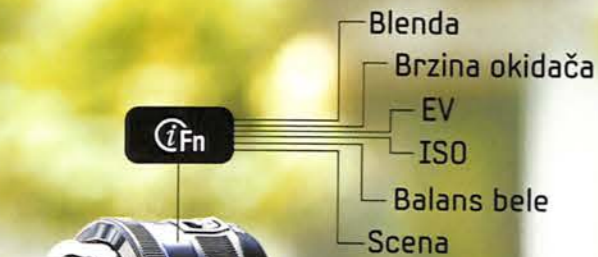

Savršena fotografija
na dohvat ruke

Predstavljamo Samsung NX100, fotoaparat koji Vam omogućava laku kontrolu manualnih podešavanja pomoću potpuno novog i-Function objektiva.

Korišćenjem i-Function objektiva, lako možete menjati parametre (blenda, brzina okidača, EV, ISO, balans bele) jednostavnim pritiskom na i-Function dugme i povećati ili smanjiti vrednost svakog parametra brzim okretom prstena fokusa. Tako nikada nećete propustiti predmete koje snimate brzim i lakim podešavanjem i-Function objektiva.

iFn Senzor 14.6M APS-C CMOS / i-Function objektiv / Elegantan i moderan dizajn sa prefinjenom linijom / Displej 30" VGA AMOLED / Brz i precizan AF / Geo-obeležavanje (GPS modul je opcija)

Zašto samo snimati?
Kreirajte!

Samsung **NX100**

SAMSUNG

PUTOPIS SA LEDENOG SEVERA RUSIJE FOTO-PAPIRI ZA RA4 PROCES NAPRAVITE DVD PREZENTACIJU

ReFoto

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 78 FEBRUAR 2011 WWW.REFOTO.RS RSD 250, K.M. 8, KUNA 30, DEN 250, EVRA 4

Pinhol fotografija
Večna klasika

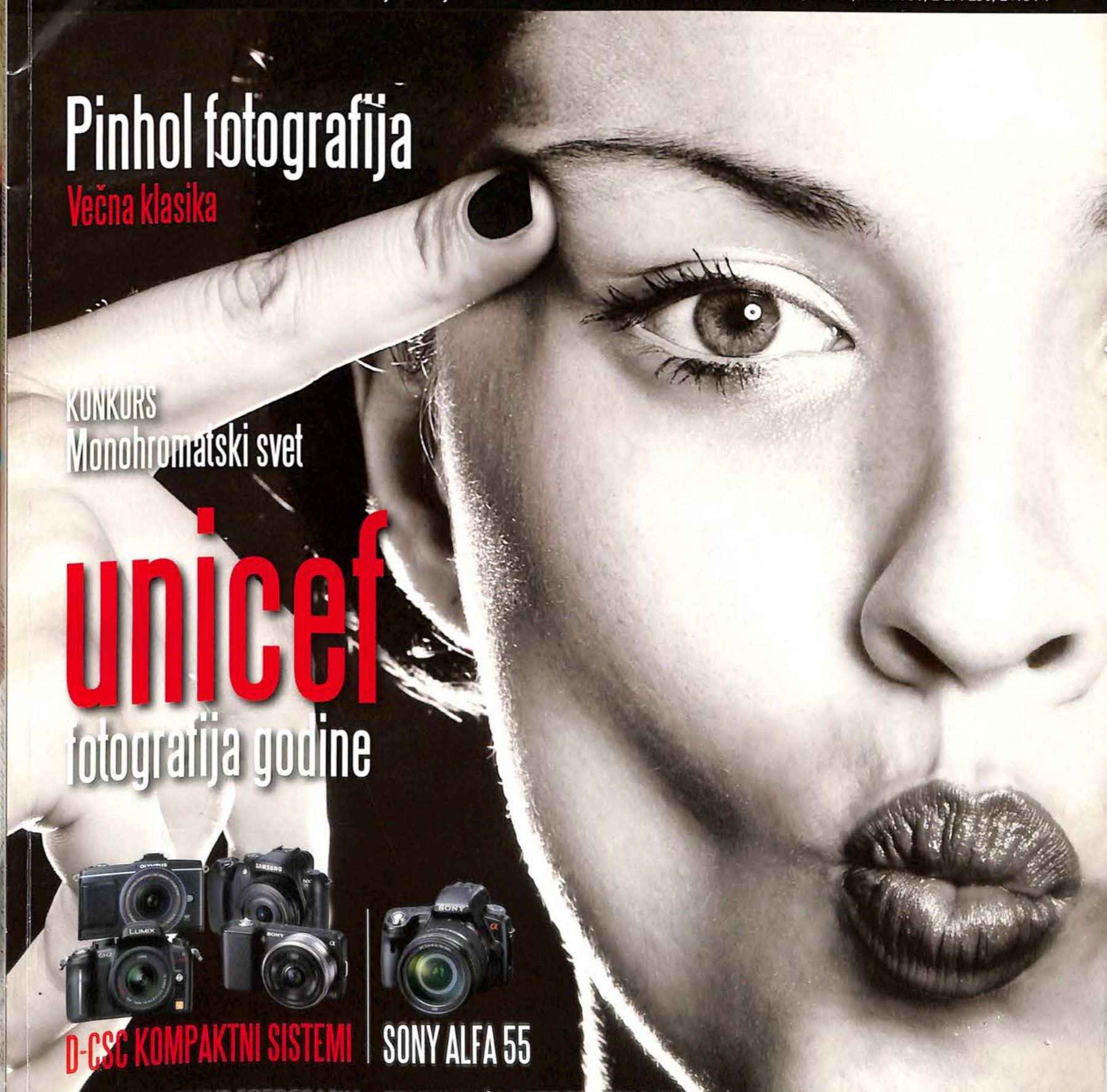
KONKURS
Monohromatski svet

unicef
fotografija godine

D-CSC KOMPAKTNI SISTEMI

SONY ALFA 55

JA SAM TVOJ NIKON

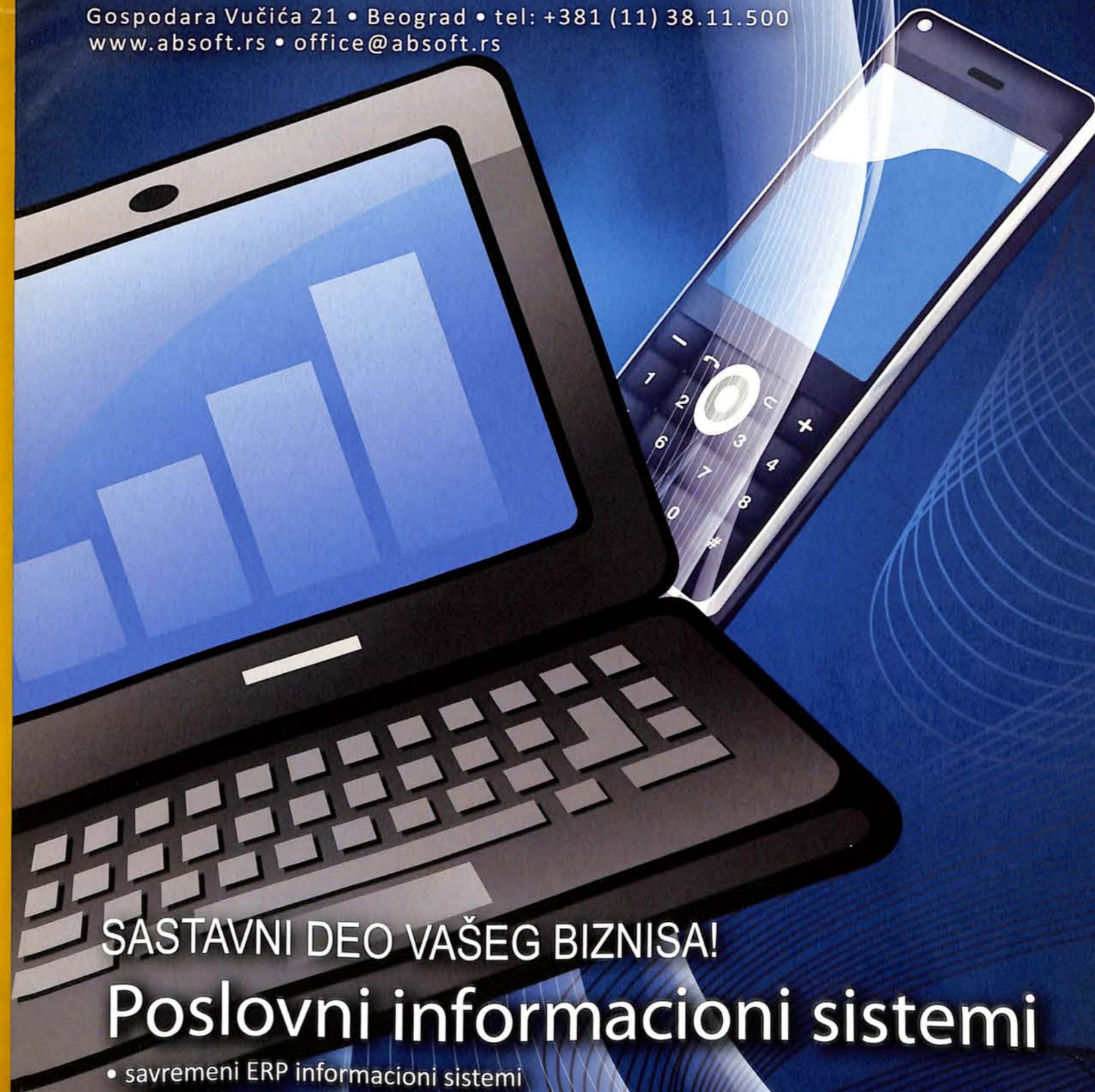
At the heart of the image

JA SAM TVOJ KOMPAKTNI
PROFESIONALAC...

COOLPIX P7000

ABSsoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500
www.absoft.rs • office@absoft.rs

SASTAVNI DEO VAŠEG BIZNISA!

Poslovni informacioni sistemi

- savremeni ERP informacioni sistemi
- web aplikacije
- mobilni uređaji
- upravljanje ljudskim resursima
- proverena platforma MS-SQL Server

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

© Ed Kashi / VII/Unicef

20 **fotografi UNICEF FOTOGRAFIJA GODINE 2010**
Unicef nemačka još od 2000. godine tradicionalno organizuje foto-konkurs čiji je cilj ukazivanje na položaj dece u savremenom društvu širom sveta

FOTO-AMATER

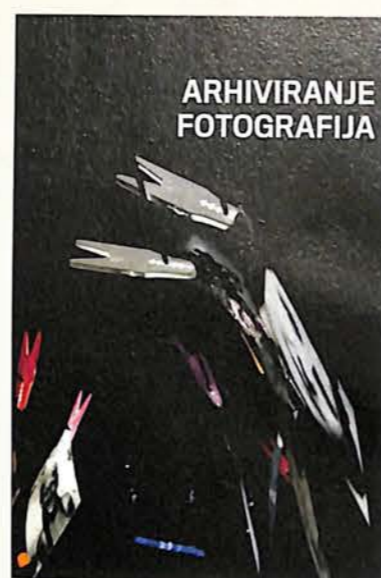
© Björn Steinz

50

26

Zoran Jovanovic Mačak

ARHIVIRANJE FOTOGRAFIJA

42 Svesni vrednosti stare fotografije

stalne rubrike

U FOKUSU
Pogled kroz balon..... 06

AKTUELNOSTI
Dešavanja, najave, izložbe, knjige..... 10

MOJE ISKUSTVO
Šta je to dijaporama, izbor fotografija za projekciju..... 16

PRAKSA NA DELU
O Pinhole fotografiji pišu Željko Škrbić, Borslav Božić i Milan Živković..... 26

PUTOPIS
Putovanje na Pol hladnoće, Björn Steinz..... 50

FOTO-AMATER
Zoran Milutinović - ushićen prirodom..... 58

VEB-PORTAL
Fotofiniš u Novoj godini s puno planova..... 62

KOLEKCIONARSKI UGAO
Mikroma je bila ozbiljna konkurencija srednjeformatnim fotoaparatom..... 78

FOTO-KLINIKA
Ivana i Milan daju komentare na vaše radove..... 80

FOTO-KONKURS
Monohromatski svet prepun vaših fotografija..... 84

PISMA ČITALACA
Vi pišete, mi odgovaramo..... 96

78 MEOPTA MIKROME

64 NOVITETI

56

tehnika
SKENERI, ŠTAMPAČI

foto-škola
TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

NOVITETI
Novosti svetskih firmi..... 64

KOMPAKTNI DIGITALNI SISTEMI
Najznačajnija četiri kompaktna digitalna sistema..... 66

SONY α55
Saznajte šta ga čini drugačijim od tradicionalnih D-SLR fotoaparata..... 72

ENERGIJA
Eneloop baterije i Sanyo punjači..... 75

PAPIRI
"Ilford" se ne odriče analognih materijala..... 76

DIGITALAN PORTFOLIO
Masovna upotreba novog medija nije mimošla ni fotografe koji shvataju da se na taj način mogu predstaviti i pokazati mnogo više..... 38

SAČUVAJTE SVOJU ARHIVU
Naučite kako da očuvate, konzervirate ili restaurirate staru arhivu fotografija..... 42

ZBUNJUJUĆA TERMINOLOGIJA
Šta je EV broj?..... 46

OSNOVE MULTIMEDIJE
Poruka može biti jasnija, ali je izazov još veći..... 56

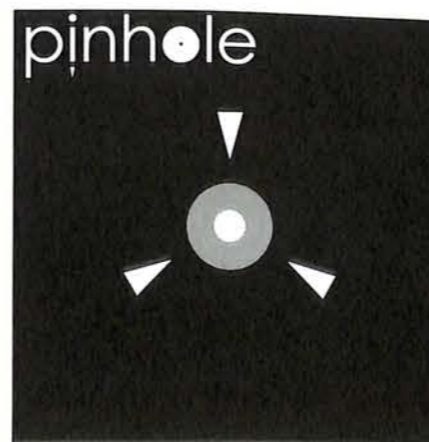
66 CSC FOTOAPARATI

75

72

pinhole

16 MOJE ISKUSTVO
Šta je to dijaporama?

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE

OSNIVAČ Slobodan Vukadinović
IZDAVAČ Studio One, Beograd, Pčinjska 15a
DIREKTOR Marija Vukadinović
marija.vukadinovic@studioone.rs
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 160-328850-16
GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
mr fot. Ivana Tomanović, ivana.tomanovic@refoto.co.rs
IZVRŠNI UREDNIK
Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs
REDAKCIJA Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Tomislav Peternek
SARADNICI Jelena Matić, Igor Ilić, Marija Milovanović-Maksimović, Radomir Maša Dikosavljević, Goran Malić, Zoran Imsiragić, Nenad Petrović, Ljubomir Zlatanović, Srđan "Abdee" Abdjević, Darko Stanimirović, Dragan D. Gajić (Makedonija), Sandra Vitaljić (Hrvatska), Damir Tiljak (Hrvatska), Vojin Mitrović (Pariz), Andrijana Pajović, Predrag Vučković
TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN
Sanja Cvejanović, Emilija Jelić
LEKTOR Biljana Gordić
MARKETING mr fot. Dragan Pavlović,
dragan.pavlovic@refoto.co.rs
tel. 011/34-49-641; faks. 011/78-60-234
ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd
PRE-PRESS Studio One – Rukopisi i prilogi se ne vraćaju.
E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.rs

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
77
FOTO: časopis za kulturu fotografije / glavni i odgovorni urednik Ivana Tomanović. – 1996, br. 1 – Beograd (Pčinjska 15a): Studio One, 1996 – (Beograd: Politika). – 30 cm
Mesečno. – Od br. 4 (2001) štampa se latinicom, a naslov je Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS.SR-ID 117858055

© Sva prava zadržana.
Nijedan deo ove publikacije ne sme biti reprodukovani ili objavljeni u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, unošenje u bilo koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje, bez prethodne pismene saglasnosti izdavača.

MONOHROMATSKI SVET SRĐAN KALINIĆ
"Poljubac pogleda", portret Zorane Đorđević, 2008.

naslovna strana

Zabava za vijuge

Iako će mnogi doživjeti ovaj broj kao prvi ovogodišnji, po datumu utisnutom na koricama već je drugi, tj. februarski. Vreme ide kao ludo i mi se nezaustavljivo bližimo našem velikom jubileju – deseto-godišnjici izlazenja Refoto časopisa! Kad se samo setim prvih brojeva (u redakciji sam od sedmog broja, a pisala sam od četvrtog) i užasnog straha kako će to sve da izgleda u štampi, na kiosku, u rukama čitalaca... Prošli smo svi "sito i rešeto", ali zato sada možemo reći da s ljubavlju i uživanjem pripremamo svaki broj, mada nam se još zalomi ludnica i pakao, pa završavamo broj u ranim jutarnjim satima. No, tako je svuda i uvek kad su mediji u pitanju, ko ne voli frku – tu nema šta da traži.

Ipak, februarsko izdanje pripremili smo iznenađujuće mirno. To je verovatno posledica pražnjenja energije tokom druge polovine decembra i početka januara. Ono što me je najviše obradovalo jeste da se vaša energija nije ispraznila već, naprotiv, nakućila jer ste za konkurs "Monohromatski svet" poslali neverovatan broj fotografija. Samo za februarsko izdanje pristiglo ih je oko 500! Ako ovako nastavite, biće to najuspešniji foto-konkurs našeg časopisa ikada. Ovako velik odziv neminovno dovodi i do visokog kvaliteta, što potvrđuje i naslovna strana časopisa na kojoj je objavljena fotografija Srđana Kalinića, inače pohvaljenog učesnika prošlogodišnjeg konkursa "Praksa na delu".

U glavnom portfoliju predstavili smo pobednike konkursa "Unicef fotografija godine 2010" – renomirane fotografe velikih svetskih agencija koji su zabeležili potresne priče dece u Vijetnamu, Afganistanu i Kambodži.

U "klasične boje" obojili smo broj velikim člankom o pinhol fotografiji, iiliti kameri obskuri, koja i danas ima brojne poklonike u svetu, ali i kod nas. Nekoliko saradnika učestvovalo je u pisanju ove teme, pa tako imate naučno objašnjenje rada pinhol fotoaparata, praktičnu izradu, samo fotografisanje, kao i digitalnu verziju preteče svih savremenih fotoaparata – crne kutije s rupicom. Verujem da ćemo neke od vas uspeti da zarazimo s ovom intrigantnom pričom, a pripremili smo i lep poklon za vašu najbolju pinhol fotografiju, naravno, pinhol fotoaparat u izradi Borislava Božića iz Rijeke, koji je pravi stručnjak u ovoj oblasti.

Sveta Dragović odlučio se za priču o mogućoj prezentaciji vaših fotografija po uzoru na nekadašnje dijaporame, a Milan se na to sve nadovezao pričom u Digitalnoj školi o tome kako je napravio sve naše DVD prezentacije izložbi – poslednje su bile "Igra svetlosti" i "Praksa na delu".

Ljuba Zlatanović odlučio se da raskrinka neke mitove, zablude i nedoumice kada je terminologija oko digitalne fotografije u pitanju, a Darko Stanimirović nastavlja o multimediji uz konkretan primer primene na nekom od novinskih zadataka.

Još jednom smo se otisnuli na ledena prostranstva naše planete, ovoga puta na sām sever Rusije gde temperature dostižu neverovatnih 57 stepeni Celzijusa, ispod nule! Tu reportažu snimio je Björn Steinz, nemački fotograf i vanredni profesor fotografije na Univerzitetu Keimyung u Daegu, Južna Koreja.

Nova klasa fotoaparata s kompaktnim telom, izmenjivom optikom i senzorom iste ili približne veličine kao i APS mnogima je interesantna i odvoja sve veći deo kolača na tržištu foto-opreme. Boris Bjelica napravio je vodič kroz to, relativno, novo polje digitalne tehnike, dajući prikaz svih modela trenutno dostupnih na tržištu. Tu je i novi Sony fotoaparat Alfa 55, još jedan borac iz "Sony" tabora, kao i prikaz najnovijih baterija bez kojih naši fotoaparati i blicevi ne mogu da opstanu.

Jeste da je februar takozvano medvede vreme kada svi samo spavaju, ali mi nudimo dosta zabave za vijuge, uslov je samo da ne čitate Refoto u krevetu (pred spavanje ili za spavanje) već na terenu (na ulici, pre zadatka, ispred računara...), gde odmah možete da isprobate sve što ste saznali i novo naučili. Nadam se, puno toga!

p.s. moj portret, digitalnim pinhol fotoaparatom, snimio je Milan Živković

izvinjenje

U broju 76, na strani 46 u okviru članka (rubrika Foto-škola) "Portret u fotonovinarstvu", autora Imre Szabóa, objavili smo fotografiju Dragana Kujundžića pod nazivom "Ministri", koju je obezbedio sām autor teksta. Kako se radi o nagrađenoj i više puta javno objavljivanoj fotografiji, a posebno imajući u vidu činjenicu da je Imre Szabó dugogodišnji saradnik Dragana Kujundžića, redakcija je propustila da zatraži autorovu pisanu saglasnost za objavljivanje fotografije. Ovim putem izvinjavamo se autoru na povredi njegovih autorskih prava.

za vas pišu

MILAN ŽIVKOVIĆ
izvršni urednik

U svojoj digitalnoj školi Milan je detaljno opisao kako nastaju DVD prezentacije koje i vi možete lako napraviti. Učestvovao je i u pravljenju velikog članka o pinhol fotografiji, s pričom o digitalnim pinhol fotoaparatima.

BORIS BJELICA
urednik tehnike

Kompaktni digitalni sistemi postali su veoma popularni pa vam je Boris spremio prikaz svih sistema na našem tržištu. Tu je i opširan test fotoaparata Sony Alfa 55, s malom "tajnom u sebi".

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ
fotograf i član redakcije

Nije dovoljno samo snimiti fotografije već ih treba i dobro prezentovati, tj. pokazati publici. Jedan od načina su i nekadašnje dijaporame koje savremenu verziju imaju u Power Point prezentacijama.

LJUBOMIR ZLATANOVIĆ
foto-amater

Zbunjujuća terminologija koja prati digitalnu fotografiju može mnoge da zaplaši i čak odvraća od nekog ozbiljnijeg napredovanja. Ipak, iza čudnih termina kriju se, često, vrlo jednostavne stvari.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ
kolekcionar i član redakcije

Koljine reči pravi su uvod u priču o simpatičnim fotoaparatima iz nekadašnje Čehoslovačke: "To je slatki, mali fotoaparat (1949) s optičkim tražilom, koji koristi film širine 16 mm".

ŽELJKO ŠKRBIĆ
fotograf i profesor

Kao profesor na Akademiji umetnosti u Novom Sadu studente uči pinhol fotografiju, i u velikom članku o pinholu njegov tekst je uvodni.

ANA PERAICA
fotograf i profesor

Od oca je nasledila foto-atelje (koji je osnovao još njen deda) s velikom arhivom fotografija koju je neophodno očuvati, a ponekad i restaurirati. O svemu tome pročitate u članku o čuvanju arhive.

BORISLAV BOŽIĆ
fotograf

Ovaj vrsni poznavalac pinhole fotografije, ili bolje reći kamere obskure jer preferira taj izraz, predsednik je foto-kluba Rijeke, a pored velikog doprinosa priči o pinholu pripremio je i poklon za jednog čitaoca.

DARKO STANIMIROVIĆ
fotograf

U prošlom broju započetu temu o multimediji, Darko nastavlja pričom o konkretnoj primeni i mogućem načinu kako pristupiti i napraviti kompletan materijal za izradu takve prezentacije.

SONY
make.believe

Snimate panoramsku fotografiju jednim potezom

i Intelligent Sweep Panorama

- GPS i kompas geotagiraju vaše fotografije i videozapise
- Napredan Exmor R CMOS senzor snima fotografije sa mnogo detalja i manje šuma
- 1080i AVCHD snima videozapise u Full HD rezoluciji
- Širokougaoni 25mm SONY G-Lens objektiv sa 10x optičkim zumom
- Burst način rada snima 10 fotografija u sekundi u punoj rezoluciji

U fokusu

najbolje fotografije čitalaca ovog meseca

SENJA VILD, BEOGRAD "PRESS BALON"

Fotografija je nastala na Bijenalu arhitekture u Veneciji, 2010 godine. Nakon dugih obilazaka izložbenih paviljona, "Press balon" bio je mesto gde sam odmarala umorne noge. Ovaj prostor predstavlja jednu od onih "osvežavajućih atrakcija", tako da sam do njega dolazila svakodnevno, ponekad samo da zavirim unutra i uhvatim još neki trenutak sakriven u naduvanoj foliji ili oko nje. Ovo je jedan od onih momenata kada se sve desilo u istom trenutku, to jest balon je bio prepun ljudi, svetlo je bilo lepo, a ja sam, naravno, imala fotoaparata u ruci."

Rođena je 1990. godine. Student je fotografije na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu. Prva fotografska znanja stekla je pored oca, a fotografijom se intenzivno bavi od 2009. Za ovu fotografiju koristila je Canon 50D i objektiv 18-200 mm.

U OVOM BROJU
PRIJATELJ RUBRIKE

POKLANJA IZRADU 15
FOTOGRAFIJA FORMATA 10X15 cm

WWW.BGFFOTO.RS

MILICA TASIĆ, BEOGRAD, "VENECIJA"

"Priča o Veneciji ispričana je beskonačno mnogo puta. Nju prepričavaju hiljade i hiljade turista koji svakodnevno hodaju već utabanim stazama i opažaju već utvrđene zanimljivosti. Međutim, gde je stvarno pravi duh Venecije i da li uopšte postoji? On je menjan i kraćen dok na kraju nije sveden do nekoliko strana koje se nalaze u svakom turističkom vodiču. Prilikom prve posete preležala sam virus zvani najznačajnija, ključna, neponovljiva mesta i bio je jako euforičan. Međutim, već prilikom sledeće posete pogled je jednostavno skliznuo s veličanstvene monu-

mentalnosti na ljude oko. Kako na hipnotisane grupe koje besprekidno fotografišu iste motive, tako i na starsedeoce koji vode neki drugačiji, neočekivani život za ovu sredinu. Počela sam da gledam na Veneciju kao na neverovatnu, nesvakidašnju scenografiju u kojoj se dešava život i upravo taj život je postao aspekt koji intrigira da joj se ponovo vraćam."

Milica Tasić rođena je u Smederevu, 1988. godine. Studira arhitekturu na Univerzitetu u Beogradu. Od fotografske opreme prvo je korišćen FinePix S602 ZOOM, a potom Nikon D90.

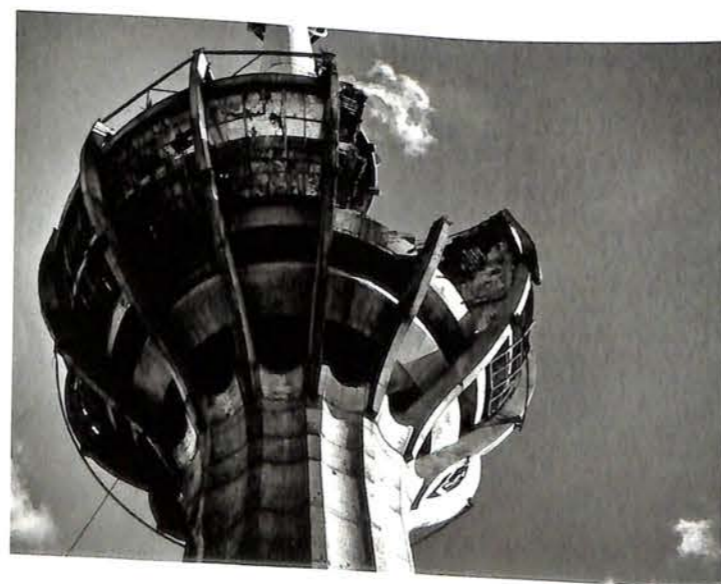

ŽIKA VIDIĆ, PRNJAVOR, REPUBLIKA SRPSKA, "MAJA"

"Maja je dinamična djevojčica koju je teško nagovoriti da pozira. Ali, ako pristane, budite sigurni da ćete imati bar jednu dobru fotografiju – pod uslovom da budete dovoljno brzi... Fotografija je nastala avgusta 2010. u podrumu, gde direktna dnevna svetlost dopire sa sjeverne strane. Za pozadinu sam izabrao nedovršeni betonski zid koji djeluje gotovo arhaično i na kome su majstori ostavili svoje tragove. Stativ i Canon S3is bili su jedina oprema koju sam kori-

stio, otvor blende f2,7; brzina zatvarača 1/6 s i ISO 400."

Inženjer tehnologije. Tokom srednje škole bio je član foto-kluba u Derventu gde je stekao osnovna znanja o fotografiji i postupku izrade fotografije u tamnoj komori, da bi tokom studiranja, usled nedostatka vremena i mogućnosti, interesovanje za fotografiju skoro nestalo – sve do pre nekoliko godina kada su mu drugovi osnovali foto-grupu "SMENA-8". Tada kupuje svoj prvi digitalni fotoaparata Canon S3IS i počinje da se interesuje za digitalnu fotografiju i obradu u Ps. Njegova fotografska interesovanja vezana su prvenstveno za kraj u kojem živi i prelepe pejzaže.

DRAGAN DROBAC, ŠID "ONLY THE LONELY"

"Fotografiju sam snimio krajem oktobra u Beogradu. Napuštajući sajam knjiga uputio sam se duž podzemnog prolaza, dok mi je fotoaparata sve vreme visio oko vrata (da, malo ličim na čiviluk). Razmišljao sam o veštački osvetljenom prolazu kao nekom tranzitnom mestu, ispunjenom komforom stranaca. Došao sam na ideju da s pogrešnim ekspozicijama i bez gledanja kroz tražilo fotografišem iz koraka, želeći da naglasim neodređenost i sanovidenje. Naknadno pojačanim kontrastom lica stranaca su isparila. Spojene dve fotografije iz prolaza, treća je tekstura (za teksture obično fotografišem požutele stranice starih knjiga... obožavam taj miris). Snimljeno Nikonom D50, objektiv 18–55 mm."

Dragan Drobac ima dvadeset sedam godina. Živi u Šid, ne, ne, ne, živi u fotografijama!

EMILIJANA MARKOVIĆ, NOVI SAD "TAKE A BITE"

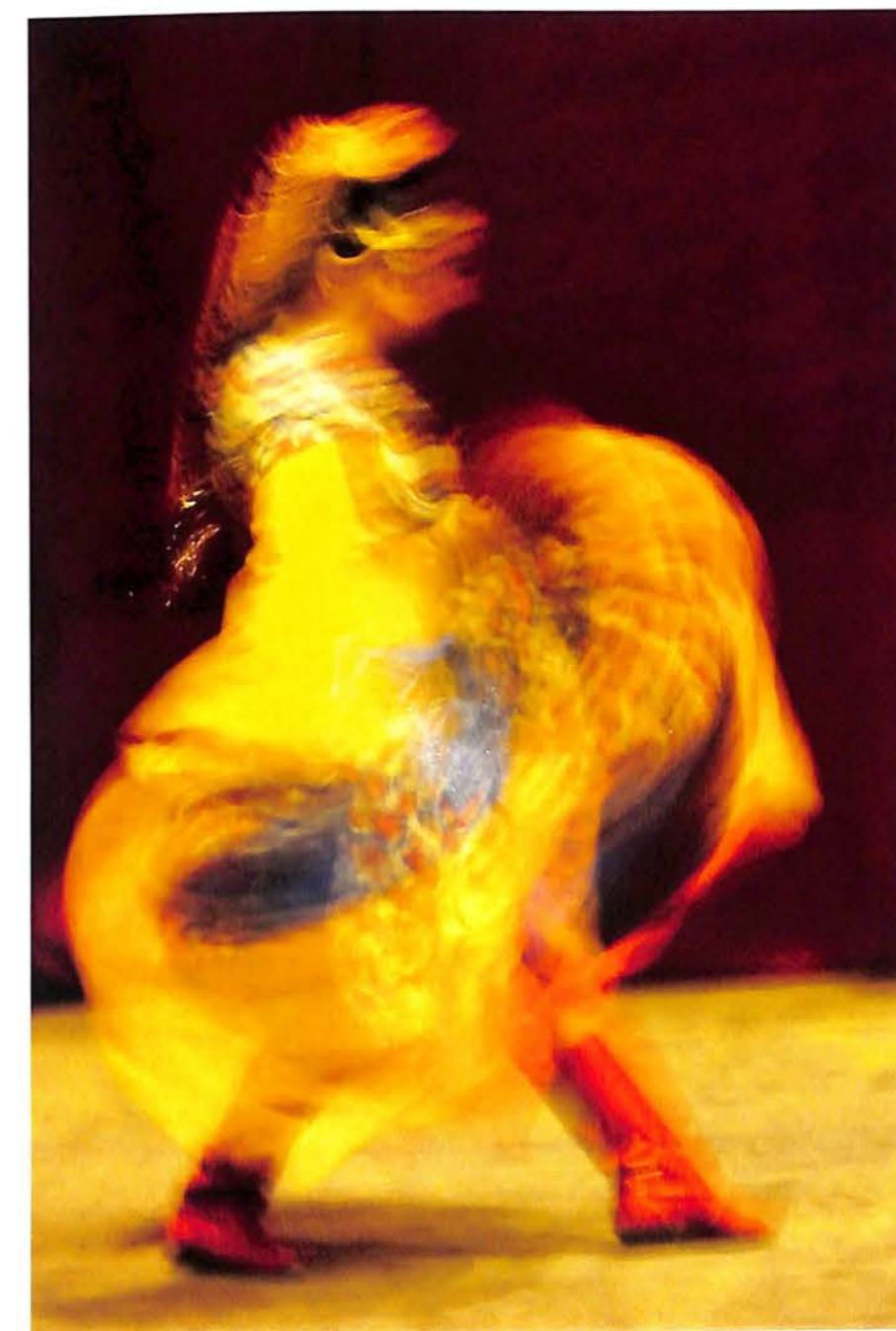
"Fotografija je nastala kao rezultat velike ljubavi prema arhitekturi i velike tuge koja prati razaranja. Ovaj objekat koji hiljade nas vidi sa svojih prozora i ulica svaki dan je zapravo veliki ožiljak koji su neke prošle godine ostavile na svima nama."

Emilijana Marković živi u Novom Sadu, apsolvant je na FTN-u, Odsjek arhitektura. Fotografijom se bavi oko tri godine i najviše je posvećena fotografisanju moderne arhitekture. Trenutno koristi Sony H50, kojim je snimljena i ova fotografija.

ŽIVOMIR ŽIĆA MIHAJLOVIĆ, VELIKA PLANA

"Ova zamućena fotografija nastala je na jednom saboru narodnog stvaralaštva. Dok sam snimao, naišla je folklorna tačka s romskim igrama. Odmah sam osenio priliku da te pokrete i boje kostima zabeležim baš na ovaj način. Fotografija koju vam šaljem nije doradivana u Photoshopu. Istom tehnikom radio sam i ringšpile na vašarima, a jedna od tih fotografija donela mi je prvu nagradu na "Jesenjem likovnom salonu" 2009. godine."

Radi kao novinar-kamerman. Dobitnik je više nagrada za dokumentarne filmove. Pored kamere, gotovo uvek, na ramenu mu je i fotoaparata Nikon D300 s objektivom 18–200 mm.

NOVE SLIKE BEOGRADA 2000 - 2010.

14. 1 - 9. 2. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

U Kulturnom centru Beograda predstavljena je izložba Nove slike Beograda 2000 - 2010, prema zamisli Gorana Malića, na kojoj je prikazano pedeset fotografija deset srpskih fotografa različitih generacija i poetika: od Mirka Lovrića (1935) i Dragana Mirkovića (1946), preko Aleksandra Kelića (1964), Alekse M. Trbovića (1966), do najmlađih Milene Anđele Mišić (1982) i Sanje Knežević (1984). Izložba je premijerno prikazana na Mesecu fotografije u Bratislavi u novembru 2010, a beogradska publika videće, do sad pretežno, neizlagane fotografije čije su teme Beograd i njegovi žitelji. Namera autora jeste da, birajući jednu temu kao povod za izražavanje zajedničkih utisaka, pokaže estetske osobnosti različitih autorskih rukopisa u mediju fotografije. Tema je samo bila povod da izabrani autori, uprkos ličnim razlikama u gledanju na grad, svoje senzibilitete pretoče u mozaik zajedničkih utisaka koji smo, shodno bliskom vremenu njegovog nastanka, nazvali - Nove beogradske slike, kaže Malić.

Obično se kaže da su stariji umetnici tradicionalni, a mlađi progresivni. Ovaj izbor pokazuje da to ne mora biti tako. Shodno svojim ranijim opredeljenjima, u kojima je uvek bio na liniji avangarde, Mirko Lovrić i ovoga puta istražuje likovne fenomene: distorzije, iznenadna skraćivanja oblika i prelamanja svetlosti. Dragan Mirković je obuzet suprotnostima gradskog života. Branislav Strugar je poznat kao strpljivi beležnik lepih ambijenata i zavodljivih svetlosti. Fadil Šarki crno-belom fotografijom vešto beleži neobične prizore skrivenih gradskih mesta.

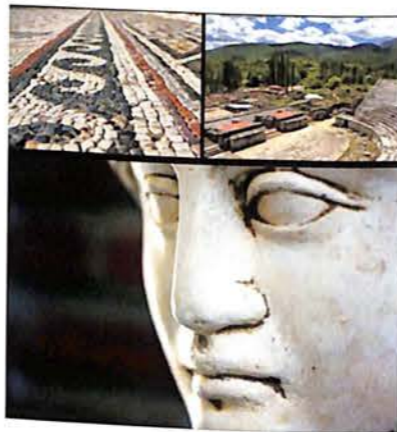
Sanja Knežević

Osobina Zorana Đorđevića je svedenost i usmerenost na osnovne osobine motiva. Izrazito zainteresovan za dramatiku crno-bele fotografije, Aleksandar Kelić se priklanja različitim temama od kojih su mnoge vezane za spomeničko nasleđe, etnologiju, katkad i folklor. Aleksa M. Trbović sklon je ispitivanju socijalnih fenomena: pretprazničkog ukrašavanja kuća, uličnih prizora, tetovaža, motociklista, bliznakinja, a fotografiše i spomeničku dekoraciju arhitekture Beograda. Ivan Stanić vidi Beograd kao raznovrstan spoj arhitekture i ambijenta urbanog življenja. Izrazito reportažni fotograf Milena Anđela Mišić ulazi u ulične događaje, grad vidi kao kotao u kome se uvek nešto kuva (vatrogasne intervencije, sportska takmičenja, ulični problemi...). S reporterskim nervom i Sanja Knežević ispituje strukturu grada u njegovim različitim slojevima, koristeći sumračno ili predvečernje nebo, rasutu svetlost, dramu oblaka, atmosferu gradskih simbola, dvokrili aviončić nalik na komarca, pa pokret, skok...

FOTO ARHEO 2010

24. 12. 2010 - 15. 1. 2011, GALERIJA ART, PODGORICA

Druga međunarodna izložba u organizaciji NVO MNEMOSINA iz Podgorice. Na izložbi je prikazan izbor od 64 fotografije s kojima su se predstavila 22 autora iz Crne Gore, Sjedinjenih Američkih Država, Bugarske, Makedonije, Velike Britanije i Hrvatske. Autori su, uglavnom, arheolozi zaposleni u respektabilnim institucijama koje se bave arheološkim istraživanjima ili zaštitom kulturne baštine.

Tema izložbe, kao i tema najvećeg broja radova, jeste arheologija, arheološka iskopavanja, studijska istraživanja i zaštita arheoloških lokaliteta. Iako se radi o amaterskoj fotografiji, izloženi radovi pokazuju izuzetne profesionalne kvalitete i visoke umetničke domete. Fotografije su nastale tokom prošlogodišnjih istraživanja na arheološkim lokalitetima u kojima su aktivno učestvovali autori fotografija. Prvi put su prikazane i fotografije snimljene prilikom podvodnih arheoloških istraživanja u crnogorskom podmorju.

Svi zainteresovani za izlaganje mogu kontaktirati organizatore na adresu: mnemosinac@gmail.com.

PROZOR - RAMA 2010

22. 1. 2011. DOM KULTURE, PROZOR

Na Drugoj međunarodnoj izložbi fotografija Prozor-Rama 2010 učestvovalo je 128 autora iz 28 zemalja koji su poslali ukupno 1.039 fotografija podjeljenih u dvije teme: kolor i crno-bijela. Žiri je za izložbu izabrao 152 kolor i 139 crno-bijele fotografije. Nagrade u kolor-sekciji dobili su: FIAP zlatna: Henry Ho, Hong

Kong; FIAP srebrna: Andreja Ravnak, Slovenija; FIAP bronza: Seppo Peltonen, Finska.

Nagrade u crno-bijeloj sekciji dobili su: FIAP zlatna: Neda Racki, Hrvatska; FIAP srebrna: Huib Limberg, Holandija; FIAP bronzana: Viczay Lajos-Kalocsa, Mađarska. Izložba je trajala jedan dan.

Huib Limberg, Holandija, "Titled Watching exhibition"

Andreja Ravnak, "Step by step C3-2"

Henry Ho, Hong Kong, "ON U-C3-1"

Neda Racki, "Dancing on the stairs_2"

Miško Kordić, "Time lapse 3"

VOJVODANSKA FOTOGRAFIJA

29. 12. 2010. APOLO CENTAR, NOVI SAD

U Galeriji Foto-kino i video saveza "Vojvodine" postavljene su 50. izložba vojvodanske fotografije, 5. izložba digitalne fotografije Vojvodine i 40. izložba vojvodanske omladinske fotografije. Na otvaranju su učestvovali članovi Fotografiskog kluba "Vojvodina" iz Novog Sada sa zavidnim uspehom kao jedan od najuspešnijih klubova i potvrdili svoj visok kvalitet fotografija, jer su na ove tri izložbe bili jedan od najzastupljenijih klubova po broju primljenih radova, a po broju nagrađenih radova i najbolji. Na izložbi su nagrađeni sledeći autori: Anica Župunski, druga nagrada za pojedinačan rad na Pedesetoj izložbi vojvodanske fotografije; Miško Kordić, druga nagrada za kolekciju na Petoj izložbi digitalne fotografije, i pohvala za kolekciju na Pedesetoj izložbi vojvodanske fotografije (jedini izlagač koji je dobio dve nagrade); Snežana Lukić, treća nagrada za kolekciju na Pedesetoj izložbi vojvodanske fotografije; Robert Semnic, pohvala za pojedinačan rad. Na izložbi su uspešno izlagali i Mirjana Dobrosavljev i Jan Valo.

MUŠKI NA FILMU

SRDAN KALINIĆ, 29. 12. 2010 - 15. 2. 2011. IN VINO BAR, BEOGRAD

Na prvoj samostalnoj izložbi Srdan Kalinić predstavio se serijom portreta glumačkih bar-dova naše kinematografije, koji su nastali u proleće i jesen 2008. godine tokom snimanja dokumentarnog TV serijala "Muški na filmu", Ivana Karla, urednika filmskog programa RTS-a. Izabrane fotografije nastale su spontano, tokom snimanja intervjua. Lišene poziranja, one na specifičan način beleže reakcije sagovornika na pitanja i njihove emocije tokom svojih izlaganja. Autor je prikazao sopstveni doživljaj glumca, trudeći se da na svakoj fotografiji umetnik zadrži svoju harizmu kojom već godinama osvaja filmsku publiku. U formi triptiha predstavljeni su portreti Dragana Nikolića, Slavka Štimca, Radoša Bajića, Lazara Ristovskog, Svetozara Cvetkovića, Dragana Bjelogrića, Nebojše Glogovca, Nikole Đurička i Velimira - Bate Živojinovića. Izložba je prodajnog karaktera.

PETA GODIŠNJA IZLOŽBA

24 - 31. 12. 2010. CENTAR ZA KULTURU VALJEVO

Tradicionalna, peta po redu godišnja izložba, Foto-kluba "Valjevo" otvorena je u holu Centra za kulturu. Na izložbi je predstavljeno 107 fotografija 27 valjevskih fotografa koji su, i ove godine, imali zapažene rezultate na mnogobrojnim domaćim i inostranim foto-konkursima. Foto-klub "Valjevo" tri puta uzastopno je proglašen za najbolji klub u Srbiji, na osnovu postignutih rezultata.

D. Krujić

TREKUTNO U GRADU

Moj život je TV, Zoran Đorđević,
11 - 24. 2. 2011. Galerija 73, Beograd

ILLUSIONS OF REALITY

MARIJA ZINDOVIĆ, 17 - 29. 1. 2011. GALERIJA GRAFIČKI KOLEKTIV, BEOGRAD

"Baveći se, pre svega, režiranim prizorima Marija Zindović shodno ličnoj poetici uspostavlja nove vrednosti u oblasti fotografije. Inspirisani serijom fotografija "Šah" holandskog fotografa Ervina Olafa, radovi Marije Zindović prikazuju svet u kome vlada odsustvo prostora, vremena, pa čak i pokreta. U sceničnom ambijentu neutralnog tona autorka fokusira motiv ljudske figure u aktu/poluaktu u vrsti stacionarnog aranžmana planirane, najčešće centralne kompozicije. Apersonalnost modela, kao uočljiva konstanta, podvlači utisak tišine u simulakrumu elementa flore i faune svojevrstnog figuralnog pejzaža. U neobičnoj postavci teatarskog karaktera fenomen telesnosti podređen je igri skriveno/otkriveno kroz upotrebu maski, velova i fetišističkih pomagala..."

Marija Zindović (1984), diplomirala je na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu, odsek primenjena grafika, smer fotografija, 2010. Dobitnica je II nagrade na II svetskom bijenalu studentske fotografije (Novi Sad, 2010).

(IZ PREGOVORA DR VLADISLAVA ŠČEPANOVIĆA)

Svetislav Nišić

DANI FOTOGRAFIJE: KREATIV-NO1 14 - 21. 1. 2011. HERCEG NOVI

Tematska izložba umjetničke fotografije "LIFE in B/W" održane u galeriji "Josip-Bepo Benković", Herceg Novi, Stari grad, predstavlja centralno dešavanje manifestacije "Dani fotografije". Na izložbi se predstavilo četrdesetak autora iz bivših jugoslovenskih republika i Rusije. Ljubitelji fotografije imali su priliku da vide višestruko nagrađivane radove eminentnih autora. U subotu, 15. 1. organizovan je jednodnevni foto-safari kroz Boku Kotorsku i Perast, te nekoliko fotografski interesantnih lokacija, što je bila dobra prilika za upoznavanje i druženje fotografa.

D. VEZE

DRAŽEN GRUJIĆ, 20 - 28. 1. 2011. GALERIJA BLACK BOX, SARAJEVO

U svom novom ciklusu fotografija, na jedanaestoj samostalnoj izložbi, Dražen Grujić se vraća maniru koji ga je i ranije zanimalo: povezivanje različitih svjetova preko detalja. Fotografije iz ciklusa "D. Veze" su spojene u parove najprije vizualnim jezikom, iako ne dolaze iz istog svijeta, nemaju isti motiv i zasebno pričaju različite priče. Povezuje ih kompozicija, slični oblici različitih pojava ili predmeta, tekstura i, rjeđe, isti detalj koji na svakoj fotografiji pojedinačno ima drugu ideju. Kroz neku vrstu putovanja različitim predjelima, Grujić se bavi detaljima iz

svakodnevice, ali ujedno i specifičnom atmosferom koju u njoj nalazi: samoćom, tišinom, preplatanjem javnog i intimnog.

Dražan Grujić, rođen je i odrastao u Banjaluci. Više od deset godina bavi se izlagačkom fotografijom. Član je Udruženja likovnih umjetnika primjenjenih umjetnosti Bosne i Hercegovine (ULUPUBiH). Godine 2009. bio je jedan od bosanskohercegovačkih predstavnika na 14. bijenalu mladih umjetnika Evrope i Mediterana u Skoplju. Živi i radi u Sarajevu kao grafički dizajner.

EKVIVALENTI

VINKO ŠEBREK, 12 - 31. 1. 2011. GALERIJA KRANJSKA HIŠA, KRANJ, SLOVENIJA

Druga autorova izložba ove godine kojom obilježava jubilej - 70 godina života i preko pedeset godina bavljenja fotografijom, označava odnos autora prema svetu koji ga okružuje i fotografiji kao mediju. Sve fotografije nose pečat Vinkovog duhovnog, intelektualnog, spoznajnog i estetskog integriteta. Prepoznavanje onog što opaža zasniva se na intuitivnom poimanju nekog reda, u formi i sadržaju, koje u stvaralaštvu Vinka Šebreka predstavljaju analogije, sličnosti, prirodne alegorije. U želji da što bolje prezentira vezu između viđenog i doživljenog, stvara, igrom svjetla, boja i sjena, fotografske slike, tako da postaju dokument onoga što vidi oko kamere

i ono što doživljava njegova intima u trenutku kad prst pritišće okidač kamere.

Iz svog bogatog opusa, autor je za ovu izložbu odabrao tek mali segment svoje posebne likovne mape: "Urbani i ruralni pejzaži". Njega čine 16 fotografija većeg formata, nastalih u posljednjih deset godina koje je oblikovao kao pojedinačne fotografije, diptihe i triptihe. Motive je tražio usputno u prirodnim krajolicima, kao i u gradskim ulicama, trgovima, gradskoj arhitekturi, u svim godišnjim dobima i vremenskim prilikama. Tako je nastala opsežna likovna mapa sa više stotina fotografija pejzažne fotografije na kojima su zabilježene uočene i doživljene sve ljepote i

U STVARI ...

ANA OPALIĆ, 16. 1 - 6. 2. 2011. FOTO-GALERIJA LANG, SAMOBOR

Slutnju koju daje naslov, slutnju nečeg temeljito drugačijeg od idiličnih blagdanskih slika, uistinu potvrđuje uvodni kadar videorada... Između zaokupljenosti jelom, škrtošću prozoborenih riječi i pogleda koji se gotovo uopće ne susreću odvija se neverbalna komunikacija umjetnice i majke (koja kulminira u spontanom smijehu u koji prasnu u isti mah), a gibanje ljudi i prometa koje se u zamagljenim oblicima nazire kroz vidljiva dva prozora izmjenjuje se sa mijenama osvjetljenja i daje cjelokupnom prizoru neku mekoću i blagost. Nježna iskrzana svjetlost zapravo zamjenjuje sve neizrečeno, kao i kod nekoliko pozadina Aninih portreta majke komplementarnih videoradu.

Ana Opalić (Dubrovnik, 1972), diplomirala 1997. na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu. Fotografije samostalno izlaže od 1991. godine. Zajedno s fotografom Borisom Cvjetanovićem predstavljala je Hrvatsku na 50. bienalu u Veneciji 2003. godine. Dobitnica je Druge nagrade T-HT 2008. godine, a djela joj se nalaze u kolekciji Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, Galeriji umjetnina u Splitu, te u privatnim kolekcijama.

ROZANA VOJVODA (ODLOMAK IZ POREDOGORA)

sklad prirodnoga i urbanog krajobrazu, u kojima prvenstveno ističe estetske i doživljajne likovne vrijednosti.

DAMIR TILJAK

1. MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE "PORTRET 2011", ZAJEČAR

ROK: 10. 2. 2011.

Patronat: FSS, FIAP, ISF, PSA, UPI.
Teme i sekcije: A) "Portret"; B) "Slobodna kolor"; C) "Slobodna crno-bela".
Format: digitalni, jpeg, 2.000 piksela na dužoj strani, 300 dpi, ne veće od 550 KB.
Maksimalan broj radova je 4 po sekciji.
Participacija: 15 evra za sve tri sekcije. Za članove FSS-a učešće je 1.000 dinara.
Fotografije se šalju elektronskom poštom na: photoclub202@gmail.com ili se predaju on-lajn direktno na veb-sajtu: <http://www.photoclub202.com/>.

BBC WILDLIFE ARTIST OF THE YEAR AWARD 2011.

28. 2. 2011.

Kategorije: "Sisari Britanije"; "Ptice Britanije"; "Divljač"; "Biljke"; "Ispod vode" (morska ili sveža voda); "Životinje u svom okruženju"; "Sisari sveta" (ponašanje i portreti); "Ptice sveta"; "Priroda u crno-belom"; "Vizije prirode" (inovativne, kreativne impresije sveta divljači); "Smrznuta planeta" (životinje moraju biti uključene); "Ugrožene vrste"; "Međunarodni umetnici" (kategorija samo za autore van V. Britanije).
Nakon registracije, fotografije se predaju on-lajn na: <http://www.discoverwildlife.com/webform/bbc-wildlife-artist-year-award-2011-call-entries>.
Format: digitalni, jpeg, 300 dpi, do 1 MB.
Učešće je besplatno.
Glavna nagrada je putovanje na Borneo u ekspediciji koja istražuje život orangutana.
Pobedničke fotografije svih kategorija biće predstavljene na izložbi.

10. MEĐUNARODNO BIJENALE HUMORA I SATIRE U UMETNOSTI "SVET TRAJE ZATO ŠTO SE SMEJE", GABROVO 2011, BUGARSKA

1. 3. 2011.

Kategorije: "Stripovi"; "Grafičke i crteži"; "Slike"; "Skulpture"; "Posteri"; "Fotografije".
Tema: slobodna.
Formati: strip - A4; grafičke i crteži 70 x 100 cm; skulpture 80 cm maksimum visina i 20 kg težina; slike 150 x 150 cm; poster 70 x 100 cm; fotografije 30 x 40 cm.
Stripovi treba da budu "bez reči".
Svaki autor ima pravo na 2 rada po kategoriji, s tim da će za izložbu biti izabrano maksimum 2 rada po autoru. Autori koji ne žele da doniraju svoje radove Muzeju, treba da prilože novac za poštarinu.
Info: humorhouse@globcom.net.
Adresa: Museum HOUSE OF HUMOUR AND SATIRE 68, Bryanska St., P.O. Box 104, 5300 Gabrovo, Bugaria.

10. MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE, MAYET, FRANCUSKA

5. 3. 2011.

Patronat: FIAP, ISF.
Tema: slobodna.
Sekcije: kolor-print; crno-beli print.
Format: print veličine do 30 x 40 cm na čvrstoj podlozi (debljine do 2 mm) dimenzija 30 x 40 cm.
Participacija: 14 evra po autoru, za grupna slanja 11 evra po autoru.

Adresa: Club G.Méliès, B.P.21, 72360 Mayet, France.
Info: georges.melies@orange.fr.

ULIČNI PRIZORI

10. 3. 2011.

Tema: "Ulični prizori".
Radovi moraju biti fotografije, a ne vizuelne/grafičke manipulacije.
Rad u Photoshopu mora biti sveden na minimum i HDR nije dozvoljen.
Format: digitalni, jpeg.
Svaki autor može poslati do 2 rada.
Fotografije se predaju on-lajn nakon registracije na: <http://lafango.com/photography-contest-2011>.
Za tri prvonagrađane fotografije sledeju novčane nagrade.

TROPICAL IMAGE 2011, USA

12. 3. 2011.

Patronat: FIAP, PSA.
Sekcije: A) Slobodna; B) Kreativna.
Format: digitalni, jpeg, 1.024 x 768 piksela.
Fotografije se predaju on-lajn zajedno s popunjenim formularom na: <http://www.bembrit.com/tropical2011>.
Participacija: 12 američkih dolara za jednu sekciju, 20 dolara za dve sekcije.
Info: tropicalimage@bellsouth.net.

CAMERA OBSCURA JOURNAL INT'L PHOTO COMPETITION

15. 3. 2011.

Patronat: FIAP, PSA, ISF, FIAF, UPI.
Tema: slobodna.
Kategorije: profesionalni fotografi; amateri.
Participacija: za profesionalne 15 američkih dolara po fotografiji, za amatere 10 dolara po fotografiji.
Glavna nagrada iznosi 1.200 dolara i publikacija.
Sve informacije na: www.obscurajournal.com/guidelines.php

15. GRAN TOUR DE COLLINE, ITALIJA

15. 3. 2011.

Kolo se sastoji od 4 nezavisne izložbe.
Teme i sekcije: a) "Slobodna"; b) "Priroda"; c) "Portfolio".
Svaki autor može poslati do 4 fotografije po sekciji za temu a i b, za sekciju portfolio se šalje 6 do 10 fotografija.
Format: digitalni, jpeg, 300 dpi, 1.024 piksela na dužoj strani.
Fotografije se šalju na CD-u ili DVD-u ili preko veb-sajta: www.grantourdellecolline.it.
Participacija: 45 evra bez obzira na broj sekcija u kojima se učestvuje.
Adresa: Circolo Fotografico Arno, Via Roma 2 - P. O. Box 116 - 50063 Figline, Valdarno, Italy.
Veb: www.grantourdellecolline.it.

65. MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE BRISTOL 2011, ENGLESKA

19. 3. 2011.

Patronat: FIAP, PSA.
Sekcije: a) Slobodna; b) "Putovanja"; c) "Priroda".
Svaki autor može poslati po 4 fotografije po sekciji.
Format: digitalni, jpeg, maksimum dimenzija 1.400 x 1.050 piksela (horizontalna x vertikalna strana), 72 dpi, do 800 KB veličine.
Adresa: Bristol Salon of Photography, c/o Henleaze Rd Post Office, Bristol, BS9 4NB, England.
Participacija: za jednu sekciju 10 evra, dve - 15, za tri sekcije 20 evra.

Fotografije se predaju on-lajn na: www.bristolphoto.org, uk ili na CD-u na adresu: Bristol Salon of Photography, c/o Henleaze Rd Post Office, Bristol, BS9 4NB, England.

KUALA LUMPUR INTERNATIONAL PHOTO AWARDS CONTEMPORARY PORTRAIT

20. 3. 2011.

Savremeno ropstvo nastavlja se širom planete i to na mnogo načina: trgovina ljudima, prisilna prostitucija i najgora vrsta dečjeg prinudnog rada proizlazi iz diskriminacije, siromaštva, globalne nejednakosti i ljudske pohlepe. KLPA poziva fotografe da predaju radove u kategoriju "Portret priča" koja je usmerena na interkulturalizam i na to kako se može doprineti pravednom svetu za sve, pružajući široku interpretaciju teme.
Kategorije: A) "Portret individualna fotografija" (do 8 fotografija po autoru).
B) "Portret priča - kolekcija" (od 5 do 10 fotografija).
Interpretacija teme je široka i može se kretati od fotožurnalizma, preko fine umetnosti, do konceptualne fotografije. Fotografije treba da prati od 250 do 300 reči teksta koji se odnosi na odabranu temu.

Format: digitalni, jpeg, 1.000 piksela na dužoj strani, do 400 KB.

Participacija: za temu pod A- 12 američkih dolara po fotografiji; tema B- 65 dolara za kolekciju.

Fotografije mogu biti kolor ili crno-bele. Fotografije komercijalnog tipa neće biti prihvaćene, kao ni HDR ili montaže. Dozvoljene su samo osnovne korekcije u Fotošopu.

Fotografije se predaju on-lajn na veb-sajtu: <http://www.klphotoawards.com/>.

Nagrade su novčane: od 750 do 3.000 dolara, kao i put u Maleziju na otvaranje izložbe za prvonagrađene.

"IMMAGINI" MEĐUNARODNO FOTO-TAKMIČENJE, ITALIJA

21. 3. 2011.

U organizaciji asocijacije "Orizzonte Cultura" u saradnji s provincijom Pistoia (Toskana, Italija).

Kategorije: A) "Ljudi"; B) "Priroda"; C) "Gradovi"; D) "Slobodna tema".

Autori mogu poslati do 3 fotografije za svaku kategoriju.

Format: digitalni, jpeg, 480 x 640 piksela.
Fotografije se šalju elektronskom poštom na: concorsi@orizzontecultura.org.

Participacija: 10 evra po kategoriji.
Za pobedničke fotografije slede novčane nagrade.

Veb: <http://www.orizzontecultura.org/concorsi/international-photography-competition-2011-24.html>

MEĐUNARODNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJE FOTOGRAF SALON 2011

9. 5. 2011.

Priredjuje Umetnički atelje Fotograf, Beograd, pod patronatom FIAP i FSS uz podršku NCF.
Teme: A) "Putopisna fotografija"; B) "Sport"; V) Slobodna tema.

Radovi u sve tri teme mogu biti u monohromnoj tehnici i u boji.

Format: RGB, JPEG, duža strana 1.600 piksela, 300 dpi. Kompresija fajla između 7 i 10, ne veći od 650 kB. Svaki učesnik može da podnese do 4 fotografije na svaku od navednih tema (do ukupno 12 fotografija u 3 teme). Radovi se primaju samo u elektronskoj formi.

Participacija: 1.500 din, za članove Foto-saveza Srbije 1.000 dinara.

Za više obaveštenja posetite: www.fotogram.in.rs/salon/salon-sr.htm

LJUDI OTVORENIH OČIJU - SEĆANJE NE BOLI 17. 1 - 5. 3. GALERIJA O3ONE, BEOGRAD

Magazin STATUS drži do tradicije. I ove godine, naime, stranice magazina koji krase slogan "Normalna komunikacija" bile su na raspolaganju onima kojima je stalo do lepše plasirane fotografije. STATUS je, uz pomoć žirija koji čine urednici fotografije u beogradskim medijima, od preko 400 prispelih radova 43 autora, izabrao 40 najboljih fotografija 2010. Žiri je uzeo u obzir i reportaže, pa je odabrao za prikazivanje na sajtu i izložbi u elektronskoj formi 10 reportaža. Otvaranje izložbe i do dela nagrada za najbolje fotografije, novinara godine i ličnost godine održala se 17. januara 2011. godine u galeriji "O3ONE".

Prvu nagradu je osvojio Miloš Perić iz objedinjene redakcije Blic; Drugu nagradu osvojio je Janko Petković iz agencije Beta; i treću nagradu je osvojio Peđa Mitić iz Večernjih Novosti.

Treća nagrada Peđa Mitić

Prva nagrada Miloš Perić

Druga nagrada Janko Petković

ADRIATIC ROUTES STANKO ABADŽIĆ, 25. 1. 2011. FOTO-KLUB "ZAGREB"

Reč je o 60 fotografija koje je autor snimio na Jadranu u poslednjih deset godina. Abadžić u ovom ciklusu dosledno izbegava poznate turističke rute i usmerava svoj objektiv na prizore svakodnevnog običnog života, kako na jadranskim ostrvima, tako i u gradovima na obali, od Rijeke sve do Dubrovnika. Autor je do sada samostalno izlagao u 16 evropskih zemalja, Americi, Japanu i Argentini. Član je HDLU-a Zagreb i Foto-kluba Zagreb. Živi i radi u Zagrebu.

POLAZNICI ŠKOLE FOTOGRAFIJA 24. 2 - 5. 3. GALERIJA DKSG, BEOGRAD

Izlažu: Bojan Bulbuk, Dragana Tomašević, Maja Planinac, Milis Milošević, Nemanja Veselinović, Nikola Vučenović, Veljko Tomašević, Igor Marović, Miroslav Maletić... Školu vodi: Branko Sujić, asistent: Dragan Vilodović. Plan i program škole "Fotografija kao sredstvo komunikacije" postavljen je tako da polaznicima programa pruži osnovno znanje o nastanku i razvoju fotografije, pravilnom načinu reprodukcije slike, pravcima i kategorijama, ali kao najbitnije da skrene pažnju na mogućnosti fotografije kao sredstva vizuelne komunikacije i da zakorači u beskrajna pitanja umetničkog stvaralaštva. Škola postoji u Domu kulture Studentski grad tri godine i ovo je druga izložba na kojoj su predstavljeni radovi polaznika.

Nikola Vučenović

MARA BRATOŠ 7 - 30. 1. 2011. MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI ZAGREB

Ciklusom "S ruba scene / ZKM" fotografkinja predstavlja rezultate petogodišnje suradnje sa Zagrebačkim kazalištem mladih. Fotografije, iako stvarane s dokumentarističkom namjerom i konkretnom primjenom, ipak imaju prepoznatljiv, izrazito autorski rukopis. Tako se, kada je medij fotografija u pitanju, moguće zapitati gdje završava primijenjena umjetnost, a započinje umjetnost. Autorica izložbe i teksta kataloga, ravnateljica kazališta Dubravka Vrgoč, ističe: "I dok je fotografija umjetnost zaustavljanja, teatar je umjetnost prolaznosti. Fotografija ima moć dokaza, uzbudljivost teatra je u njegovoj nestalnosti. Fotografija se nudi pamćenju, teatar zaboravu. Fotografija svaki trenutak balzamira u vječnost, teatar ga već onim drugim poništava. Uostalom, teatar je jedna od rijetkih, ako ne i jedina umjetnost koja isključivo pripada sadašnjosti i bila bi s lakoćom zaboravljena da nema fotografije, odnosno videozapisa. O tom neobičnom susretu fotografije i teatra svjedoči Mara Bratoš." MILOVAN ULIČEVIĆ

LOMO RADIONICA 17. 12. 2010. UK "PARO- BROD", BEOGRAD

Prvi korak u stvaranju srpske zajednice lomografa napravljen je 17. 12. 2010. Tog dana održana je prva radionica posvećena Lomografiji u Beogradu. Na inicijativu ljubitelja lomografije Marko Radojković i Stefan Simić organizovali su ova zanimljiva druženja na kojima je najzanimljivije bilo videti prvi susret mladih lomografa sa analognim fotoaparatom. Marko je održao predavanje o svetskom pokretu lomografije nakon čega je Stefan demonstrirao načine kreativne upotrebe lomo fotoaparata. Neophodnu podršku pružili su "BG Elite Foto" koji je učesnicima podelio besplatne filmove i UK "Parobrod" Stari Grad u čijim se prostorijama održavaju radionice. Prevažni cilj radionice jeste upoznavanje ljudi sa lomo pokretom, druženje i izrada prvog srpskog lomo zida od fotografija koje učesnici budu napravili za vreme druženja.

Završetak "radova" očekuje se krajem februara 2011. kada će lomo zid prvo biti izložen u galerijskom prostoru UK "Parobrod", a kasnije će predstavljati Srbiju na evropskom lomo festivalu u Ukrajini sredinom marta. Radionica je besplatna i za sada vlada veliko interesovanje pa su početne tri grupe koje u proseku imaju oko 30 ljudi već popunjene. Planira se organizovanje novih radionica u bliskoj budućnosti. Zainteresovani mogu pisati na mejl: lomo.kisobran@gmail.com.

Promene radi, ovoga puta odlučili smo da malo pretražimo Internet i doznamo koje su knjige obeležile 2010. godinu. Pored sajtova vodećih izdavačkih kuća, od velike pomoći bio je sajt časopisa Photo-eye (www.photoeye.com), koji je okupio preko dvadeset renomiranih kustosa, galerista, kritičara, fotografa i urednika. Svako je odabrao pet do deset knjiga koje po njemu predstavljaju najbolja izdanja objavljena protekle godine. Uglavnom su u pitanju monografije i katalozi. Od njihovog izbora, kao i onog sa drugih sajtova, odabrali smo nekoliko, a s obzirom na to da još nisu stigle kod nas, sve knjige osim jedne mogu se poručiti preko: www.amazon.com.

ALFONSO MORALES, JAMES KRIPPNER POL STRAND U MEKSIKU (Paul Strand in Mexico)

IZDAVAČ: APERTURE FOUADACION/FUNDACION TELEvisa, 2010. JEZIK: ENGLESKI. FORMAT: 28 X 30,4 CM; 356 STRANA; 435 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA I 4 KOLOR-FOTOGRAFIJE. POVEZ: TVRD. CENA: 45,87 DOLARA. ISBN-10: 1597111376 I ISBN-13: 978-1597111379.

Knjiga je prateći deo izložbe istoimenog naziva otvorene u Galeriji Aperture (Aperture Gallery) sredinom septembra 2010. godine. Izložba se priključila obeležavanju dva velika jubileja: 200 godina nezavisnosti Meksika i 100 godi-

na od meksičke revolucije. U pitanju su uglavnom malo poznate Strandove fotografije ljudi i predela. Nastale su tokom njegovog boravka u Meksiku od 1932. do 1934. i 1966. godine.

LEWIS BALTZ RADOVI (Works)

IZDAVAČ: STEIDL PUBLISHING, 2010. JEZIK: ENGLESKI. FORMAT: 10 TOMOVA, SVAKI 26,8 X 27,9 CM; PREKO 1.000 FOTOGRAFIJA. POVEZ: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM U SPECIJALNO DIZAJNIRANOJ FUTROLI. CENA: 600 DOLARA. ISBN: 978-3-86930-114-3. NARUČIVANJE: WWW.STEIDLVILLE.COM

Ako je "Amerika kolima" Lija Fridlendera najbolje, ova serija sigurno predstavlja najobimnije i najluk-suznije izdanje u 2010. godini. Na nekim sajtovima proglašena je i izdavačkim fenomenom godine. Urađena je u ograničenom tiražu, svega 1.100 kopija, s potpisom umetnika. Svaki od deset tomova posvećen je jednom ciklusu, počev od najstarijeg The Prototype Works (1967-76), preko Maryland (1976), do Sites of Technology (1989-91).

HERBERT MOLDERINGS MOHOLJI-NAD, FOTOGRAMI (Moholy-Nagy, The Photograms)

IZDAVAČ: HATJE CANTZ, 2010. JEZIK: ENGLESKI. FORMAT: 24,6 X 29,4 CM; 312 STRANA; OKO 450 FOTOGRAFIJA. POVEZ: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. CENA: 83,68 DOLARA. ISBN-10: 377523412 I ISBN-13: 978-377523411 I.

Odlična, ujedno i jedna od prvih knjiga u kojoj je autor pokušao da pruži analitičko-kritički prikaz fotograma Lasla Moholji-Nada. Knjiga sadrži preko četiristo fotograma. Većina je malo poznata široj javnosti. Poredani su hronološki, od ranih iz 1922, do kasnih iz 1943. godine.

DAVID LEVI STRAUSS, JOHN RAVENAL, ANNE TUCKER SELI MEN: TELO I DUH (Sally Mann: The Flesh and The Spirit)

IZDAVAČ: APERTURE/VIRGINIA MUSEUM OF FINE ARTS, 2010. JEZIK: ENGLESKI. FORMAT: 22,8 X 28 CM; 200 STRANA; 225 KOLOR-FOTOGRAFIJA. POVEZ: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. CENA: 34,65 AMERIČKIH DOLARA. ISBN-10: 1597111627 I ISBN-13: 978-1597111621.

Knjiga jedne od vodećih američkih i međunarodnih savremenih fotografa Seli Men, urađena je povodom izložbe održane u Muzeju lepih umetnosti u Virdžiniji. Posvećena je njenom celokupnom opusu i obuhvata fotografije od kasnih sedamdesetih do danas. U pitanju su mrtve prirode urađene polaroidom, kolor-fotografije dece, pejzaži, autoportreti i akt-studije.

SOPHIE HOWARTH, STEPHEN MCLAREN ULIČNA FOTOGRAFIJA SADA (Street Photography Now)

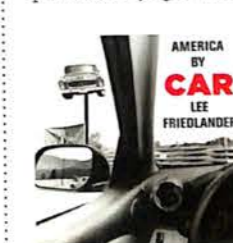
IZDAVAČ: THAMES & HUDSON, 2010. JEZIK: ENGLESKI. FORMAT: 24 X 27 CM; 240 STRANA; PREKO 300 KOLOR I CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA. POVEZ: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. CENA: 29,70 DOLARA. ISBN-10: 0500543933 I ISBN-13: 978-0500543931.

Po mišljenjima mnogih, i ova knjiga obeležila je 2010. godinu. Ujedno je i jedna od najboljih Thames & Hudson izdanja. Pored Martina Para (Martin Parr) i Aleksa Veba (Alex Webb), knjiga sadrži portfolija preko četrdeset vodećih međunarodnih autora fotografije uličnih prizora i situacija.

LEE FRIEDLANDER AMERIKA KOLIMA (America by Car)

IZDAVAČ: D.A.P./FRAENKEL, 2010. JEZIK: ENGLESKI. FORMAT: 23 X 23 CM; 200 STRANA; 190 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA. POVEZ: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM. CENA: 32,97 DOLARA. ISBN-10: 1935202073 I ISBN-13: 978-1935202073.

Knjiga je katalog izložbe istoimenog naziva, zauzima prvo mesto na listi najboljih izdanja u protekloj godini. Reč je o malo poznatim Fridlenderovim crno-belim fotografijama kvadratnog formata nastalim od 1995. do 2009. godine tokom njegovog putešestvija po Americi. Po mnogim kritičarima i fotografima, snimajući mostove, crkve, gradiće, pejzaže, vodotornjeve iz kola, Friedlander fascinira svojim vide-njem Amerike na prelazu iz XX u XXI vek.

RETROSPEKTIVA TRIDESET GODINA: KENRO IZU (Thirty Year Retrospective: Kenro Izu)

IZDAVAČ: NAZRAELI PRESS, 2010. JEZIK: ENGLESKI. FORMAT: 35,5 X 38 CM; 140 STRANA; 100 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA. POVEZ: TVRD. CENA: 58,31 DOLAR. ISBN-10: 1590052706 I ISBN-13: 978-1590052709.

Kenro Izu je poznati japanski fotograf koji već duže vreme živi i radi u Americi. Pažnju je privukao pre tridesetak godina kada je započeo rad na seriji fotografija "Sveta mesta" ("Sacred Places"). Fotografije velikih dimenzija spomenika i arhitekture nastale su u Egiptu, Siriji, Jordanu, Engleskoj, Meksiku, Indiji, Kambodži, Kini, Burmi, Indoneziji i drugim zemljama. Knjiga predstavlja selekciju njegovih najboljih fotografija.

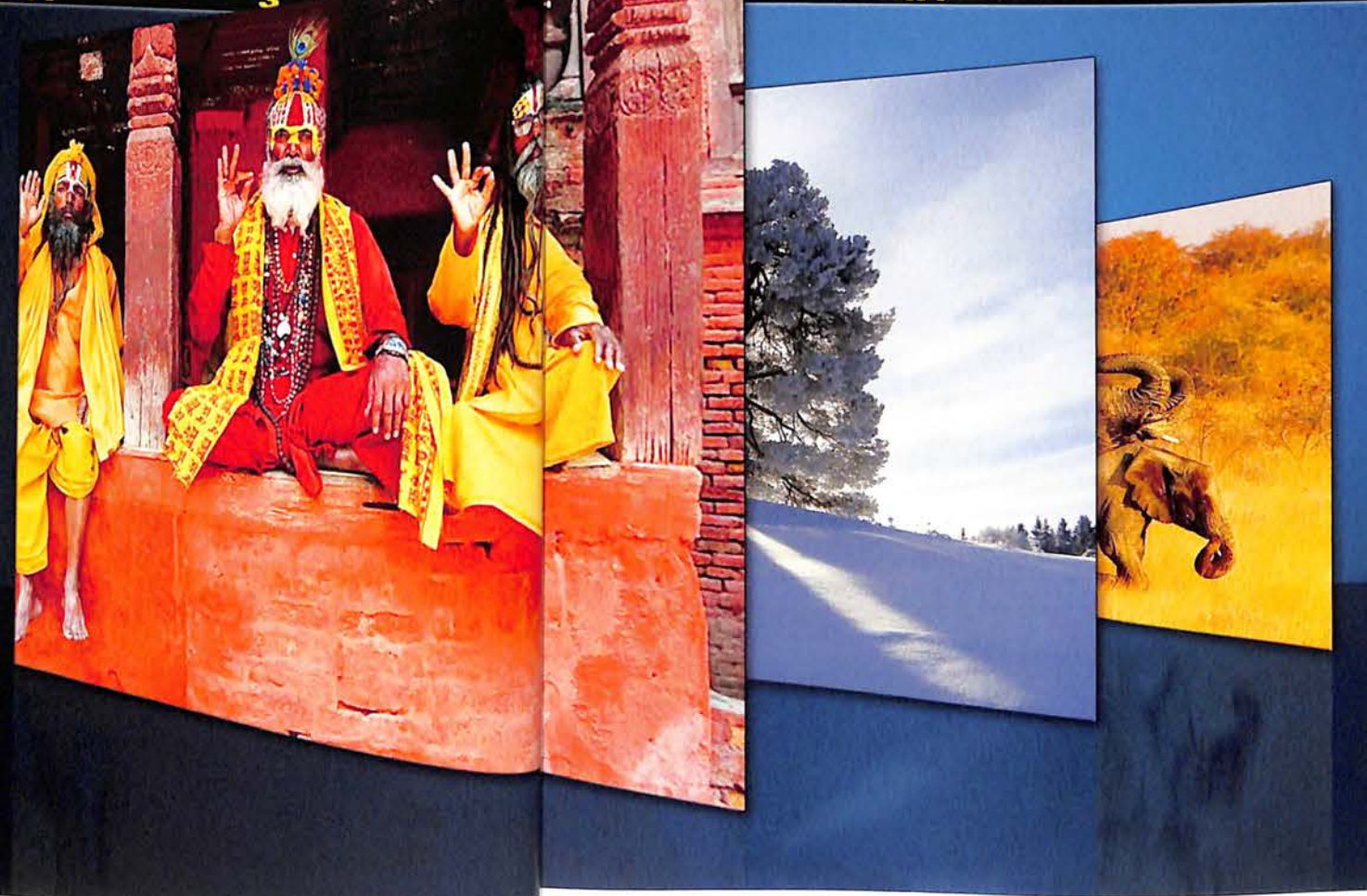

Kenro Izu je poznati japanski fotograf koji već duže vreme živi i radi u Americi. Pažnju je privukao pre tridesetak godina kada je započeo rad na seriji fotografija "Sveta mesta" ("Sacred Places"). Fotografije velikih dimenzija spomenika i arhitekture nastale su u Egiptu, Siriji, Jordanu, Engleskoj, Meksiku, Indiji, Kambodži, Kini, Burmi, Indoneziji i drugim zemljama. Knjiga predstavlja selekciju njegovih najboljih fotografija.

Šta je to dijaporama?

DIJAPORAMA JE SLOŽENICA DVE REČI: DIJAPOZITIV PANORAMA. POSTOJALO JE JOŠ PUNO NAZIVA ZA OVO O ČEMU PIŠEM, KAO POVEZANO PRETAPANJE, SLAJD-ŠOU, ITD. JEDNO VREME TO JE BIO VRLO POPULARAN NAČIN PRIKAZA FOTOGRAFIJA U VEĆINI FOTO-KLUBOVA

 Svetislav V. Dragović

Pojedinci su priređivali vrlo lepe dijaporame, koristeći šest do deset projektora uz prigodnu muzičku pratnju. Same fotografije bile su odličnog kvaliteta – najčešće se koristio Kodachrome dijapozitiv film, koji je stvarno bio poseban u odražavanju boja. Kada sam svojevremeno bio u "Leica" školi u Veclaru (Wetzlar), glavna aktivnost bila je da, tada novim fotoaparatom Leica R4, napravimo baš dijaporamu. Oni koji su pokušali da prave te prikaze kod kuće bili su suočeni s velikim investicijama: najmanje dva povezana projektora, naporan posao odabiranja, pa zatim slaganja dijapozitiva u specijalne držače ili doboše. Ako je neko hteo da doda muziku, s automatskim signalom za promenu slike na ekranu, morao je u svoja osnovna sredstva da uključi i specijalni magnetofon, najčešće skupi "Uher" koji je imao mogućnost da kontroliše projektore. Naravno, sa dva projektora efekat nije mogao da bude kao s baterijom od šest ili više jedinica.

U klubovima u Švajcarskoj, Francuskoj i Nemačkoj gledao sam prelepe prikaze. Jedan kolega čak je napravio mehanički uređaj montiran ispred objektiva koji je omogućavao projekciju sa pretapanjem na vrlo efektan način.

Sve ovo daleko je iza nas. Praviti danas projekciju fotografija vrlo je jednostavno. Naravno, uslov je da imate računar i softver Microsoft Power Point. No, da počnemo malo od osnova ove teme.

Zašto baš sada pišemo o ovome

Pravljenje dijaporama (projekcija) nikad nije bilo favorizovano kao tema u časopisima jer to nije bilo moguće ilustrovati. Časopisi forsiraju fotografije, a nekako po inerciji i foto-klubovi favorizuju izložbe. Oduvek sam se zalagao za to da fotografija ima višestruku primenu. Jedna od njih jeste i prikazivanje serije fotografije na jednu temu, uz muzičku pratnju, koja može da stvori vrlo dobar doživljaj. To bi na neki način bila prelazna faza između filmova i statične fotografije, a pošto sada dosta digitalnih fotoaparata ima mogućnost snimanja filmova, nismo na pogrešnom putu. Naravno, ovakav prikaz fotografija može da ima političku, socijalnu, religioznu ili nekakvu humanu poruku i ako se dobro pripremi, može da bude vrlo efektan način komuniciranja.

Pojava digitalne fotografije i programa koji prave projekcije približila je ovaj vid komunikacije širokoj masi fotografa. Najčešće korišćen program za izradu prezentacija svih vrsta jeste "Power Point" koji se kupuje u okviru Microsoft Office paketa. Te prezentacije lako se razmenjuju među prijateljima jer sam fajl koji nosi ekstenziju .pps ili .ppt, nije mnogo velik. Poslednjih nekoliko godina dobio sam preko Interneta brojne prezentacije, često fantastičnog kvaliteta. Obično, ako jedan korisnik Interneta dobije takvu prezentaciju, bez mnogo komplikacija može da je pošalje na više adresa.

Mislim da bi bilo nemoguće u jednom članku dati uputstvo kako da se pravi projekcija u bilo kom programu. Power Point je moćan program, ali traži malo koncentracije i znanja. Osim njega postoji još veliki broj programa s istom namenom, ili se u okviru nekog većeg programa (Lightroom, Bridge, Aperture...) može napraviti to isto.

Izbor fotografija za projekciju

Prilikom odabira treba biti veoma kritičan. Ovde nije reč o fotografiji na papiru koju svaki gledalac posmatra onoliko koliko mu prija, već o prikazu većeg broja fotografija gledaocima koji su prinuđeni da ih posmatraju onoliko vremena koliko im je odredio autor. Zato prilikom izbora treba izabrati one koje mogu biti od univerzalnog interesa. Fotografije treba pripremiti u relativno maloj rezoluciji da ceo fajl ne bude preglomazan.

Zatim, treba ih odabrati prema sposobnosti pretapanja. I kod rada dijapozitivima uočavalo se da se neke lepo pretapaju dok druge ne. Zašto? Svaka fotografija ima svoj centar interesa. Gledalac na nju podsvesno koncentriše svoj pogled. Ukoliko sledeća fotografija pomera centar interesa bez ikakvog "uvoda", pogled gledaoca će početi da luta i stvoriće se odbojnost prema prikazu. To znači da centar interesa dolazeće fotografije treba da bude blizak centru interesa njegove prethodnice, ili pak na prethodnoj fotografiji treba da bude neki pravac (put, reka, linija horizonta) koji najavljuje gde treba da se očekuje sledeći centar interesa. To podrazumevam pod smislom "uvod".

Koliko fotografija treba uključiti u projekciju?

Ovde se često pravi greška jer fotografiji teže da ubace previše snimaka. Po mom iskustvu, gledajući uspešne projekcije, treba da bude od 30 do 50 fotografija, ali da to uključuje i slike koje sadrže samo tekst, naslov i kraj. Najbolje je napraviti prvu verziju i pustiti je. Ako se neko uspava, jasno je da sve treba skratiti – i to znatno!

Izbor muzike koja prati projekciju

U slučaju da se ubacuje muzička pratnja, meni se najviše sviđaju one projekcije koje traju isto koliko i muzički komad. Ne treba, naravno, izabrati neki dugački oratorijum ili operu, jer to

nije ono što mislim. Najbolji je lak, neutralni muzički komad. Ponekad projekcija, u stvari, predstavlja vizuelnu ilustraciju konkretnog muzičkog dela. Tada je muzika ta koja vodi. Ovakve prezentacije retko sam viđao, ali ih ima.

Ako u muzičkom komadu ima promena ritma, nije loše da se promena fotografije usaglasi s tim promenama, ali to je vraški težak posao. Iako je laka muzika pogodnija za pratnju prikaza, može se koristiti i neki poznati komad iz klasične muzike, koji obiluje značajnim muzičkim akcentima, kao što je "Tako je govorio Zaratustra" Ričarda Štrausa (Richard Strauss), ili poslednji stav Dvoržakove Devete simfonije "Iz Novog sveta". Muzika koja prati prezentaciju treba da bude u nekom od savremenih formata kao što je MP3 ili slično.

Kakvo treba da bude pretapanje

Kada se radilo dijapozitivima, izbor nije postojao. Fotografije su postepeno nestajale s ekrana kada su se nove pojavljivale. U današnjim softverima, a posebno u Power Pointu, postoji čitav niz opcija – te nova slika dolazi s desna, te dolazi s leva, ili odozgo ili odozdo itd. Treba odabrati onaj prelaz koji najbolje odgovara temi.

U suštini, prikazivanje projekcije sa dva umesto s jednim projektorom uvedeno je zato što se ljudsko oko zamara ako gleda svetlu sliku na ekranu, pa mrak, pa ponovo svetlu sliku. Treba voditi računa da takvih ataka na čulo vida ne bude u samoj prezentaciji.

- Kada se radilo dijapozitivima, izbor nije postojao. Fotografije su postepeno nestajale s ekrana kada su se nove pojavljivale. U današnjim softverima, a posebno u Power Pointu, postoji čitav niz opcija – te nova slika dolazi s desna, te dolazi s leva, ili odozgo ili odozdo itd. Treba odabrati onaj prelaz koji najbolje odgovara temi.
- U suštini, prikazivanje projekcije sa dva umesto s jednim projektorom uvedeno je zato što se ljudsko oko zamara ako gleda svetlu sliku na ekranu, pa mrak, pa ponovo svetlu sliku. Treba voditi računa da takvih ataka na čulo vida ne bude u samoj prezentaciji.

Praktični saveti za početak

Napraviti lepu prezentaciju iz prvog pokušaja nije lak zadatak. Ima puno sitnih začkoljica koje otežavaju život.

1 Treba brižljivo odabrati fotografije. Te fotografije po prirodi stvari treba da budu horizontalne, ali to nije u bronzi izliveno pravilo. Ipak, treba ga se držati koliko je moguće. Ako se već prelazi s horizontalnog na vertikalni format, to treba učiniti tako da dolazeće fotografije budu neko vreme u vertikalnom formatu, takođe. Skakanje s horizontalnog na vertikalni format zamara gledaoca. Ovde se može ubaciti neka fotografija kvadratnog formata kao prelaz s jednog na drugi, i to je dosta dobro rešenje.

Zašto treba davati prednost horizontalnom formatu? Zato što je taj format prirodniji, pošto imamo dva oka jedno pored drugog, pa nam nekako više leži horizontalan format. Takođe, i svi monitori su horizontalnog formata.

2 Izabrane fotografije treba prilagoditi formatu ekrana (dodajte pozadinu ako ne želite da se bilo šta seče s originalnog kadra), tj. uskladiti veličinu fotografije s veličinom ekrana, naravno u pikselima. To znači da pre izrade prezentacije tačno morate znati na čemu će biti prikazana: monitor računara, TV ekran, video-bim, iPad, mobilni telefoni, projektor u fotoaparatu... Dobrom pripremom izbegavate pravljenje "deblje" prezentacija nego što je potrebno (suviše megabajta).

Vrlo lepe prezentacije koje sam dobijao preko Interneta imale su između 2 i 3 megabajta, što je za današnje sisteme za prenos informacija u redu, a i za prikaz na računarima uobičajenih karakteristika sasvim dovoljno. Kada sam jednom napravio grešku i ubacivao fotografije u originalnoj veličini, dobio sam prezentaciju od 54 megabajta, što je mnogo. Prilagodavanjem njihove veličine monitoru računara smanjio sam prezentaciju na 2,7 MB, a da time ništa nije izgubila. Hoću da podvučem da se ne pravi prezentacija s punim formatom fotografija, jer to ne vodi ničemu i ne daje nimalo bolji rezultat.

3 Za prvi put dobro je uzeti neku postojeću prezentaciju koju ste dobili od nekoga, pa da u programu

Power Point, u kom se najčešće dobijaju ovakve prezentacije, zamenite postojeće fotografije svojim. Nije mnogo originalno, ali funkcioniše. U svim pokušajima izrade prezentacija potrebno je tu i tamo obezbediti sebi makar i polovičan uspeh, kao motivaciju za dalji rad.

Zaključak

Mislim da se zaključak sam po sebi nameće: prezentacija treba da ima neku temu, izabrane fotografije moraju biti izuzetno kvalitetne ali prilagođene formatu i rezoluciji uređaja na kom ćemo ih prikazati. Ne sme ih biti previše, ali ni premalo. Postoji neki optimalni broj da bi se privukla pažnja publike, a da se ne zamori. Veličina prezentacije ne bi trebalo da pređe 3 – 4 megabajta (ako je namenjena slanju Internetom). Odabrana muzika treba da bude diskretna, podređena fotografijama, osim u slučaju vizuelne ilustracije muzičkog dela.

I, na kraju, voleo bih da vidim da se u našim klubovima oživi ovakav način fotografskog izražavanja, jer nam stoji na raspolaganju bez velikih investicija, a veoma je zanimljiv i inspirativan, kako za nas autore, tako i za sve fotografe.

KOPIRANJE SKENIRANJE ŠTAMPA

HP DESIGNJET T2300 eMFP MENJA VAŠE ISKUSTVO

Jednim dodiranjem prsta pokretanje skeniranja, štampe ili kopiranja
Prvi koloni štampač velikog formata sa touchscreen ekranom za jednostavno upravljanje poslovima
Štampa direktno sa USB memorije ili notebooka bez upotrebe drajvera za štampu i sa automatskom kalibracijom
Rad na više projekata u isto vreme, mogućnost štampe sa dve rolne, automatsko prebacivanje štampe sa jedne na drugu rolnu
Štampa u pokretu. Prvi velikoformatni uređaj sa HP ePrint & Share rešenjem – kreiranje i pristup štampi i dokumentima sa više lokacija
Direktna štampa iz AutoCAD-a. Licenca AutoCAD Raster Design uključena u cenu uređaja – skeniranje skica i planova koji mogu biti digitalizovani i vektorizovani

HP DESIGNJET Z5200ps

Brzina štampe do 41 m²/h (maksimalna brzina)
Slanje više fajlova u isto vreme na štampu, direktno na printer, bez otvaranja aplikacije, ugrađen hard disk od 160 GB
HP Vivera pigmentne boje (8), kontrola boja sa HP Professional PANTONE emulacijom, kapacitet kertridža od 300 ml
HP DesignJet Excel Accounting - kalkulacija potrošnje
Ugrađena PostScript®/PDF opcija
Kolor i crnebele fotografije sa optimizovanom rezolucijom od 2400 x 1200 dpi
HP Instant Printing Pro kontrola procesa štampe - automatsko komponovanje više fajlova, preview, automatska orijentacija
Verodostojne boje na različitim materijalima uz pomoć ugrađenog spektrofotometra

HP DESIGNJET Z6200 PHOTO

Najbrži printer u klasi sa brzinom do 140 m²/h
Štampanje visokokvalitetnih fotografija
Produktivan rad i udobnost sa automatskim ulaganjem medija
Vrhunski foto kvalitet sa novim HP Vivid Photo bojama (8)
Veliki opseg boja (hromatik crvena boja, ujednačen sjaj)
Kvalitetna crno-bela štampa
Verodostojne boje na različitim materijalima pomoću ugrađenog spektrofotometra
Opciona PostScript®/PDF nadogradnja
Kontrola boja sa HP Professional PANTONE emulacijom.

unicef

fotografija godine **2010**

UNICEF NEMAČKA JOŠ OD 2000. GODINE
TRADICIONALNO ORGANIZUJE FOTO-
KONKURS ČIJI JE CILJ UKAZIVANJE
NA POLOŽAJ DECE U SAVREMENOM
DRUŠTVU ŠIROM SVETA

✦ Ivana Tomanović

© Ed Kashi/VII/Unicef

© Ed Kashi/VII/Unicef

© Ed Kashi/VII/Unicef

© Ed Kashi/VII/Unicef

KONKURS

Pre samo nekoliko brojeva, tačnije u specijalnom izdanju posvećenom Fotokini (broj 75), objavili smo prikaz izložbe najboljih fotografija s konkursa "Unicef fotografija godine 2008–2009". Ovaj konkurs pokrenuo je nemački ogranak Unicefa još pre deset godina. Nagrađuju se fotografije i serije fotografija koje na izuzetan način prikazuju ličnost i uslove života dece širom sveta. Krajem decembra 2010. godine proglašeni su pobednici konkursa za tu godinu.

"Cilj ove nagrade jeste da pomogne u podizanju svesti o patnji dece, kao i njihovim nadanjima i snovima" – sumirao je ukratko dr Jürgen Heraeus, predsednik nemačkog ogranaka Unicefa. "Fotografije mnogo bolje govore gde deca pate, gde su zanemarena ili eksploatisana. One prikazuju jedinstven način na koji deca doživljaju svet, pokazuju suze, radost i izazove. Fotografije nam govore zašto moramo da brinemo o toj deci i na koji način možemo da im pomognemo."

Humani cilj i visok profesionalni standard koji promovise ovaj konkurs, svake godine privuče velik broj renomiranih svetskih fotografa, često članova najvećih svetskih foto-agencija. Mladi foto-dokumentaristi takođe su pozvani da učestvuju na konkursu, mada im je neophodna preporuka priznatog dokumentarnog fotografa.

Nezavisni žiri konkursa čine stručnjaci iz oblasti novinarstva i istorije umetnosti, a ovogodišnji predsednik bio je profesor Klaus Honnef – istoričar umetnosti i publicista.

Pobednik konkursa dobija angažovanje na zadatku (foto-reportaža) za časopis *GEO*.

© Majid Saeedi/Getty Images/Unicef

Prva nagrada: Ed Kashi

Pobednička fotografija deo je serije fotografija "Nasleđe rata" koju je američki fotograf Ed Kashi

snimio tokom jula 2010. godine u Da Nang u Vijetnamu. U njoj istražuje posledice korišćenja otrovne supstance "Agent Orange" tokom rata u Vijetnamu. Tada je, u tom gradu, gradski aerodrom služio kao skladište za tone i tone te supstance koja je korišćena u mnogim ratnim akcijama. Danas, 56.000 stanovnika Da Nanga, od ukupno 800.000, trpi različite posledice na zdravlje koje je prouzrokovala upravo ova supstanca. Od tog broja njih 16.000 su deca. Rak, poremećaj imunog sistema, različite telesne i mentalne deformacije samo su deo nasleđa vijetnamskog rata. Na svojim fotografijama Ed Kashi prikazuje život dve porodice koje dobijaju pomoć od organizacije "Deca Vijetnama". "Duboko verujem u snagu i moć jedne fotografije da promeni svest ljudi" – reči su kojima je Kashi opisao svoj rad. Svojim fotografijama pokazao je da rat ostavlja dalekosežne posledice na buduće generacije i da se one nikada ne mogu do kraja sagledati. Potpuno nevinna deca žrtve su prošlosti i često nisu u mogućnosti da žive normalan život, bilo zbog fizičkog ili mentalnog hendikepa, ali najviše zbog diskriminacije u društvu.

www.edkashi.com

Druga nagrada: Majid Saeedi

Iranski fotograf Majid Saeedi takođe se bavio posledicama rata. Drugonagrađena fotografija prikazuje šestogodišnju

devojčicu Minu kako se s drugaricom igra s veštačkom rukom njenog brata Akrama. Ona je deo serije fotografija pod nazivom "Razaranja posledice civilnih ratova". Minina porodica prebegla je u Pakistan zbog borbi u rodnom gradu Jalalabadi. Tamo je osmogodišnji dečak Akram izgubio ruku dok je rovario po dubrištu, kako bi pronašao nešto korisno za prodaju, dotakao strujni kabl pod naponom. Zbog strašnih opekotina ruka mu je amputirana, a u Kabulu je od Crvenog krsta dobio protezu. Sve fotografije iz ove serije Majid je snimio boraveći tokom leta u Avganistanu. Na njima je prikazao svakodnevni život i igru dece koja nose neka od ovih "rezervnih delova tela". Po iskustvu fotografa, tragično shvatanje trajnog fizičkog deformiteta za ceo život javlja se tek u poznim godinama.

<http://majidsaeedi.com>

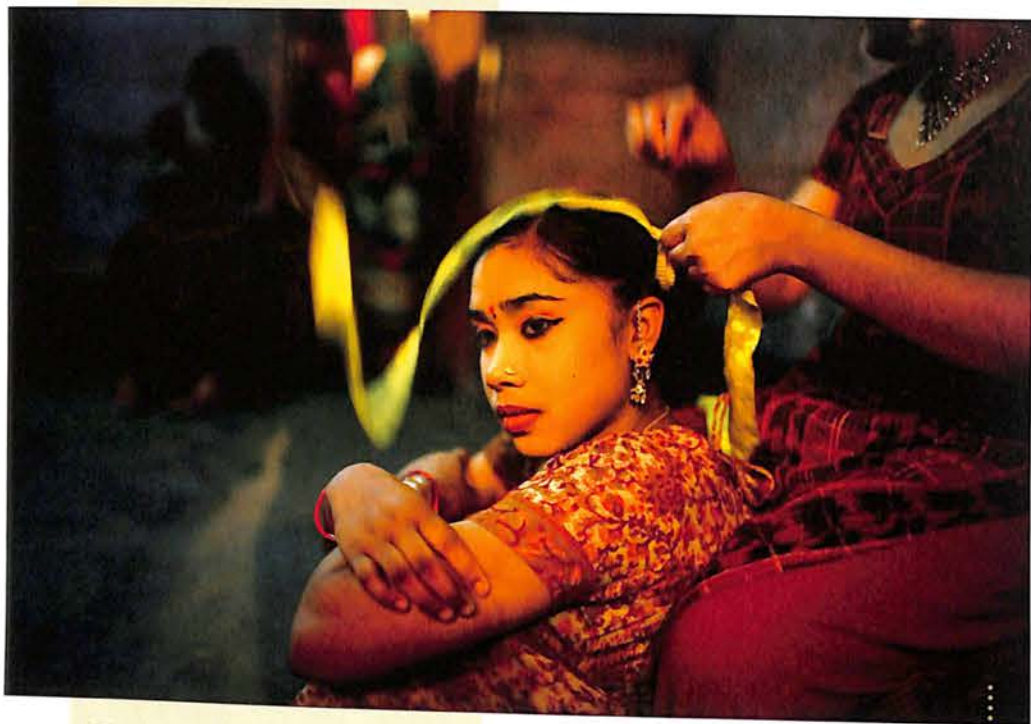
© Majid Saeedi/Getty Images/Unicef

© Majid Saeedi/Getty Images/Unicef

© Majid Saeedi/Getty Images/Unicef

© GMB Akash/Panos Pictures/Unicef

© GMB Akash/Panos Pictures/Unicef

© GMB Akash/Panos Pictures/Unicef

Treća nagrada: **GMB Akash**

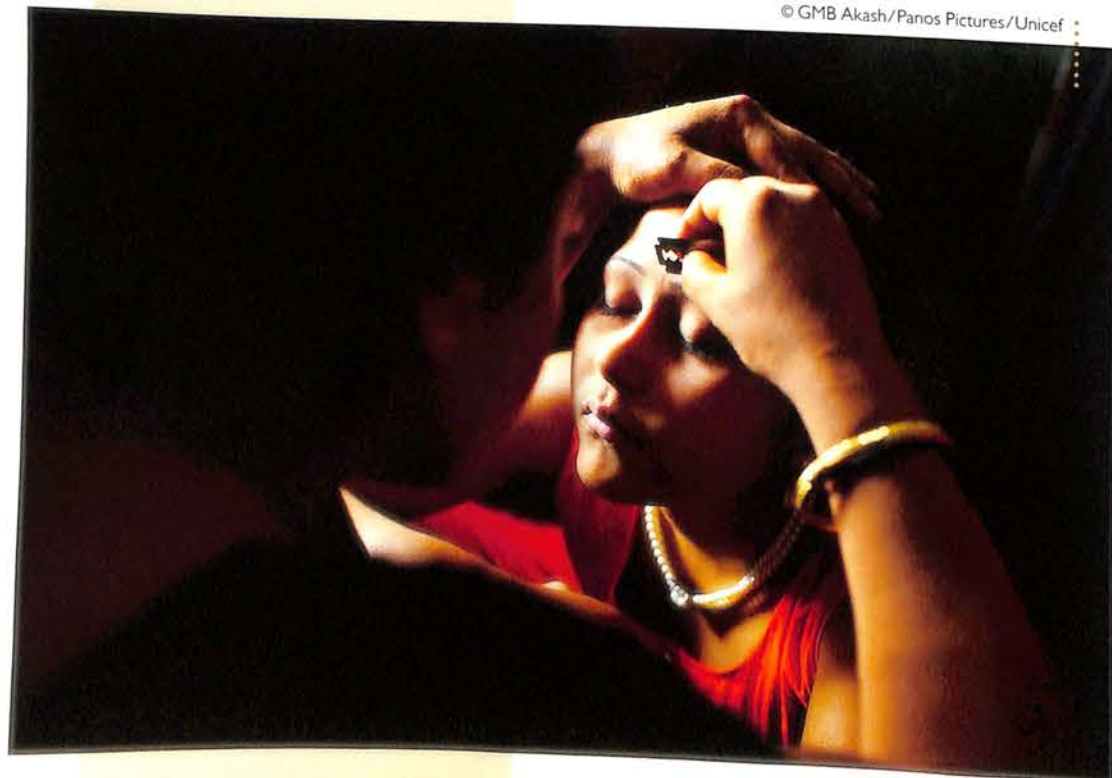
Reportažu pod nazivom "Prostitucija uništava živote mladih devojaka", GMB Akash snimio

je u svom rodnom Bangladešu. Na fotografijama je prikazan položaj dece u prostituciji, od kojih su neka veoma mlada. U Faridpur regiji deca podvrgavaju svoja tela raznim nasilnim promenama kako bi izgledala što starije i atraktivnije. Jedan od načina jeste svakodnevno korišćenje steroida. Oni prouzrokuju taloženje vode u organizmu, što dovodi do veće zaobljenosti tela. Steroidi se u Bangladešu koriste i za tovljenje stoke, ali uglavnom se daju pacijentima obolelim od artritisa, astme ili alergije. Na trećenagrađenoj fotografiji je dvadesetogodišnja Jasmin s izrazito "naduvanim" licem, što je posledica korišćenja jeftine droge (steroida) "oradexon". Ona se rodila i živi u bordelu, baš kao i njena majka koja se trideset godina bavila prostitucijom. Sve devojke svesne su posledica koje izaziva ova opasna droga, ali je i dalje koriste jer nemaju drugi izbor. Akash se nada da će njegove fotografije doprineti boljoj zaštiti dece od bilo kakvog seksualnog zlostavljanja.

www.gmb-akash.com

KARAKTERISTIKA OVOG KONKURSA JESTE DA SVI KOJI SE PRIJAVE ZA UČESTVOVANJE MORAJU BITI NOMINOVANI PUTEM PREPORUKE ILI SOPSTVENOM REPUTACIJOM. OVE GODINE, NOMINOVANO JE 113 FOTOGRAFA IZ 33 ZEMLJE, KOJI SU POSLALI 1.263 FOTOGRAFIJE. KONKURS PODRŽAVA ČASOPIS GEO, A GLAVNA NAGRADA JE FOTO-REPORTAŽA UPRAVO ZA OVAJ RENOMIRANI ČASOPIS

© GMB Akash/Panos Pictures/Unicef

© GMB Akash/Panos Pictures/Unicef

PINHOL FOTOGRAFIJA

Vladimir Živković

Ceo svet u kutiji s rupicom

U JEKU DIGITALNE TEHNOLOGIJE OSRVNULI SMO SE NA "PRAISTORIJU" FOTOGRAFIJE I TAKOZVANU KAMERU OBSKURU KOJA SE DANAS POPULARNO NAZIVA PINHOL. PRIČU SU NAPISALA ČAK TRI AUTORA: ŽELJKO ŠKRBIĆ DAJE NAUČNO OBJAŠNJENJE, BORISLAV BOŽIĆ JE TO SVE PRIMENIO U PRAKSI, A MILAN ŽIVKOVIĆ SPOJIO JE PROŠLOST I SADAŠNJOST

Željko Škrbić

Nešto veoma čudno počinje da se dešava u svetu fotografije, kako kod njenih ljubitelja, tako i kod profesionalaca. Na moju veliku radost, polako ali sigurno vraćaju nam se zaboravljene tehnike snimanja. Jedna od njih je i snimanje pinhol fotoaparatom. Da li sam u zabludi ili fotografija stvarno menja smer kretanja, vraćajući se svojim izvorima? Prolistavajući najnovije fotomonografije poznatih svetskih autora, u većini slučajeva nailazio sam na crno-bele fotografije, mada je potpuno bilo vidljivo da je materijal snimljen digitalnom tehnikom. Na konkursima i salonima fotografije, uglavnom pod pokroviteljstvom FIAP-a i EFIAP-a, opet ista priča. Fotografije su konvertovane u crno-belo i dodavano im je fotografsko zrno kako bi što više ličile na klasične crno-bele fotografije s filma.

Na raspolaganju nam je moćna digitalna tehnika, softverska podrška svakim danom sve je bolja i bolja. Kompaktni digitalci počinju da ugrožavaju skupe D-SLR fotoaparate, a sve u cilju da se napravi što savršenija fotografija. I čemu onda ove promene u pristupu i načinu snimanja? Često postavljam sebi to pitanje i pokušavam da nađem racionalan odgovor. Po mom mišljenju, presudna su tri razloga:

1. *nostalgija;*
2. *zasićenje savršenom (digitalnom) fotografijom koja deluje sterilno;*
3. *činjenica da dobra fotografija ne mora biti tehnički savršena.*

KRATAK ISTORIJAT

Otkriće pinhol fotoaparata mnogi pogrešno dovode u vezu s Leonardom da Vinčijem, iako postoje pouzdani dokazi da je otkriven mnogo ranije i pominje se još u četvrtom veku pre nove ere (Aristotel, Euklid...). U petom veku pre nove ere, u drevnoj Kini, Mo Jing daje opis čudne pojave: stvaranja obrnute slike predela ispred kuće na suprotnom zidu neke zatamnjene prostorije. Tražeći uzrok tome, otkriva da se naspram zida s projekcijom slike nalazi mali otvor kroz koji ulazi svetlost u prostoriju. Zatvaranjem otvora slika je nestajala. U arapskom svetu se u pisanim dokumentima u desetom veku nove ere takođe pominje ova pojava (Ibn al-Haitham).

Treba istaći da princip nastanka projekcije slike kod pinhol fotoaparata u današnjem

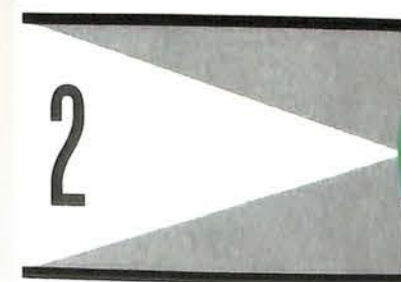
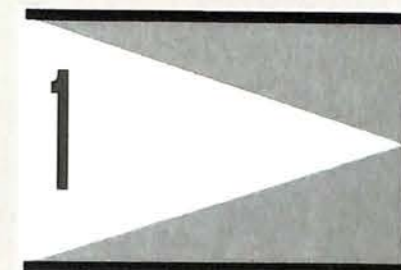

Zoran Jovanović

Princip nastanka pinhol fotografije

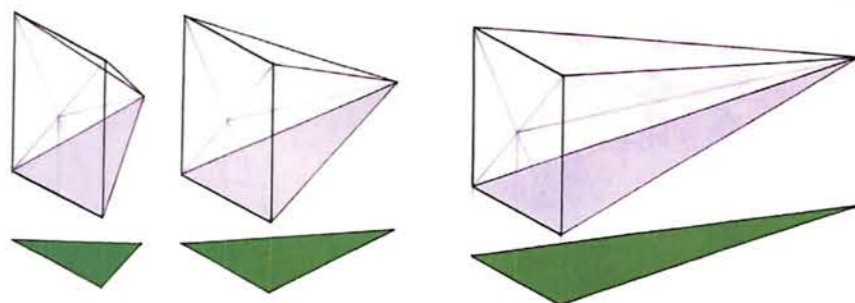
Prvi put sam imao priliku da vidim izvanredne snimke dobijene pinhol fotoaparatom (stari naziv – kamera obskura) kod mog prijatelja iz Zagreba, Ivica Kiša, diplomiranog inženjera arhitekture. On je profesor na "Odjelu za fotografski dizajn Škole primenjene umetnosti" u Zagrebu. To su bile toliko dobre fotografije, da u prvi mah nisam mogao da poverujem da su snimljene pinhol fotoaparatom. Zatim je nastalo pravo iznenađenje kada je iz džepova počeo da vadi različite izvedbe ovog fotoaparata, počev od minijaturnih, veličine naprstka za šivenje, rolnice filma od 35 mm, pa do kamera većih formata. Mislim da je za opis ovog čoveka i njegove ljubavi prema pinhol fotoaparatu dovoljno kazati da mu je nadimak Obscuras.

- 1 Leonardo da Vinci, kamera obskura, oko 1500. godine.
O – objektiv: mala rupica na prozoru
R – ravan projekcije
- 2 Daniele Barbaro, fotoaparat s bikonveksnim sočivom, 1586.
O – objektiv: bikonveksno sočivo umesto rupice
R – ravan projekcije u pinhol fotoaparatu
- 3 Giovanni Battista della Porta, kamera lucida, 1588.
O – objektiv: bikonveksno sočivo
O' – ogledalo pod uglom od 45° u odnosu na osu objektivu koje okreće projekciju slike za 90°
R – ravan projekcije slike na gornjoj strani

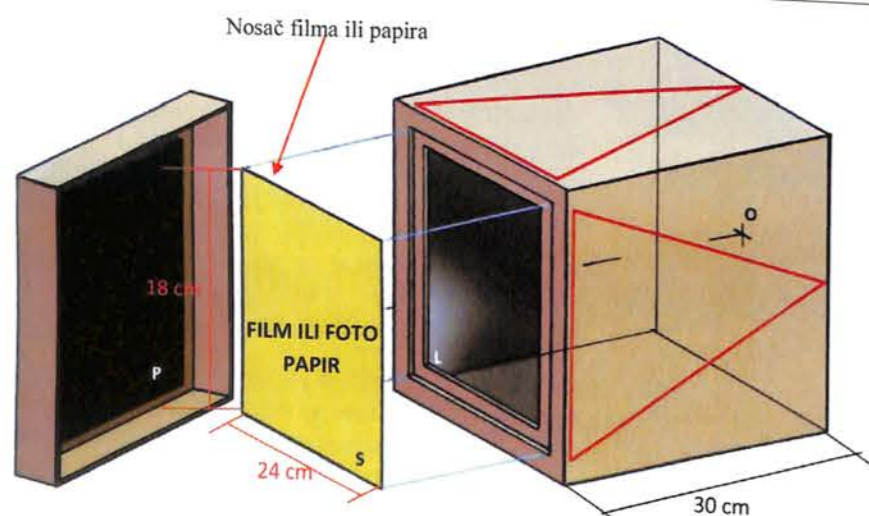

Osnovi principi pinhol fotoaparata

To je mračna komora u kojoj se na osnovu principa centralne projekcije formira slika spoljašnje scene. Unutrašnjost kutije boji se crnom bojom da bi se izbegle neželjene, parazitske refleksije. Centar projekcije je rupica (na aluminijumskoj foliji, grafičkom limu ili nekom drugom materijalu) i za fotoaparate koji nemaju gigantske razmere rupica treba da je manja od 0,5 mm. Ona treba da se nalazi u sredini jedne strane kutije (na primer, u preseku dijagonala, ako je reč o kocki ili paralelopipedu). Strana kutije, nasuprot otvoru (rupici), jeste ravan na koju se projektuje slika. Dužina kutije određuje vidno polje fotoaparata, tj. njenu žižnu daljinu.

Ako zamislimo da je zadnji zid fotoaparata (ravan filma) osnova piramide, a otvor (rupica) vrh piramide, tada visina piramide određuje žižnu daljinu fotoaparata, dok ugao otvora piramide određuje vidni ugao snimanja. Ko je malo inventivniji, možda će napraviti fotoaparat tako da se zadnja strana može pomerati i na taj način dobija fotoaparat s promenljivim vidnim uglom, tačnije s promenljivom žižnom daljinom.

Šema tipičnog pinhol fotoaparata s dimenzijama kako biste mogli da krenete u prvu realizaciju, a da pri tom dobijete dobre rezultate.

Format papira za snimanje iznosi 18x24 cm. Kutija mora biti viša i šira za otprilike 3 cm. Dužina kutije je 30 cm, pa na osnovu Pitagorine teoreme moguće je izračunati vidni ugao fotoaparata i on u ovom slučaju približno iznosi: 44° po horizontali i 33° vertikalni. Potreban prečnik otvora može se izračunati na osnovu jednačina koje će biti date nešto kasnije.

Stvaranja slike

S bilo koje izdvojene tačke objekta koji se snima polazi samo jedan zrak svetlosti prema otvoru, prolazi kroz njega, i na projekcionoj ravni obrazuje lik tačke čija je osvetljenost srazmerna reflektovanoj svetlosti s tačke objekta snimanja. Kako se objekat snimanja sastoji iz beskonačno mnogo tačaka koje reflektuju upadno svetlo na predmet, svaka od tih tačaka emituje svetlosne zrake u svim pravcima, ali samo jedan deo zraka biva "uhvaćen" otvorom fotoaparata, i jedino oni su u stanju da formiraju projekciju predmeta.

Ivica Kiš

Na koji način se izračunava vidni ugao?

Vidni ugao izračunava se po horizontali i vertikali:

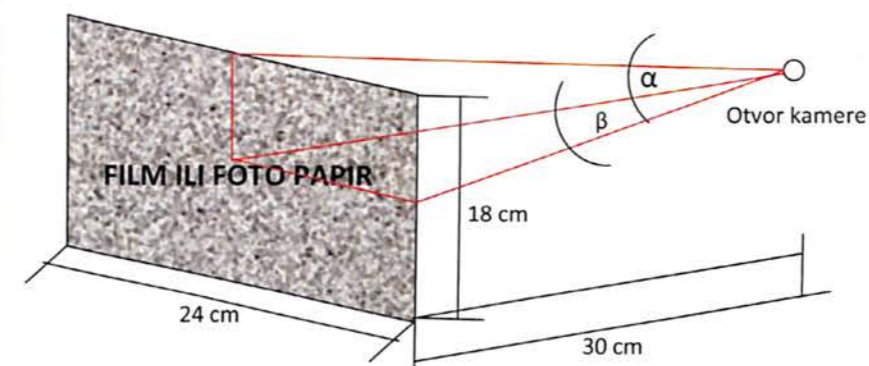
$$\operatorname{tg} \alpha = \frac{18}{30} = 0,3 \Rightarrow \alpha = \operatorname{arctg} 0,3 = 16,7^\circ$$

ovo je polovina vidnog ugla, tako da je ukupan ugao po vertikali 33°.

Na identičan način računa se vidni ugao po horizontali:

ovo je takođe polovina vidnog ugla, tako da je ukupan horizontalni vidni ugao 44°.

$$\beta = \frac{24}{30} = 0,4 \Rightarrow \beta = \operatorname{arctg} 0,4 = 21,8^\circ$$

Izrada otvora fotoaparata

Bušenje otvora fotoaparata (rupice) možda je najdelikatniji posao da bi se dobila kvalitetna reprodukcija. Prilikom izrade otvora nemojte biti nestrpljivi, jer krajnji rezultat najviše zavisi od dobro napravljenog otvora. Veličina prečnika obrnuto je srazmerna oštrotni projekcije, tako da njeno bušenje i kasnija naknadna obrada imaju poseban značaj. Prečnik otvora zavisi od dužine fotoaparata (žižne daljine) i veličine upotrebljenog negativ. U principu, neki optimalni prečnik fotoaparata može da varira od 0,5 mm do 0,05 mm. Napominjem još jednu bitnu stvar, a to je da osvetljenost filma (pri istom prečniku otvora) opada s kvadratom rastojanja.

OTVOR – RAVAN FILMA (Lambertov zakon)

$$E = \frac{I}{r^2} \cos \alpha$$

Gde su: E – osvetljenost površine; I – intenzitet svetlosnog izvora; r – rastojanje IZVOR– RAVAN OSVETLJAVANJA, dok je α -ugao između normale na površinu i upadnog zraka svetlosti. Kada zrak pada normalno na površinu, tada je $\alpha=0^\circ$, $\cos(0^\circ)=1$ i osvetljenost površine je najveća.

Računanje optimalnog otvora pinhol fotoaparata

Prvi pokušaj izračunavanja optimalnog otvora uradio je Jozeph Petzval. Kasnije je tu jednačinu korigovao Lord Rejli tako da konačna jednačina i dan-danas važi i koristi se u praksi.

$$d = 1,9 \sqrt{f \cdot \lambda}$$

Pri čemu su oznake u jednačini: d – prečnik pinhol fotoaparata; f – žižna daljina pinhol fotoaparata; λ – talasna dužina svetlosti. Najčešće se koristi vrednost za $\lambda=550 \text{ nm}$ ($\text{nm}=10^{-9} \text{ m}$).

Da ne bismo lutali oko potrebnog vremena eksponiranja moguće je odrediti kojem otvoru blende, na recimo filmu od 35 mm, odgovara otvor pinhol fotoaparata pozivajući se na definiciju žižne daljine objektiv.

$$N = \frac{f}{d}$$

Gde su: N – relativni otvor blende; f – žižna daljina objektiv; a d – prečnik ulazne pupile. Ako to primenimo na pinhole, dobija se da je otvor pinhole dužine 50 mm, otvora 0,5 mm.

$$d = \frac{50}{0,05} = 100$$

Vidimo koliko je to mali otvor u konvencionalnoj notaciji, pa su za pinhole potrebna duga vremena eksponiranja.

Železnička stanica u Budimpešti
Eksponirano 365 sekundi na kolor negativ
film. Fotografija: Ivica Kiš

Kamera Obskura

IAKO SE POJAM PINHOL (RUPICA OD IGLE) PLANETARNO KORISTI ZA KAMERU OBSKURU, NJEN NAZIV, ZA MENE, SKORO BOLNO ZVUČI, DOK DOSLOVNI PRIJEVOD KAMERE OBSKURE (ZAMRAČENA SOBA) TOČNO PROJICIRA UVJET NASTANKA PROJEKCIJE SLIKE, TJ. FOTOGRAFIJE

✦ Borislav Božić

Borislav Božić

PINHOL

DANICA 7

Ova je kamera obskura napravljena od kartona dimenzionirana za lajka film. Montirao sam sedam objekтива koje istovremeno otvaram prilikom snimanja, a mogu i selektivno propuštati svjetlo zavisno što želim postići. Format negativ je 24 x 120 mm. Fotografija gore snimljena je ovim fotoaparatom: Borislav Božić

Ne zaustavljam se na istraživanju samo s pojednostavljenim oblicima kamera obskura, nego ih radim s više rupica, te koristim različite fotomaterijale, tako da su i rezultati, bar za mene, fascinantni. Više rupica, te položaj fotomaterijala na koji snimam daju zbunjujuću sliku izmiješanosti stvarnog prostora. Pored toga što sam radim kartonske i drvene kutije, koristim i odbačene mještore starih repro fotoaparata tako da te moje kamere obskure imaju mogućnost mijenjanja žarišta, pa ih ja zato zovem zum kamere obskure.

Brankova priča

Jedne zgode, mislim da je to bilo u prigodi neke od mojih izložbi, a vezano za kameru obskuru (cameru obscuru), poveo se razgovor u društvu o tim čudnim mogućnostima jedne obične kutije. Moj dobri prijatelj Branko, sjajni riječki slikar, uskoči s pričom o događaju sa svojim sinom Ivanom, koju često prepričavam na radionicama camere obskure:

"Tipičan ljetni dan, vrućina od koje se teško sklanja. Taman smo ručali i žena presvuče našeg sina Ivana za popodnevni počinak, a ja spustih roletnu na prozoru sobe da makar dijelom zaklonim ulazak vrućine, svjetla i buke s ulice u sobu. Uz uobičajene roditeljske nježnosti prema sinu zatvorimo vrata na sobi i prihvatismo se redovnih kućnih poslova. Nakon nekog vremena čujem glasić, čujem kako Ivan priča. Nije još zaspao. Naslonim uho na vrata dječje sobe da čujem što priča, a on govori: "Teta prelazi ulicu, autobus stoji na stanici, ljudi ulaze u autobus". Pomislih, dijete prepričava proživljeni dan. Odem u kuhinju, pogledam kroz prozor i vidim točno ono što Ivan priča. Preneražen sam ostao s mišlju da je Ivan došao do prozora, podigao roletnu i gleda kroz prozor na ulicu. Sav u strahu, najtiše što mogu, otvaram vrata da ga ne prestrašim, da mi ne padne s prozora. Dovoljno odškrinem vrata kako bih imao pregled što većeg dijela sobe, i tad slijedi sljedeći šok. Vidim da moj Ivan leži na krevetu, igra se ručicama i priča. U djeliću sekunde novo čudno

uzbuđenje prože moje tijelo s neobičnom mišlju – ima li, možda, moj Ivan nadnaravne moći, je li vidovit pa tako ležeći na krevetu svojim mentalnim mocima vizualizira zbivanja na ulici ispred zgrade. Ja još tiše, da ga ne uznemirim, legnem pored sina. Naprosto, da budem pored njega jer u tom času nisam znao što bih sa sobom. On spontano prisloni glavu uz moje tijelo ne prestajući pričati, a moj pogled osta prikovan za strop i izazva novo uzbuđenje i novi šok. Na njemu se ukaza prekrasna slika ulice s cijelim kolopletom zbivanja koje Ivan komentira. Uz veliko olakšanje, uz prekrasno osjećaj koji je uvijek posljedica povoljnog rješenja trenutno nagomilanih uzbuđenja, nastavih ležati na krevetu s čvrsto zagrljenim sinom, uživajući u prizorima ulice koji su se projicirali na stropu sobe."

Dakle, što se dogodilo u Brankovoj sobi? Dogodio se fenomen kamere obskure. Kada u zamračenoj prostoriji suzimo otvor za prolaz svjetla do mjere da kroz njega ne može proći snop svjetla, već samo pojedinačne zrake, stvara se efekt kamere obskure. Projicira se slika prostora ispred suženog otvora – rupice na zidu koji je nasuprot tom otvoru – rupici.

Branko je spustio roletnu do kraja. Kada se svi elementi roletne spoje, ne propuštaju svjetlo. Međutim, negdje je bilo malo oštećenje – rupica kroz koje je svjetlo prolazilo i to je bilo dovoljno.

Kamera obskura ili pinhol

U svim svojim predavanjima, tekstovima i pričama rado koristim pojam kamera obskura (camera obscura) nego pinhol. Pojam kamera obskura povjesno je utemeljeniji i primjereniji kada je u pitanju fotografija. Doslovni prijevod znači zamračena soba. U početku je to doista bila soba u kojoj je shvaćen i protumačen ovaj fenomen. S vremenom je tu zamračenu sobu čovjek sveo na mjeru kutije za svoje potrebe. Arhitektima i slikarima od renesanse je bila neizbježno pomagalo. Nema fotografije bez svjetla, a svjetlo u sinergijskom odnosu s mrakom (u ovoj tezi izuzimam digitalno doba) je osnov fotografije. Pojam mraka, mračne sobe zvuči tajnovito, potiče maštu, izaziva znatiželju. Mrak pojačava osjećaj neizvjesnosti i baš to sve je svojstveno fotografiji, a naročito njenim počecima. Napravili smo "skljoc" i nešto se dogodilo u tom malom zamračenom prostoru našeg fotoaparata. Stavili smo film u tank za razvijanje

i on je u potpunom mraku u toj maloj kutiji. Nešto se zbiva. Iz teorije i iskustva pretpostavljamo i znamo što se to u trenutku "skljoca" i što se to u tanku za razvijanje događa, ali ipak s nemjerljivom količinom znatiželje po završetku razvijanja vadimo film i pogledom "gutamo" svaki djelić snimka. To prepoznavanje sadržaja munjevitom brzinom vraća nas u trenutke "skljocanja". Ta čarolija neizvjesnosti i iščekivanja s kamerom obskurem je znatno izraženija i snažno motivirajuće djeluje.

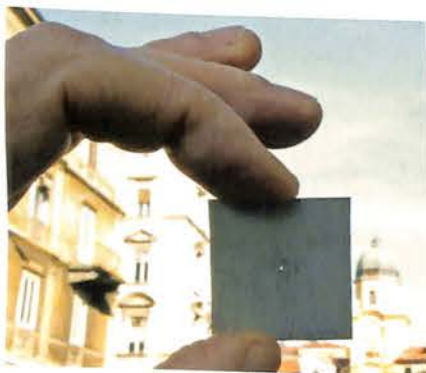
Pinhole, eng. – rupica od igle. Rupica od igle ničim ne asocira na fotografiju i ničim nas ne uvodi u taj čarobni svijet fotografije. Rupica od igle... što više, bolno zvuči. Znam, pojam pinhol planetarno se koristi za kameru obskuru. I ja za svoje kamere obskure najobičnijom šivačem iglom bušim rupice, a ni na kraj pameti mi ne pada da svoje "kutije" imenujem "rupicom od igle", i to mi grubo i strano zvuči.

OBJEKTIV KAMERE OBSKURE

Komadić materijala u kojem je izbušena rupica zovem objektivom. Uobičajeni objektiv s lećama imaju zadaću da prikupe i usmjere svjetlo ravnomjerno raspoređeno po cijeloj površini negativna ili senzoru. Od kvalitete ugrađene optike ovisi i kvaliteta crteža i ostale performanse fotografije. Skoro istu funkciju ima i rupica na kameri obskuri. Od preciznosti bušenja rupice te debljine materijala ovisit će karakter i kvalitet snimke. To je i razlog zašto ja komadić lima s izbušenom rupicom zovem objektivom.

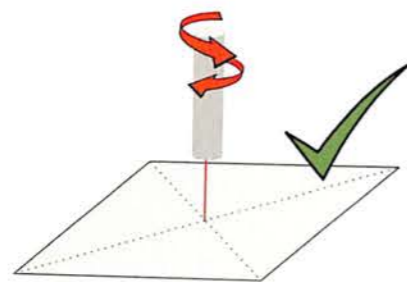

Sićušna rupica izbušena vrhom igle za šivanje na komadiću ofsetne ploče.

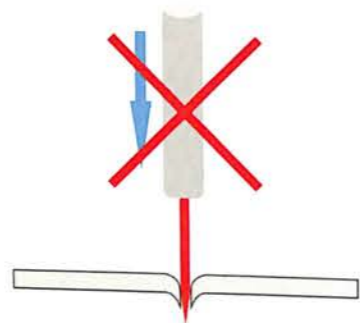

Objektiv kamere obskure. Sićušna rupica izbušena vrhom igle za šivanje na komadiću ofsetne ploče.

Ono što valja svakako znati za izradu kvalitetnog objektiva je činjenica da debljina materijala u kojem bušimo rupicu ne smije biti deblja od 0,2 mm jer u debljem materijalu bušenjem rupice iglom za šivanje stvaramo tunel, a ne rupicu, i taj tunel sprječava put svjetlu da proizvede efekt projekcije. Različite materijale sam koristio za objektiv, ali se najboljim pokazala tanka ofsetna ploča. Njena debljina je 0,14 mm i lako se buši iglom, te reže škarama.

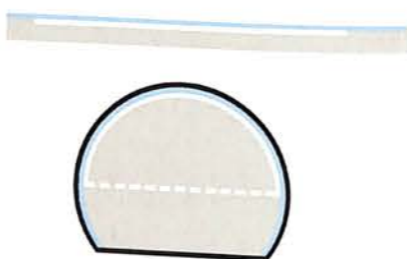
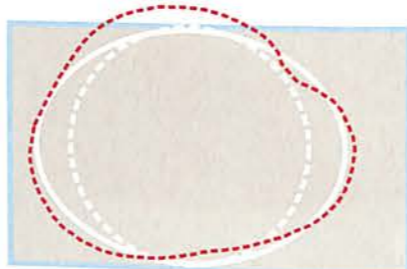
Važno je da materijal u kojem bušimo rupicu bude na tvrdj podlozi kako bi krater-izbočenje na suprotnoj strani bio što manji. Prilikom bušenja rupice ne smijemo pritisnuti iglu prema dolje jer time trgamo materijal i krater-izbočenje činimo većim. Dakle, treba lagano rotirati iglu lijevo-desno oko svoje osi i na taj način činimo rupicu pravilno okruglom.

Ma koliko bili pažljivi u radu, uvijek će se na suprotnoj strani od smjera bušenja stvoriti kakav takav krater-izbočenje. Prođemo li prstom sa suprotne strane od smjera bušenja rupice, osjetit ćemo lagano zapinjanje, grebanje. Njega valja što pažljivije ukloniti. To činim s nekoliko kružnih pokreta izuzetno finim brusnim papirom (granulacije 400).

Kada procijenim da je rupica dovoljno oblikovana, stavljam limić-objektiv ispred oka i vidim scenu kako prikazuje sl. 5. Ova rupica je promjera cca 0,3 mm.

Ako nismo izbušili pravilno okruglu rupicu, već smo bili "nemarni i trajavi" ili smo namjerno to htjeli, rezultat je nepravilni oblik izbušenog otvora kojeg svjetlo prati pa je posljedično i projekcija slike nepravilnog oblika što pokazuje slika br. 9. Ova fotografija je snimljena malom kamerom obskuru (sl. 11.). Ona je okrugla i papir za snimanje stavljen je u polukrug što znači da će projekcija okrugla slika uvijek biti dijelom razvučena. To je posljedica zakona projekcije. Projekcija kruga na savijeni papir u konačnici bit će elipsa kada taj papir izravnamo u ravnu plohu (slika 10.). Ako pažljivije promotrimo sliku 9., vidjet ćemo blagu razvučenost automobila kao posljedicu projekcijskih zakonitosti.

Kada imamo projekciju slike na zakrivljeni papir, kao u ovom slučaju, pored djelomične razvučenosti motiva događa se i zakrivljenje ravnih linija. Promotri fotografiju i smjerove rubova prozora označene isprekidanom plavom i žutom crtom. Obilježeni rubovi na fotografiji su u stvarnosti ravni i okomiti su, ili skoro okomiti na ulaz svjetla u kameru obskuru (sl. 10.). Slika 11. prikazuje malu kameru obskuru s kojom je snimljena fotografija 15. U kameru stane papir dimenzija 36 x 57 mm. Napravljena je od komada kartonske cijevi na kojem je bila alu folija koju koristimo u kuhinji.

Gdje je fotografija

Dosta ljudi poznajem koji su u svijetu fotografije i naslušao sam se priča kroz koje su se isključivo provlačili komentari u stilu – ovaj objektiv, ovaj objektiv, ovaj fotoaparatus, ovaj fotoaparatus. Sve se te priče svode time valjda i bolja. Po tom mjerilu trebalo bi značiti da je oprema skuplja, a oprema i bolji autor. A nitko ni ne spomene fotografiju radi koje je sva ta oprema i napravljena. Sve mi to pomalo slično kao kad bi rukotvorni slikari od prirodne ili sintetičke dlake, slikarskom špahtlom, dlanom, prstom ili metlom prskati, prolijevati kantom.

Nakon osamdesetak godina svi se oduševljavamo fotografijom Place

Europa koju je snimio Anri Kartije-Breson (Henri Cartier-Bresson) i nitko ne pita čime je snimljeno. I skoro je nebitno čime je snimano, ono što ostaje je genijalna fotografska slika. Dakako, treba se brinuti o tehnici i tehnologiji, ali ne u mjeri i na način da ona postane sama sebi smisao i cilj. Dakle, cilj je viđenje i interpretacija vizualne stvarnosti, a ne forma. Ovo su dobrim dijelom motivi koji su me vodili u prostore kamere obskure. Još jedna pojava u fotografiji mi je čudnovata, a to je bezgranična težnja dobrog dijela autora da tehnički "ispeglaju" fotografiju do nestvarnosti. Često, ne stalno, ostavljam oštećenja, prljavštinu i druge slučajnosti koje se dogode u procesu obrade materijala kao integralni dio slikovne priče moje fotografske slike (primjer je sl. 9.).

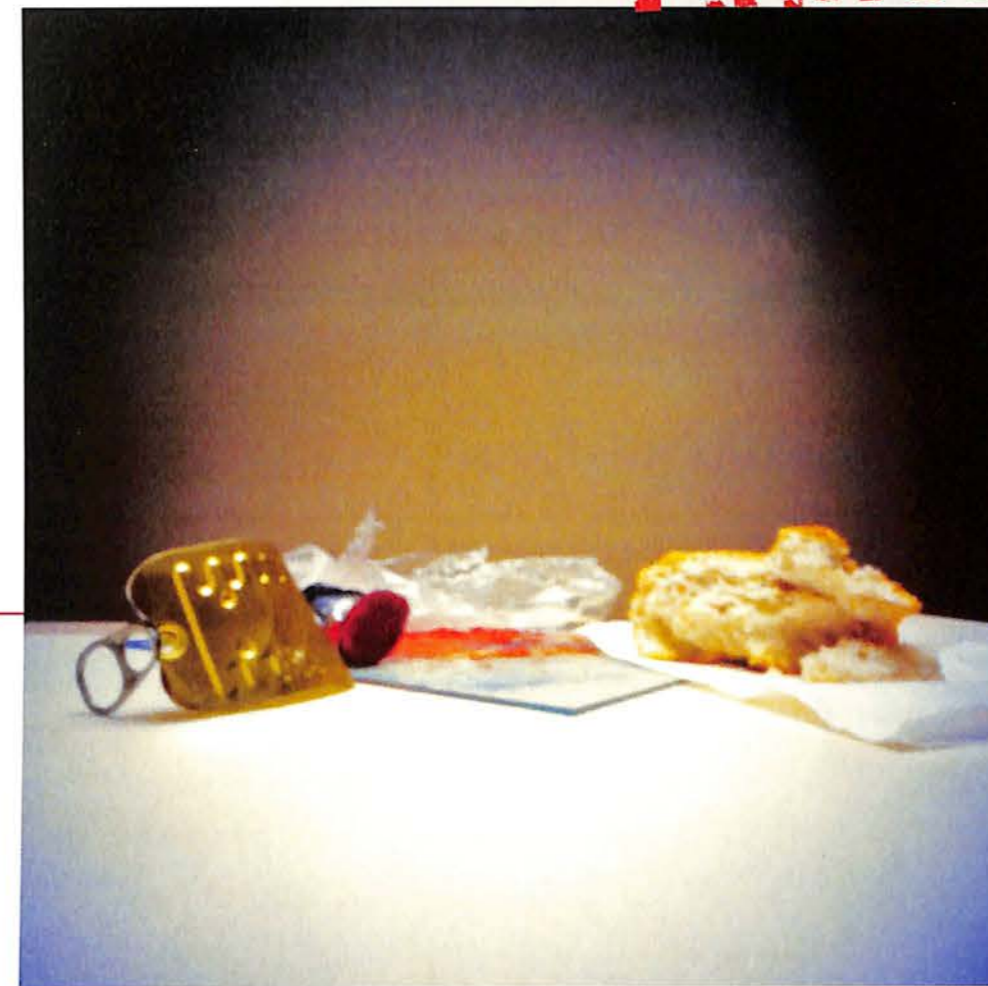
Stvarna stvarnost

Oduševljenje svekolike javnosti fotografskom slikom polovinom devetnaestog stoljeća utjecalo je na proizvodnju što kvalitetnije fotografske opreme. Danas se izrađuje vrlo kvalitetna i precizna optika tako da s njom, u tehničkom smislu, možemo načiniti fotografiju besprijekorno oštru i bogatu s nevjerojatnom količinom detalja. A ako k tomu još pridodamo i blagodat digitalne tehnologije, onda su mogućnosti dosti neslućene. Da li isto tako vidi – gleda naše oko kao što su mogućnosti današnje fotografske tehnologije? Obraduje li tu istu vizualnu informaciju i posprema naš procesor – mozak kao što to čini fotoaparatus? Razlika je svakako jer su to dva različita sustava. Naravno da se ista vizualna senzacija na jedan način bilježi u nama, a na sasvim drugi način u fotoaparatusu.

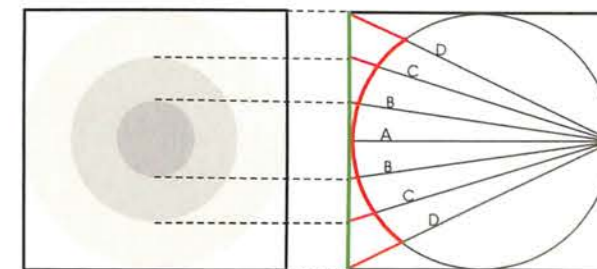
VINJETIRANJE OBJEKTIVA

Kvalitetni objektiv su konstruktivno tako načinjeni da svjetlo rasprostiru ravnomjerno po cijeloj površini negativna tako da imamo ujednačeno osvijetljenu sliku. Kod kamere obskure svjetlo prolazi kroz običnu rupicu i nemamo nikakve mogućnosti za tom vrstom korekcije. Na slici 12. C shema prikazuje put svjetla i zraka A ima najkraći put, dok su zrake B nešto duže, a C i D najduže. Ako dužinu osvijetljenja podesimo prema zrakama A i B, u tom slučaju zrake C i D znatno će manje svjetla donijeti na naš fil, što znači da će taj dio snimka biti podeksponiran. Ovdje vrijedi pravilo da intenzitet svjetla opada s kvadratom udaljenosti.

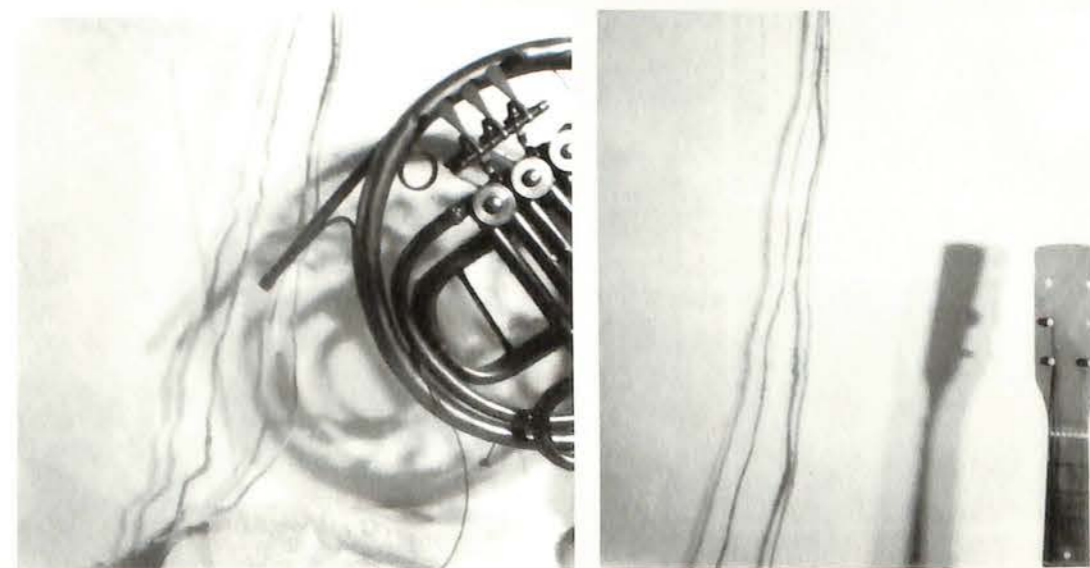
Meni ova pojava ne smeta. Što više, konstruiram tako kamere ili podesim osvijetljavanje da to naglasim. Ako želite izbjeći ovu pojavu ili da je svedete na minimalnu mjeru, napravite si kameru obskuru žarišne dužine dijagonale vašeg snimka. Što je žarišna dužina kraća, ovaj fenomen je izraženiji. Znači, što je vidni kut veći, vinjetiranje je izraženije. Još si možemo pomoći ako materijal na koji snimamo postavimo u blagi polukrug. Proporcionalno zakrivljenosti negativna na koji snimamo, javit će se i već opisano iskrivljenje motiva.

Borislav Božić

DRENOVA – Zum kamera obskura. Konstruirajući je iskoristio sam mijeh od Magnifaksa – starog aparatusa za povećavanje. Uz nešto daščica složio sam to tako da pomičući mijeh mijenjam žarišnu dužinu kamere s mogućnosti širokokutnog pogleda, standardnog, do čak blagog telepodručja. Dimenzije negativna su 8 x 8 cm. Za to koristim kazete za planfilm od svoje stare Linhofice. Fotografije 17. i 18. snimljene su DRENOVOM na plan film i u pozitivu su izrađene veličine 70 x 70 cm. Fotografije: Borislav Božić

Znanost je neosporno dokazala da je gledanje proces i da u tom slučaju oko niti jedan trenutak ne miruje, nego je u stalnoj kretnji. Isto tako naše oko ne vidi ostru sliku po cijeloj površini kao fotoaparati, već je od centra prema rubovima postupno neoštra.

Ovaj nedostatak našeg optičkog sustava nadoknađujemo neprestanim i sitnim kretanjima oka u svim smjerovima, te je time naš osjećaj da

je cijeli prostor koji nas okružuje oštro ocrtan i vizualno jasan. Ovo su premise od kojih krećem i pokušavam na njih odgovoriti fotografijom načinjenom kamerom obskurem.

Osnovna karakteristika fotografije dobivene kamerom obskurem je blaga neoština, te fina sfumatovska atmosfera. Zbog duže ekspozicije pokret je zamućen ili čak umnožen pa je, po mom mišljenju, takva fotografija bliža našoj memoriji.

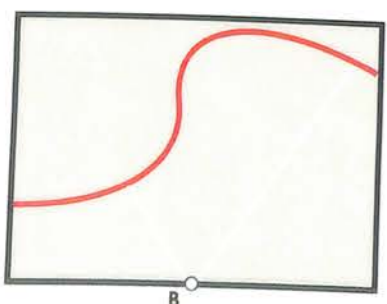
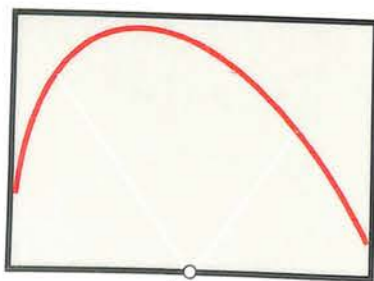
LJUBIĆ je kamera obskura koja snima puni krug 360 stepeni. Nekoliko sam ih konstruirao za lajka film, roll film, te fotopapir gdje je veličina negativa 10 x 100 cm. Fotografija gore snimljena je kamerom obskurem LJUBIĆ 15, na fotopapiru osvijetljavano 110 sekundi. Fotografija: Borislav Božić

OŠTRINA U KAMERI OBISKURI

Već je rečeno da što se tiče dubinske oštine problema nema. Naime, oština se proteže od nultne točke do beskonačnosti, pa bismo tu pojavu mogli imenovati prostornom oštrinom.

Osnovna karakteristika svih fotografija je blaga neoština. Naravno i ovdje vrijedi pravilo da u konačnici oština ovisi o osjetljivosti materijala na koji se snima, te veličini negativa. Svakako i veličina rupice utječe na oštrinu.

Rekoh da imamo prostornu oštrinu, što znači da negativ na koji snimamo ne mora biti postavljen plošno kao kod standardnih fotoaparata. Ako postavimo papir u kameru obskuru, kao što prikazuje sl. 14, oština motiva će biti podjednaka na svim njegovim dijelovima. U ovom slučaju nastat će dvije pojave o kojim sam već nešto rekao, a to je deformiranje motiva i neujednačeno osvijetljenje po površini snimka.

Daleke 1996 godine, kada je izašao prvi broj časopisa Refoto (tada pod nazivom Foto), jedan od tekstova bio je o Kameri obskuri, a napisao ga je Vladimir Červenka. Pored istorijskog i tehničkog prikaza autor je prikazao i veoma zanimljivu kameru obskuru (pinhol fotoaparati) u sopstvenoj konstrukciji. Izrađena je od šperploče, ima okrugli nosač sa šest rupica različitih prečnika tako da možemo u svakom trenutku odabrati odgovarajući "objektiv". Druga važna stvar jeste telo koje je napravljeno modularno odnosno u njega je moguće ubaciti kasetu s filmom na različitim udaljenostima od rupice što daje mogućnost izvlake koja omogućava promenu žižne daljine. U tekstu Vladimira Červenke postoji priča i o problemima kadriranja. Evo pasusa izvučenog iz tog teksta:

PROBLEM KADRIRANJA

Problem kadriranja možemo rešiti na više načina, u zavisnosti od konstrukcije naše kamere obskure. Ako smo u tu svrhu adaptirali staru boks-kameru ili fotoaparati s nepromjenljivim fokusom, za kadriranje koristimo ugrađeno tražilo čiji vidni ugao odgovara vidnom uglu naše kamere.

Ukoliko smo adaptirali stari pločasti s mehom ili tzv. kardana, sa čijeg objekti-maksimalno zatvorene blende (ostaju samo lamele blende), kadriramo pomoću pločicu našeg "rupičastog objektiva". Na ovaj način dobijamo neku vrstu nepotpune kamere obskure, koja ne može da nam posluži za snimanje, (jer je slika koja se projektuje na mat staklu potpuno neoštra (skup svetlosnih mrlja), ali dovoljno kvalitetna svoje mesto i možemo da eksponiramo. Ne smemo zaboraviti da otvorimo blendu do maksimuma kako ne bismo vinjetirali krajeve fotografije.

Druga mogućnost za kadriranje jeste pomoću stativa s graduisanom panoramskom glavom. Sa fotoaparata skinemo mat staklo i na to mesto stavimo masku od kartona isečenu prema formatu materijala na koji eksponiramo. Fotoaparati okrenemo za 180 stepeni, tako da rupica bude okrenuta prema nama. Kadriramo gledanjem kroz rupicu, a ivice kadra nam ograničava umetnuta maska. Posle kadriranja kameru okrenemo za 180 stepeni, u položaj za snimanje, tako da objektiv bude okrenut prema objektu snimanja, skinemo masku i na njeno mesto ubacimo kasetu s materijalom i eksponiramo. Radi lakšeg kadriranja možemo zameniti rupicu pločicom s većim otvorom, kako bismo dobili svetliju sliku.

Digitalna verzija

VEĆINA STARE FOTOAPARATE PRODAJE U BESCENJE NE RAZMIŠLJAJUĆI KOLIKO JOŠ FOTOGRAFIJA MOGU SNIMITI, I TO VEOMA NEOBIČNIH... Milan Živković

Veoma mali broj ljudi odlučio se da zauvek pretvori svoj nov digitalni fotoaparati u digitalni pinhol, pa tako stari fotoaparati dobijaju priliku za novi život, a vi dobijate alat za snimanje potpuno neuobičajenih fotografija. Romantičari često snimanje kroz rupicu nazivaju fotografijom bez granica jer između filma (ili senzora) i objekta nema ničega. I baš taj deo obično odbija ljude jer se plaše prodora prašine i prljanja senzora. Prvo, treba reći da je bauk prašine odavno prestao da bude ozbiljan, jer je čišćenje senzora postalo uobičajeni

posao koji mnogi rade u kućnim uslovima zato što se sredstva namenjena tom poslu lako mogu kupiti. S druge strane, postoje i specijalne rupice izvedene na filmu gde se prolazak svetla obavlja kroz film – fizička rupa ne postoji, pa nema ni prodora prašine. Pored ovog sistema videćemo da je moguće fotografisanje i kroz takozvane "zoneplate" i "pinplate" (pinsieve) sisteme. "Zoneplate" metod takode nema prazan prostor, odnosno izveden je na grafičkom filmu i idealan je za one koji ne žele da se često bave čišćenjem.

Digitalan fotoaparat i pinhol

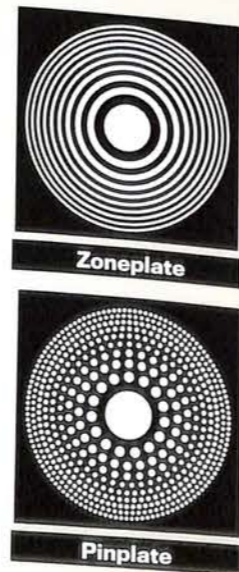
Ono što se digitalnoj tehnici ne može poručiti jeste lakoća u radu, manipulaciji i obradi snimljenih fotografija. Zaljubljenici u klasične postupke pinhol fotografiju vole upravo iz suprotnih razloga, jer je kod analogne fotografije sve stvar određenih slučajnosti, tako da je kreativan postupak veoma ličan i teško ga je ponoviti – upravo je to ono što svaki snimak čini jedinstvenom. Najjednostavniji način da napravite zamenu za objektiv jeste da rupicu probušenu u aluminijumskoj foliji (ili "zoneplate" film) montirate na poklopac za kućište fotoaparata – upravo tako ih u svetu pojedine firme proizvode i prodaju.

- Uvodna fotografija ovog teksta (na prethodnoj strani) zapravo je snimljena klasičnim pinhole fotoaparatom na film tako što je u mraku postavljeno nekoliko traka filma, jedna pored druge. Snimci su nakon razvijanja uz malo muke skenirani (trake filma dugačke su 17 cm pa je skenirano iz delova), i potom u računaru spojeni u jednu celinu. Ovo je samo jedan od primera kako se analogna i digitalna tehnologija lako i kreativno nadopunjuju, čak i kada je pinhol u pitanju. Fotografija: Milan Živković

U pojedinim gradovima sveta još postoje takozvane "žive projekcije" gde se kroz rupice projektuju (i fotografiju) scene s ulice. Sličan sistem koriste fotografi kako bi projekciju spoljašnosti preneli u sobu i superimponirali na objekte unutra. Sve što vam treba za ovakav eksperiment jeste prozor sa zanimljivim vidikom, potpuno zamračena soba i jedna jedina rupica kroz koju će scene ulice magično biti projektovane unutar sobe – naravno, naopako okrenute.

Zoneplate

Poseban način fotografisanja koji je lakši za rad i daje dobre rezultate jeste korišćenje pločice s posebnim koncentričnim krugovima različite širine koja se ponaša slično Fresnelovom sočivu. Za razliku od sočiva koje koristi refrakciju svetlosnih zraka, ovakve pločice koriste difrakciju i zbog toga oko najsvetlijih delova imaju blagi halo koji podseća na snimke infracrvenim fotoaparatom. Pored "zoneplate", postoji i sličan sistem zvani "pinplate", koji se sastoji od rupica koje su koncentrično raspoređene, a čiji se prečnik i udaljenost smanjuju prema spoljašnjem obodu. Obe pločice možete lako napraviti tako što ćete odštampati uzorak i presnimiti ga na što kontrastniji film, a još lakše rešenje jeste da u nekoj od firmi koje se bave izradom filmova za štampu napravite masu ovih uzoraka različitih veličina na uzanoj traci grafičkog filma. Potom možete proveriti koji vam prečnik najviše odgovara. Da ne zaboravim da ujedno na filmu možete napraviti i jednostavne rupice koje će odgovarati digitalnom fotoaparatu, jer kroz njih neće prolaziti prašina. Vektorski crtež "pinplate" i "zoneplate" pločica može se preuzeti na sajtu: <http://pinhole.stanford.edu/zoneplatemath.htm>.

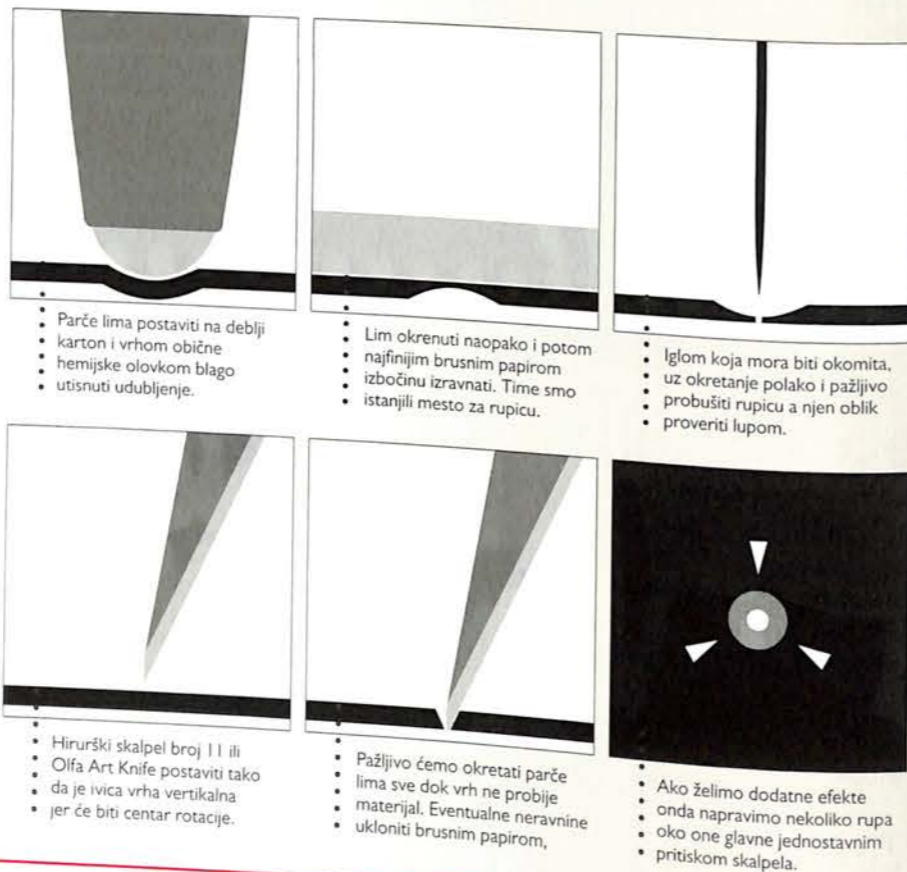

Efekte koje daje pinhol fotoaparat moguće je menjati na mnogo načina. Na primer, umesto jedne mogu biti dve ili tri rupice kroz koje će biti projektovane slike koje se preklapaju. Isto tako, mogu se iskoristiti i dva proreza koji mogu biti i pod različitim uglovima, a možemo isprobati i najraznovrsnije kombinacije rupica i proreza. Neki autori koristili su ove efekte i u mračnoj komori gde su objektiv aparata za povećavanje menjali pločom s rupicom ili prorezom.

Izrada rupice - još par načina

Ovo je samo naizgled jednostavan posao jer od preciznosti ivica i prečnika rupe direktno zavisi kvalitet dobijene slike. Najveću preciznost imaju rupice probušene u mesingu pomoću lasera i njih je takođe moguće kupiti gotove. Za izradu svojih rupica koristim posebne iglice koje se upotrebljavaju u entomologiji za prepariranje insekata (zaostavština mojih osamnaest godina provedenih u Prirodnjačkom muzeju). Ove iglice imaju definisanu debljinu, a najtanje (s oznakom 000) imaju debljinu od desetog dela milimetra. Veoma su zgodne za rad jer su dugačke i lako ih je držati i okretati.

Radi kontrole izgleda rupe, odnosno očuvanja konusnog preseka ispod folije postavim staklo i na njega mekani papir, a iznad folije stavim čvršći papir kako bi sprečio klizanje igle na staklu. Bez nekog velikog pritiska, uz stalno okretanje, napravim rupicu koju potom veoma pažljivo zalepim na unapred izbušen otvor prečnika (3 do 5 milimetara) na jednoj od dve pločice napravljene od crne juvidur plastike. Tako obezbeđenu rupicu montiram na probušeni poklopac tela fotoaparata. Na ilustracijama su prikazana još dva načina izrade rupica.

- Parče lima postaviti na deblji karton i vrhom obične hemijske olovkom blago utisnuti udubljenje.

- Lim okrenuti naopako i potom najfinijim brusnim papirom izbočinu izravnati. Time smo istanjili mesto za rupicu.

- Iglom koja mora biti okomita, uz okretanje polako i pažljivo probušiti rupicu a njen oblik proveriti lupom.

- Hirurški skalpel broj 11 ili Olfa Art Knife postaviti tako da je ivica vrha vertikalna i jer će biti centar rotacije.

- Pažljivo ćemo okretati parče lima sve dok vrh ne probije materijal. Eventualne neravnine ukloniti brusnim papirom,

- Ako želimo dodatne efekte onda napravimo nekoliko rupa oko one glavne jednostavnim pritiskom skalpela.

PINHOL

Prorez (slit)

Na sličan način pravim i prorez, ali ovoga puta posao je malo jednostavniji i za njega je dovoljan jedan običan žilet. Njega prelozimo napola (uz veliku pažnju da se ne isečete), a potom jednu polovinu ponovo prelozimo po sredini. Onu celu polovinu zabodemo u parče stiropora, a dva manja dela postavite tik uz površinu ove oštrice koja vam, u stvari, služi kao šablon za paralelnost i širinu proreza. Cijanoakrilatnim lepkom u gelu zalepite ih na pločicu od juvidura koja na sebi ima unapred pripremljen prorez, naravno širi od onoga koji daju zalepljene oštrice žileta. Nakon lepljenja oštrice okrećete na spoljašnju stranu kako bi unutar mračne komore fotoaparata sve bilo precizno.

!UPOZORENJE

Žilet je napravljen od veoma savitljivog i žilavog čelika i treba ga lomiti veoma pažljivo i uz maksimalnu moguću pažnju. Kao mera predostrožnosti dobro je oštrice oblepiti selotejpom koji ćemo nakon lomljenja ukloniti. Pored prstiju treba paziti i oči od eventualnih parčica koji mogu da izlete na mestu savijanja. Ako pravite prorez za velikoformatne kamere obscure lomljenje žileta nije neophodno već ih samo treba očistiti alkoholom od lepka kojim su pričvršćeni za omot.

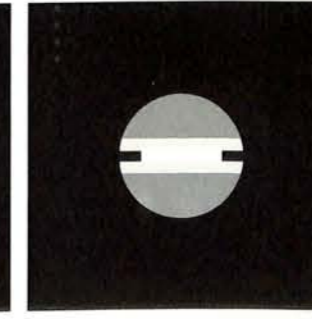
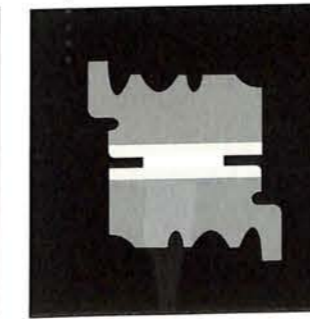
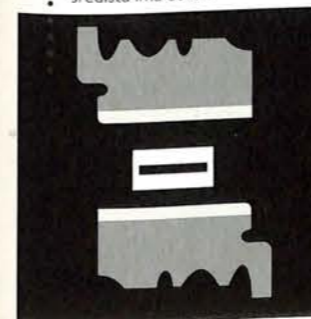
Obe fotografije snimljene su Nikonom D200, ovog puta "golišavim", odnosno bez objektiv. Koristio sam stativ i relativno duge ekspozicije (fotografija levo: 1 s, ISO 1.600, 1/40 s, ISO 1.600). Prva fotografija snimljena je klasičnom rupicom prečnika oko 0,25 mm dok je za drugu, koja izgleda veoma čudno, iskorišćen prorez napravljen od žileta. Prilikom izrade proreza idealno bi bilo da može da se rotira jer se pravac zamućenja prostire paralelno praznom prostoru između oštrica. Ja sam za to iskoristio prsten nekog davno polomljenog efekta filtra koji se okretao. Žrtvovao sam jedan adapter Nikon-M42, a ostatak posla uradio je akrilatni lepak. Fotografije: Milan Živković

- Dve četvrtine oštrice običnog žileta postavimo na pripremljeno parče crnog juvidura koje u središtu ima otvor.

- Jednu četvrtinu zalepimo odmah, a neiskorišćen žilet zabodemo u podlogu i iskoristimo kao graničnik.

- Nakon što smo zalepili i drugi deo koji definiše prorez, zalepimo drugo parče plastike u kojem smo izrezali kružni otvor.

Fotografisanje

Kako kroz rupicu prolazi veoma malo svetla, bićete primorani da koristite duže ekspozicije, što dovodi do obavezne upotrebe stativa. Ovo pravilo polako gubi smisao jer moderni digitalni fotoaparati imaju mogućnost podizanja osetljivosti i samim tim i fotografisanja "iz ruke", a uz upotrebu rupice ili neke od pomenutih alternativa umesto objektiv. Ono što je važno napomenuti jeste da se oko izrade rupice treba pomučiti i ona bi morala biti što kvalitetnija i malog prečnika, jer se slika dobija na maloj površini senzora, što znači da ćemo povećavanjem fotografije proporcionalno povećavati i neoštrinu.

Da pojasnim: kada rupicom istog prečnika fotografirate na film formata 6x9, povećanje do 30x45 jeste 5 puta, dok je sa senzora APS formata dimenzija 18x24 to uvećanje skoro 20 puta. Lako je izračunati koliko je onda vaš snimak digitalnim fotoaparatom više zamućen. Treba znati i to da u ovom slučaju količina megapiksela ne igra neku bitnu ulogu jer ekstremna oštrina ovde nikako nije cilj.

REFOTO NA GRADUJE

Nadamo se da će ovaj članak potaći mnoge od vas da se oprobaju u snimanju fotografija pinhol fotoaparatom. Možete ga sami konstruisati uz pomoć brojnih instrukcija koje su dali autori teksta. Vaše fotografije snimljene klasičnim ili digitalnim pinhol fotoaparatom pošaljite na adresu redakcije:

Refoto, Pčinjska 15a, 11000 Beograd (Pinhol), do 15.2.2011. Autora najbolje fotografije naš saradnik Borislav Božić iz Rijeke, nagraduje jednim od pinhol fotoaparata u sopstvenoj izradi pod nazivom "Ljubica".

Kako da napravite vaš digitalan portfolio

Milan Živković

OD TRENUTKA KADA JE KOMPAKTNI DISK POSTAO UNIVERZALNI NOSAČ PODATAKA, NASTAO JE PRAVI BUM U DISTRIBUCIJI MUZIKE, FILMOVA I FOTOGRAFIJA. MASOVNA UPOTREBA NOVOG MEDIJA NIJE MIMOŠLA NI FOTOGRAFE KOJI SHVATAJU DA SE NA TAJ NAČIN MOGU PREDSTAVITI I POKAZATI MNOGO VIŠE NEGO U ŠTAMPANIM KATALOZIMA

Kompakt-diskovi, tj. CD i DVD mediji i dalje se razvijaju, ali njihova glavna prednost uzrokuje i najozbiljniju manu. Prednost je u ceni koja je danas neverovatno niska, ali su masovna proizvodnja, jeftini materijali i konstantno povećavanje brzine kojom se podaci "narezuju" na diskove rezultirali diskutabilnom trajnošću i još manjom pouzdanošću, prvenstveno u oblasti arhiviranja. Časopis *Refoto* objavljivao je tekstove o tome nekoliko puta i sada je već jasno da je čuvanje važnih podataka na ovim medijima veoma riskantno jer je prosečna trajnost kompaktnog diska oko deset godina, a DVD medija jedva tri godine.

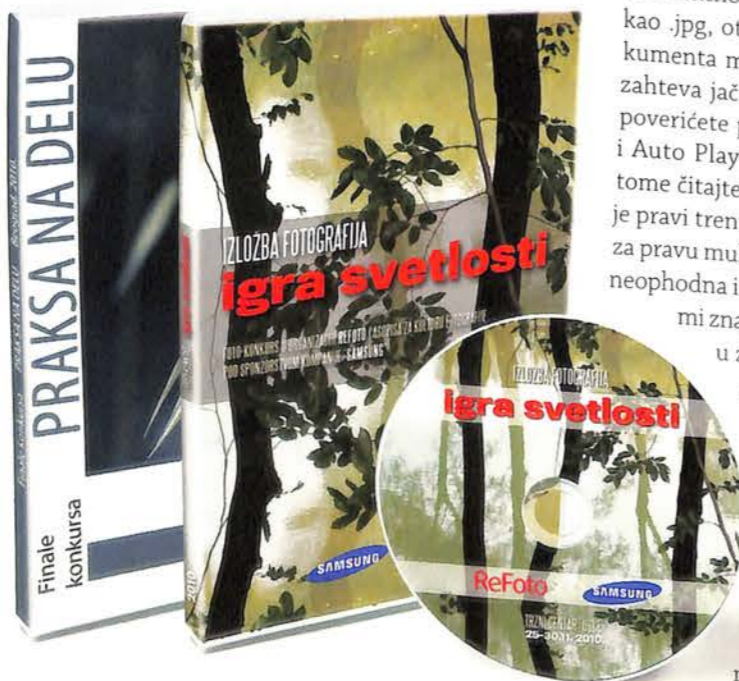
Niska cena, s druge strane, pruža mogućnost masovne upotrebe tako da uz korišćenje modernih (i takođe veoma jeftinih) kućnih štampača možete napraviti veoma efektne i lepo upakovane prezentacije vaših izložbi, koje mogu zameniti skupe kataloge, a imaju još jednu prednost: ne mogu se saviti i staviti u zadnji džep pantalona, što često imate priliku da vidite na izložbama. Ako saberete troškove, oni iznose oko trideset dinara za disk i DVD kutiju plus štampa omota i lica diska koja cenu povećava za još trideset do četrdeset dinara, što znači da će 150 komada ovako napravljenih kataloga imati cenu od oko 100 evra. I da ne zaboravim da ako vam zafali neki komad, ne morati da ponavljate veliki tiraž kao što je to slučaj s klasičnom štampom.

Izrada prezentacije predstavlja osnovni korak, jer iako sve do sada pomenuto zvuči veoma lepo, ništa ne vredi ako na disk nemate, zapravo ne znate šta i kako da snimate. Za one koji ne žele da se pomuče, najjednostavnije je da fotografije snime onakve kakve jesu i da

pretpostave da će ih zainteresovana osoba pokrenuti u nekom od programa za pregledanje koji u većini slučajeva imaju opciju slajd-šou. Ali, ako želite pravu, multimedijalnu i interaktivnu prezentaciju, tada je neophodno napraviti nekoliko koraka. Prvi je odabir i redosled fotografija koje želite da pokažete, a to može biti i kroz nekoliko odvojenih celina, na primer: pejzaži, portreti, scene ili ako je u pitanju putopis po lokacijama i tada početna slika može biti karta terena koji smo obilazili. Nakon toga trebalo bi ujednačiti veličinu fotografija, a možete da napravite i odgovarajući "paspartu" i taj posao se najlakše radi uz pomoć akcija u Photoshopu. Veličinu fotografija određujete prema tome gde će i kako prezentacija biti prikazana i najbolje je da veličina bude u odnosu

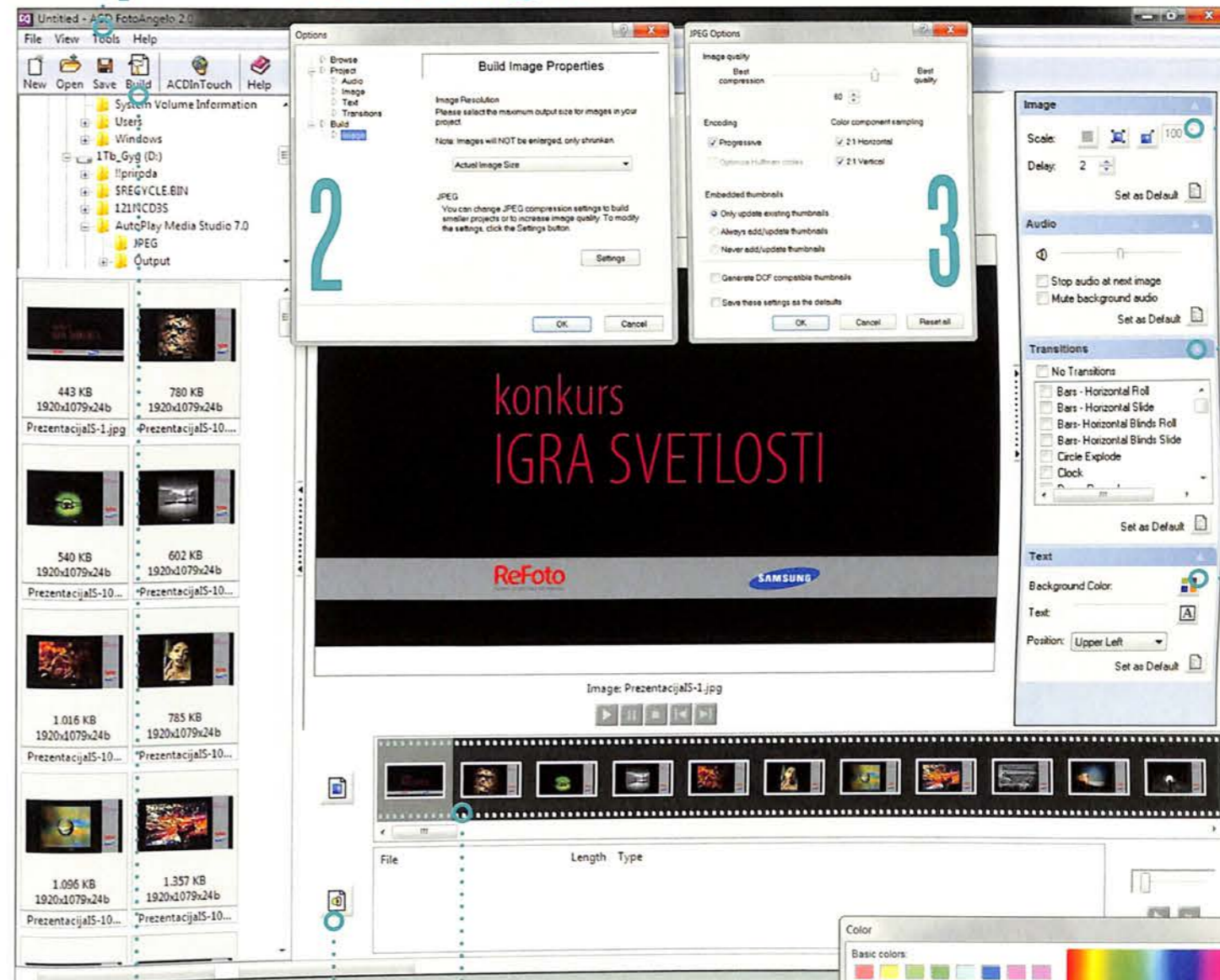
"piksel na piksel" jer svaka promena dimenzija dovodi do gubitka kvaliteta, tačnije oštine.

Drugi način **pripreme fotografija** jeste uz pomoć nekog od programa koji podržava rad fotografijama i tekstom, a neophodan je ako vam zatrebaju potpisi ispod fotografija, neki detalj koji se ponavlja... Prezentacija našeg prošlogodišnjeg konkursa "Igra svetlosti" napravljena je u programu Adobe InDesign, a veličinu dokumenta odredila je rezolucija Samsung televizora na kojima je prikazivana. Potom je napravljen .pdf dokument koji je sam po sebi i te kako dobra prezentacija, jedino ga treba pokrenuti u Full Screen modu, a pre toga u Preferences uključiti Advance i vreme zamene. Naš .pdf je potom otvoren u Photoshopu kao serija pojedinačnih fotografija. Iako je moguće direktno čuvati stranu po stranu kao .jpg, otvaranje kompletnog dokumenta mnogo je brže, jedino što zahteva jači računar. Ostatak posla poverićete programima FotoAngelo i Auto Play Media Studio, a više o tome čitajte u nastavku teksta. Sada je pravi trenutak da pomenemo da je za pravu multimedijalnu prezentaciju neophodna i muzika. Pojedini programi znaju da pokrenu više fajlova u zatom redosledu, ali ja volim da napravim miks i da koristim jedan fajl. Za taj posao možete iskoristiti bilo koji editor zvuka. Adobe Soundbooth je jedan od veoma dobrih i zbog menija sličnog ostalim "Adobeovim" programima, lak je za rad.

1 Tool

ACD FotoAngelo

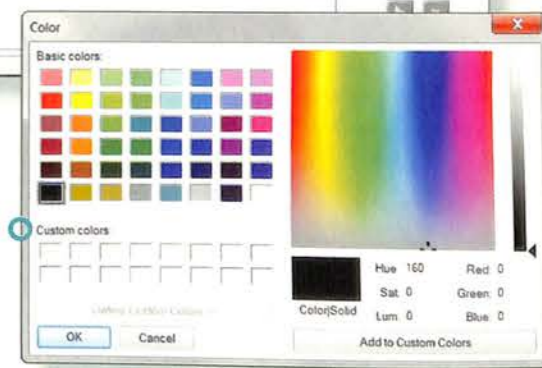

10 Build

9 TimeLine

8 Sound

7 Color

Iako je program **FotoAngelo** (mereno brzinom razvoja softvera) veoma star, koristim ga i dalje jer još mogu da napravim baš ono što mi treba - izvršnu prezentaciju. Kao proizvod dobijam .exe fajl i ništa drugo. Nema nikakvih baza ni dodatka - sve je smešteno u jedan fajl, a pod tim podrazumevam fotografije, instrukcije za način i brzinu napredovanja, odnosno promene fotografija i muziku. Ako nemamo vremena, ne moramo fotografije da smanjujemo jer će ih FotoAngelo automatski prilagoditi konačnoj veličini, a pored svega možemo na kraju da biramo između automatske i ručne prezentacije, a može poslužiti za izradu "screensavera".

Kada instalirate i pokrenete program, dobićete njegov kontrolni prozor, a prvo što treba uraditi jeste da podesite parametre koji su vezani za prikaz fotografija. Kada kliknete na dugme **Tools (1)**, jedna od opcija jeste **Options (2)** i u njoj kontrole svega što će dati izgled našoj prezentaciji.

Stavka **Actual Image Size** važna je jer veličinu slike koja će biti prikazana na monitoru možemo da podesimo tako da se može smanjiti, ali ne i povećati iznad realnih dimenzija. To je važno jer na taj način uvek dobijate maksimalan kvalitet, jedino će na većem monitoru slika biti prikazana kao manja.

Na istom kontrolnom prozoru nalazi se i dugme **JPEG Settings (3)** kojim otvarate kontrolni prozor kvaliteta u kojem će biti napravljena prezentacija, ili u praksi - manji kvalitet jednako manja veličina fajla, i obrnuto.

Prozor **Image (4)** ima tri kontrolna dugmeta za definisanje veličine prikaza i podešavanja brzine pretapanja slika. Možete podesiti neku vrednost (obično stavim 7-10 sekundi za fotografije, a po 2 sekundi za uvodne ekrane) koja će biti primenjena na sve fotografije. Takođe, možete selektivati pojedinačne slike i promeniti dužinu trajanja prikaza.

Način pretapanja podešavate izborom neke od opcija koje se nalaze na kontrolnom prozoru **Transitions (5)** i na vama je da odaberete koja vam se najviše sviđa.

Ako je potrebno potpisivati fotografije, prozor **Text (6)** daje mogućnost podešavanja boje podloge u prozoru **Color (7)**, boje i veličine teksta, kao i njegove pozicije. Nažalost, nema mogućnost korišćenja naših karaktera.

Strelica s brojem 8 pokazuje mesto gde možete ubaciti muzičke fajlove.

I konačno, fotografije ubacujete tako što pronađete folder u kojem ih čuvate, selektujete jednu ili sve i jednostavno ih prevučete u prozor **TimeLine (9)**. Potom kliknete na dugme **Build (10)**, odlučite se između automatske ili ručne prezentacije, jednog pokazivanja ili prikaza u krug (Loop) i sačuvate vaše delo.

4
5
6

Prva stvar koju možete uraditi jeste da u Document Properties upišete sve važne podatke: naziv, ime autora, firme, kopirajte i internet-adrese. Ukoliko postoji potreba, možete upisati i kratak komentar o tome šta je na disku.

Pre nego što počnete "slaganje" vaše prezentacije, neophodno je napraviti sve elemente. Ako nemate vremena da ih pravite, iskoristite gotove šablone koji se nalaze unutar programa. Njih možete kombinovati, ali većina je tako urađena da zadovoljava sve potrebe. Jedino što preostaje jeste da odredite broj potrebnih dugmića i da svakom dugmetu definišete zadatak, tj. ono šta će se nakon klika dogoditi.

Padajući meni Objects otkriva spisak svega što možete postaviti na kontrolni prozor. Kao što možete videti u sredini, postoje i video, fleš, ali i slajd-šou opcije. Jedan od noviteta koji može dati "profil" izgled jeste ubacivanje Progress linije.

Pre petnaestak godina, po uzoru na tada tek započet svetski trend digitalnog izdavaštva, napravio sam jedan od prvih multimedijalnih diskova koji je ujedno bio i katalog moje izložbe u galeriji Prirodnjačkog muzeja, u kome sam tada radio. Tada je svaki izlet u neobičajeno donosio more problema i sećam se da sam nedelju dana tragao za čirličnim fontom koji bi, unutar prezentacije, radio na svakom računaru. Prezentaciju je, nakon izrade kontrolnog prozora, dugmića i miksovanja muzike, "oživeo" moj prijatelj programer u tada moćnom softveru, namenjenom tom poslu, po imenu Delfi. Ono što me je nerviralo bilo je to da bez njega ne mogu ništa da uradim, a nisam želeo da učim programiranje i krenuo sam u potragu za programom koji će mi dati mogućnost da posao uradim sam.

Isprobao sam nekoliko demo-verzija raznih "autoranera" i najviše su mi se svidele mogućnosti programerske kuće "Indigo Rose" i programa AutoPlay Media Studio, čija je aktuelna verzija tada bila 2. Danas je evolucija ovog programa stigla do brojke 8, ali i dalje je dovoljno jednostavan za korišćenje jer se napredak ogleda pre svega u velikom broju urađenih panela, dugmića, a i izrada finalne prezentacije koja će, bez

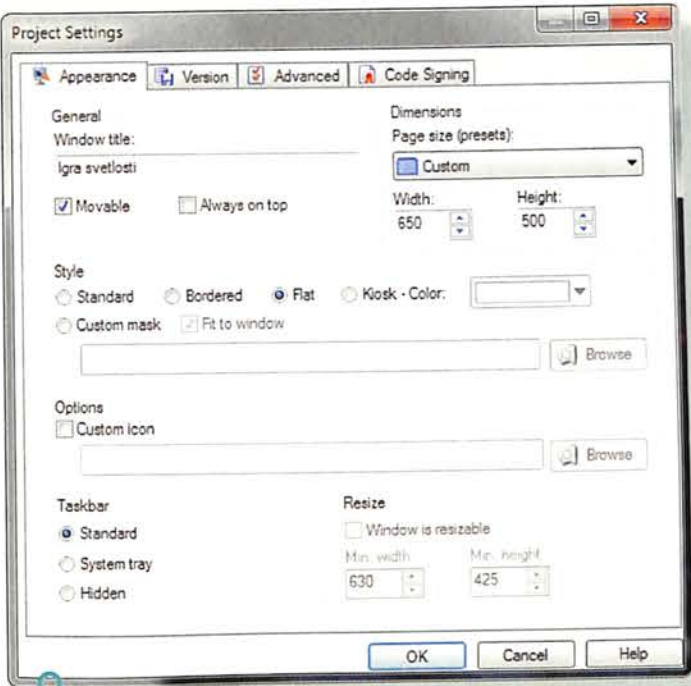
ručnog upisivanja potrebnih putanja, funkcionisati svuda i bez greške potpuno je automatizovana. Kako još koristim verziju 7, primeri su možda malo dugačiji nego na najnovijoj verziji, ali je princip rada apsolutno isti i svodi se na izradu kontrolnog prozora na kojem su takozvane "vruće tačke" s kojih, obično klikom miša, pokrećemo neki program, odnosno prezentaciju, muzički ili video fajl, tekst, .pdf dokument...

AutoPlay Media Studio veoma je moćan i kompleksan program koji, ako želimo da iskoristimo sve što može, zahteva mnogo učenja i poznavanja programiranja. Da se na samom početku ne uplašite, ono što vama treba veoma je jednostavno i lako. AutoPlay Media Studio namenjen je izradi programa koji će automatski pokrenuti disk kada ga ubacite u računar i na monitoru izbaciti kontrolni prozor s kog ćete pokretati (jednu ili koliko god želite) aplikaciju kao što je, na primer, naš slajd-šou koji smo napravili u programu FotoAngelo ili nekom drugom, na primer PowerPointu. Kada već pomijem ovaj program, moram da naglasim da postoji opcija kojom se umesto klasičnog .pps fajla koji zahteva instalaciju Powerpointa ili barem nekog od brojnih pregledača može napraviti .exe fajl.

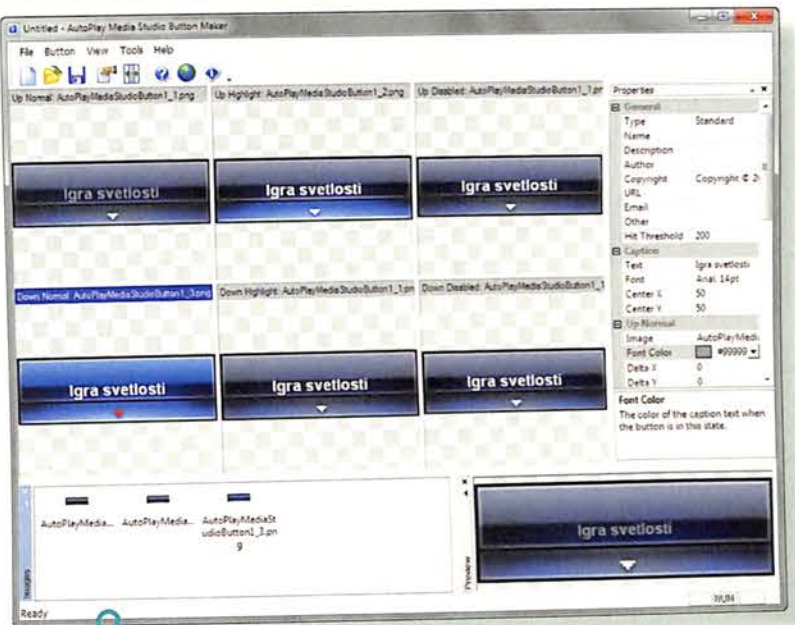
Ako ne želite ili vam ne odgovara da koristite neki od brojnih ponuđenih šablona, pre početka rada u programu AutoPlay neophodno je dizajnirati podlogu kontrolnog prozora, dugmiće i sve ono što ćete eventualno postaviti. Na kontrolnom prozoru može biti i animirani logo, kratak film u avi formatu, fleš...

Dizajniranje kontrolnog panela i dugmića uradićete u programu Photoshop, a kao dugme mogu vam poslužiti i tri fotografije ili jedna s koje će, u trenutku kada postavimo kursor na dugme, biti prikazan detalj. Sve je, kao i uvek, samo stvar mašte jer se ovim programom može lako realizovati. Nakon završetka rada prezentaciju treba generisati. Ako želite, možete pre toga napraviti i kontrolni prikaz (Preview) klikom na ikonicu sa slikom ekrana, pa kada se uverite da sve radi, kliknite na dugme Build (slika DVD diska). Po završetku rada u folderu (koji se nalazi na lokaciji C:\Users\Korisničko ime\Documents\AutoPlay Media Studio 7.0\Projects\My Project\Ime projekta pojavice se novi folder po imenu CD Root. Kada želite da vaš digitalni portfolio snimate na kompaktni disk, sadržaj tog foldera narežite i imate gotov proizvod koji će raditi na bilo kom PC računaru jer, nažalost, Mac računari ne podržavaju .exe format.

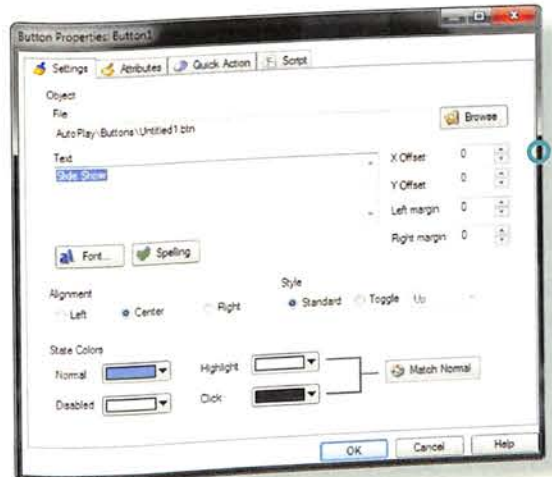
Button Maker

Kontrolni prozor Project Settings jeste mesto je gde počinjete izradu programa za pokretanje prezentacija. Tu ćete prvo upisati naziv koji će stajati u gornjem delu prozora, a potom, prema potrebi, podesiti dimenzije kontrolnog prozora i njegov izgled na monitoru računara. Kontrolni prozor može biti stacionaran, tj. nepomičan na sredini monitora ili slobodan. Takođe, možete podesiti i to da uvek bude iznad svih prozora. Sledeće što možete promeniti jeste stil: kontrole mogu da sakriju sve što je ispod i da vidljiv bude samo vaš prozor. Ako vodite računa o najsitnijim detaljima, tada možete da kreirate ikonicu koja će nakon završetka biti prikazana u okviru Windowsa. Na kraju, odredimo da li će naš prozor imati Taskbar (koji će mu dodati Windows) i da li će prozor imati promenljive dimenzije.

Pokretanje gotovih aplikacija obično se radi pomoću dugmića. U ranijim verzijama korišćen je takozvani Image Object za definisanje tri različite sličice kojima bi praktično animirali određena stanja kursora: neaktivno, kursor iznad, klik i otpuštanje. Novije verzije ovog programa koriste potprogram Button Maker, kojim prvo napravite dugmiće od nekoliko sličica, a potom ih postavljate na kontrolni prozor. U prethodnim verzijama koristili smo alat za tekst kako bismo na dugme postavili legendu. Sada se to radi direktno uz kompletnu kontrolu fonta: veličine, tipa i boje koja se opet može menjati u skladu sa statusom u odnosu na kursor. Postupak je jednostavan, a boju fonta dobijate klikom na trougla sa strane, dok je za one koji koriste veb-programiranje ostavljena i mogućnost unosa boje putem njene šifre. Izgled gotovog dugmeta vidite u prozoru Preview.

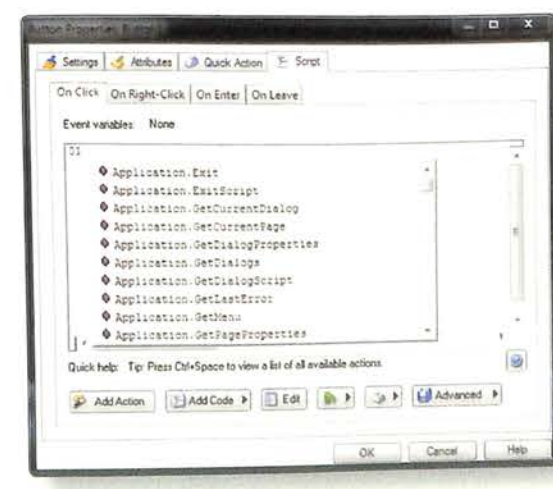
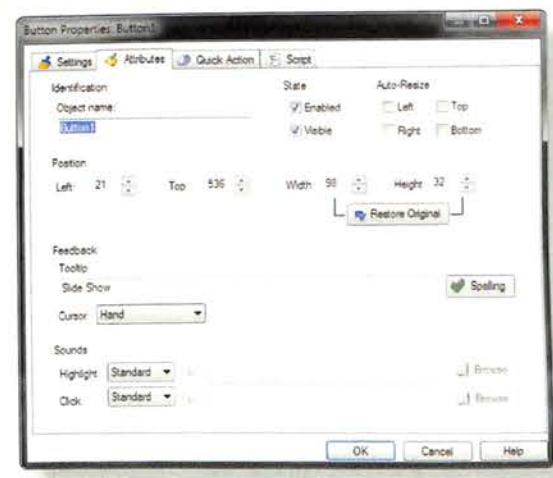
Nakon opcije Dokument Properties najvažnija podešavanja nalaze se u meniju Button Properties, jer njima definišete sve ono što će se desiti nakon klika mišem. Najlakše se do menija dolazi desnim klikom. Nakon otvaranja prozora vidite da postoje četiri kartice. Prva je Settings i u njoj možete da iz male baze odaberete dugme i upišete legendu na njemu – ako pre toga to nismo uradili u Button Makeru.

Druga kartica po imenu Attributes pruža mogućnost daljih podešavanja od kojih je najvažnije definisanje takozvanog Tooltip teksta, to jest kada postavite kursor na dugme, automatski se pojavi objašnjenje čemu to dugme služi.

Sledeći korak jeste definisanje izgleda kursora kada se nađe iznad dugmeta jer i to može biti način za obeležavanje aktivnog mesta. Tu se nalazi i mesto gde dugme možete da "ožvučite", tj. da podesite da prelazak kursorom preko dugmeta aktivira jedan, a klik drugi zvučni efekat.

Na trećoj kartici nalaze se najvažnije opcije – šta će dogoditi kada kliknete na dugme. U padajućem meniju nalazi se spisak akcija. Ona koja vama treba jeste Open Document. Kada je izaberete, preostaje vam da odredite i koji je to dokument koji će biti pokrenut i to je sve.

Četvrta kartica rezervisana je za ozbiljne programere, pa ako baš želite...

Sačuvajte svoju arhivu

✦ Ana Peraica

AKO STE TE SREĆE DA POSEDUJETE ARHIVU STARIH FOTOGRAFIJA, MA KOLIKO ONA BILA VELIKA ILI MALA, VAŽNO JE DA BUDETE SVESNI VREDNOSTI KOJOM RASPOLAŽETE I DA NAUČITE KAKO DA JE OČUVATE, KONZERVIRATE ILI RESTAURIRATE, PA ZATIM I POKAŽETE U JAVNOSTI

Sve fotografije su iz serije "Negativeland"

Negativi i pozitivi

Veliki problem negativa, posebno onih velikih formata, a napose negativa na staklu je što se ne mogu skenirati. Taj zapis, naime, stvoren je za prolaz svjetla, a ukoliko iza sebe ima reflektivnu podlogu, svjetlo se odbija. Iz njih je potrebno razviti analogne fotografije ili ih alternativno digitalno presnimati, pazeci da svjetlo ide direktno u negativ.

Za te svrhe najbolje je konstruiranje retuš stola, okvira sa pjeskarenim staklom iza kojega se stavlja žarulja difuznog svjetla. Pri snimanju, naravno, potrebno je pogasiti sva svjetla. Ukoliko je bočnog svjetla previše, glava se kao i kod starinskog retuša pokrije tamnom krpom. Kako bi se bolje uhvatili detalji na negativu, poželjno je, naravno, raditi sa dugim ekspozicijama,

Svoje veliko znanje u ovoj oblasti s vama je podělila Ana Peraica – vlasnik ateljea "Peraica" u Splitu, koja je za svoj umetnički rad iskoristila upravo sopstvenu arhivu fotografija. Taj rad doneo joj je prvo mesto u kategoriji Profesionalni koncept, na prošlogodišnjem festivalu fotografije u Rovinju – Photodays. Ciklus "Negativeland", prethodno je izlagan na izložbi "Hrvatska fotografija 2009" (Galerija Starih i Novih majstora, Varaždin), na "Imagine New World" (Hungarian House of Photography, Budimpešta), te na "4. Internacionalnoj konferenciji o očuvanju i zaštiti slika u digitalnom mediju" (Institut za fiziku, London). Osim ovoga ciklusa za nagradu u istoj kategoriji je bio nominiran i drugi ciklus "Positiveland".

što znači i sa stativom. Kao i kod presnimavanja fotografije koristi se srednji makroobjektiv, koji se izoštrava ručno. Nije preporučljivo raditi sa automatskim postavkama na fotoaparatu jer bi autofokus mogao izoštriti kroz proziran dio negativa kao kroz obično staklo, a ne na negativ. Također, automatske otvore blende treba izbjegavati jer je negativ uglavnom crn, pa se fotoaparat može "izblesirati". Prilikom snimanja dobro je preeksponirati za dvije blende, kako se ne bi gubilo na detaljima ipak maloga objekta. U obradi ove fotografije bitno je ne invertirati je odmah u crno-bijelu, već raditi na koloru. Ukoliko se nije dobilo dovoljno detalja, kod obrade treba spustiti sve kontraste i doći do finih nijansi, a potom podizanjem gama korekcije doći do prave slike. Kontrastiranjem se ne treba koristiti nikako obzirom će tada iz fotografije nestati detalji.

Ana Peraica

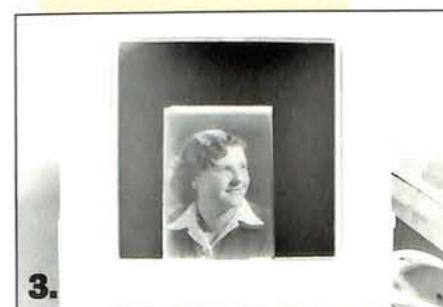
Za razliku od negativa, očuvanje pozitiva je mnogo teže, obzirom da na njima ima redovno manje podataka, te su podložni kako sitnim mehaničkim, tako i kemijskim promjenama u samome materijalu – papiru. Najčešći problem arhivskih fotografija je ljepilo ili ako se radilo o kaširanju cijela podloga, koja se vremenom počinje uvlačiti u sebe, te gužva fotografiju. Drugi skup oštećenja je termički, on je početno malo vidljiv, no najpogubniji za fotografiju, obzirom da dolazi do trajnog blijedenja. Za sve foto-materijale najveći problem je sama svjetlost koja, iako sporo, nastavlja raditi u fotografiji. Brzina kojom će blijedjeti fotografija ovisi o količini dodatnih tvari u papiru koje mogu ubrzati proces, poput sintetičkih izbjeljivača. Drugi tip problema su termički uvjeti, oni moraju biti stabilni – što manje oscilacija temperature. Preporučljivo je da je ona što niža. Treći skup oštećenja je vlaga, koja zapravo najviše uništava sam papir. Naravno, postoji i niz novih oštećenja, o kojima se malo govori i uzima ih se u obzir poput: ozona, radijacije...

Skeniranje i refotografiranje

Kod materijala velike starosti, no i one manje, jako je bitno ne pokušavati skenirati fotografije, obzirom da naglo osvijetljavanje sken-lampama, kao i nagla promjena temperature, oštećuju fotografiju. Nekoliko uzastopnih skeniranja može doslovno spržiti fotografiju. Tako fotografija iz dvadesetih godina prošlog stoljeća ispod sken lampa sasvim izgori.

Taj fenomen je očit i na "mladem" materijalu, u sveprisutnoj ružičastoj boji koja nastaje prilikom skeniranja starih fotografija. Ona je indikator naglog usijanja materijala, metaforički rečeno ta crvena je doslovno – ubojstvo fotografije. Usporednim testovima skeniranja i presnimavanja mogu se zamijetiti i velike razlike u mikro-strukturi između skenirane i re-fotografirane

1. Stakleni negativ na stolu za retuširanje, Ana Peraica, 2010.
2. Photoshop Inverzija fotografije staklenog negativa, Ana Peraica, 2010.
3. Konverzija fotografije invertiranog staklenog negativa u sivu skalu, Ana Peraica, 2010.
4. Gama korekcija fotografije invertiranog staklenog negativa, Ana Peraica, 2010.

Uvećanje detalja skenirane fotografije, Ana Peraica, 2010.

Uvećanje detalja presnimljenog negativa, Ana Peraica, 2010.

Uvećanje detalja presnimljenog negativa, Ana Peraica, 2010.

Propadanje fotografije nastalo višekratnim skeniranjem, Ana Peraica, 2010.

crno-bijele fotografije. Kod skeniranja naime dolazi do refleksije glazure u mikrostrukturi slike, te na mjestima detalji poprimaju dugine boje, dok se kod refotografiranja vidi materijal. Refotografiranjem se ne samo zbog mikrorefleksije, već i rezolucije fotoaparata koje su veće kod poluprofesionalne opreme od sken-opreme, može dobiti veća rezolucija slike.

Konzervacija ili restauracija?

Jednom kada je fotografija dobivena, pred nama je problem – konzervirati ili restaurirati. Kao i u drugim umjetnostima, i u slučaju fotografije ta dilema ovisi o kulturi, no i osobnim odabirima. Konzervacija naime štiti zatečeno stanje i ona je blaga metoda zaštite, dok je restauracija agresivna i često nepovratna. Tijekom devedesetih u modi je bila totalna restauracija, pa se pretjerivalo i u glancanju bora na portretima poput slavne "Majke migrantkinje" Dorothee Lang ili čak krpaju njene košulje, jednako kao i u bijeljenju Peristila. Peristil se nažalost više ne može vratiti u svoju srebrnu patinu, no kod Dorothee Lang srećom ovakve nekusne intervencije nisu izvršene na originalima...

Ukoliko neka stara fotografija nalikuje na bilo što novo, tada je dobro ostaviti patinu. Također, jako je bitno prepoznati kada se radi o bjelančevini sa zlatnim

ili ljubičastomedim tonom, mokrom kolodiju, sepija-tinti ili čajem toniranoj podlozi, obzirom sve one imaju smeđkaste boje, te žučkasti ton nije posljedica vremena već izvorno stanje materijala koji sadrži bjelančevine. Slično je i kod solnog printa koji sadrži ljubičasti ton. Tragovi boje također ne moraju nužno biti retuš pozitiviva, već mogu biti i autokromi. Takve fotografije nisu nikada bile crno-bijele te ih ni ne treba nasilno stavljati u takvo stanje, koliko god nam crno-bijela djelovala autentičnije. Štoviše, i kod starih crno-bijelih fotografija treba znati da su izvorni foto-papiri uistinu bili žučkasti, sve do pedesetih godina prošlog stoljeća kada se u papir počelo dodavati bjelilo. Odnosno: ono što se nekad zvalo bijelom bilo je žuto, kao stari lan, dok se bijelom danas podrazumijeva bijela sa dodatkom plave.

Kada je odlučeno koliko intervenirati na fotografiji, treba vidjeti koje intervencije treba izvršiti na njima. Fotografiju treba "krpati" samo ukoliko se ne radi o autentičnom autorskom djelu. Kao i u drugim umjetnostima, i za fotografiju je u slučaju krpanja preporučljivo da se rekonstrukcije rade drugom, bliskom bojom, kako bi se jasno označilo gdje je autentičan fotografski materijal, a gdje počinje rekonstrukcija zasnovana na pretpostavici.

Arhiviranje

Kada se fotografija snimi, veliko je pitanje u kojem formatu je držati. Neki restauratori preporučuju osim TIF formata i korištenje formata JPEG 2000, koji više nema probleme gubitka informacija prilikom otvaranja, te radi manji file koji se može uploadati na Internet, pa se tako i dodatno osigurati od gubitka snimka. Svakako, fotografije treba držati na nekoliko mjesta, te upozoravaju restauratori, jednom godišnje migrirati cijelu arhivu.

I naposljetku... Originalne fotografije treba vratiti u mrak, na mjesto sa stabilnom temperaturom, te dotokom svježeg zraka. No, da dam još par savjeta: nikako ih se ne smije držati okomitima jer dolazi do savijanja. Između svake treba staviti tvrdu podlogu bez teksture, kako ne bi došlo do utiskivanja u glazuru, te je kao pregrade poželjno koristiti prirodne materijale, ma kako god se oni zvali: turbo, super ili great archive. Naime, plastika sprječava dotok zraka, te se lakše mogu razviti gljivice. Najbolji materijal za čuvanje je pamučni papir, od kojega su se davno radile kuverte za pisma. Ukoliko posjedujete stara pisma, pogledajte imate li koju kuvertu, jer je takav papir uistinu skup.

I kada ste obavili sve potrebno za zaštitu arhive, starim materijalima se možete i igrati, snimajući ih u kontekstu novoga vremena. Snimanje starih i novih materijala ne treba ograničavati samo na usporedbe kako je bilo nekada i kako je sada, što se uglavnom u umjetnosti radilo krajem sedamdesetih i u osamdesetima. Atget Rephotographic projekt, jedan od najvećih takvih, pokazao je ne samo kako se promijenio Pariz od vremena Eugena Atgeta, nego kako je Atget, za razliku od "copy-catsa" bio inventivan.

Samo novim idejama vezanim uz arhivsku građu, njihovom aktualizacijom i osuvremenjivanjem, stavlja se u pogon značenje samih izvornih fotografija. Arhive naime ne dobivaju smisao stvaranjem nego samo - korištenjem.

BIOGRAFIJA: ana peraica

Rođena je u obitelji profesionalnih zanatskih fotografa, sa obrtom otvorenim davne 1934-te na splitskom Peristilu, o kojem se pjevalo čak i u opereti Splitski akvarel. Fotografijom se bavi od malih nogu. Poslijediplomske studije iz teorije medija završila je na Sveučilištu u Amsterdamu, te na Jan Van Eyck Akademiji u Zagrebu. Doktorirala je sa temom "Fotografija kao dokaz" na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Objavila je knjigu Sub/versions (Berlin, 2009), te uredila "Victims Symptom" (Amsterdam, 2009) i "Žena na raskrižju ideologija" (Split, 2008). Redovno objavljuje u časopisima Afterimage, Springerin, Pavilion te mnogim drugima.

CIKLUSI "NEGATIVELAND" I "POSITIVELAND", OBOJE IZ 2009, NASTALI SU PROUČAVANJEM STANJA I MOGUĆNOSTI ZAŠTITE FOTOGRAFIJA U ARHIVI ATELJERA "PERAJICA" KOJEGA JE 1934. OSNOVAO MOJ DJEDA, A NASLIJEDIO I DO NEĐAVNO VODIO MOJ OTAC. ARHIVA SADRŽI VRILO RAZLIČIT MATERIJAL, OD DAGEROTIPIJA, NEGATIVA NA STAKLU I CELULOIDU, FILMSKOGA MATERIJALA, FILMOVA, TE SAMIH FOTOGRAFIJA, KOJE SAM IZUČAVALA KAO ARHIVSKI I FOTOGRAFSKI MATERIJAL TIJEKOM GODINU DANA. NEKE OD FOTOGRAFIJA VEĆ SU VREMENSKI PREŠLE GARANTIRANU STAROST MATERIJALA, TE SU SE RASPADALE U RUCI. TAKVA SITUACIJA NIJE BILA SA NEGATIVIMA, ČAK NI ONIMA NA STAKLU... NAIME, IAKO NA KRHKOM MATERIJALU, STAKLO BOLJE ZADRŽAVA SLIKU OD PRIMJERICE FILMA, NAPOSE FILMA U BOJI. KOD NJEGA NEMA MOGUĆNOSTI ZAPALJIVOSTI NITI STVARANJA OCATNOGA EFEKTA. DAPAČE, STAKLO JE TERMIČKI STABILNO. DA JE TAKO POTVRDILA JE I KONZERVATORICA FOTOGRAFIJE NA NEĐAVNOJ KONFERENCIJI O ZAŠTITI FOTOGRAFSKE GRAĐE U LONDONU. ONA JE IZNIJELA PARADOKSALAN PRIMJER KRALJIČINI NEGATIVA NA STAKLU IZ VIKTORIJANSKOGA DOBA KOJI SU STAJALI UZ SAMU TOPLANU, NA PREVISOKIM NO STABILNIM TEMPERATURAMA. NAJVEĆU ŠTETU NA NJIMA NA KRAJU SU NAPRAVILI RADNICI KOJI SU POLOMILI NEKOLIKO KOMADA PO PRONALASKU. SA NEGATIVIMA, NA STAKLU ILI NE, NARAVNO TREBA PAZITI, NE SAMO DA NE PADNU, VEĆ NARAVNO SLIČNO KAO I SA POZITIVIMA. ZNOJ I PRIRODNA MASNOĆA RUKU MOŽE OSTAVITI TRAGOVE, A UKOLIKO NA NJIMA IMA RETUŠA ZNOJ ČE GA IZBRISATI.

Snimi savršenu fotografiju.
Idi do ekstrema.

© Craig Kolesky

Spremi ste da idete do ekstrema kako bi snimili savršenu fotografiju?

Sa SanDisk Extreme[®] Pro[™] CompactFlash[®] karticom svaki put ćete uspjeti da napravite baš takav snimak. Kombinacija UDMA 6 i SanDiskov Power Core[™] Controller omogućava munjevite brzine zapisa i očitavanja od 90 MB/sec*.

Ali to nije sve. Automatska provera i korekcija eventualne greške najbolji su u svojoj klasi. Kućište kartice prošlo je rigorozna ispitivanja i sposobno je da izdrži opterećenja, ekstremne udarce, vibracije, temperature i vlažnost. Zato memorijsku karticu SanDisk Extreme Pro možete bez razmišljanja da izložite svim ekstremnim uslovima neophodnim za vašu savršenu fotografiju.

Profesionalcima su neophodni izuzetna brzina i pouzdanost. Pravi profesionalci koriste SanDisk Extreme memorijske kartice.

SanDisk. Najveći svetski proizvođač fleš memorijskih kartica.

90 MB/sec
kapaciteti do 64 GB

SanDisk

www.SanDisk.com/ExtremeTeam

Brzine zapisa/očitavanja od 90 MB/s. Na osnovu SanDisk internog ispitivanja, performanse mogu da budu niže u zavisnosti od host uređaja. 1 megabajt (MB) = 1 milion bajtova. 1 gigabajt (GB) = 1 milijarda bajtova. Određeni deo kapaciteta nije dostupan za smeštanje podataka. SanDisk, SanDisk logo, CompactFlash i SanDisk Extreme su žigovi SanDisk Corporation, registrovani u SAD i drugim zemljama. SanDisk Extreme Pro i Power Core su žigovi SanDisk Corporation. © 2010 SanDisk Corporation. Sva prava zadržana.

Zbunjujuća terminologija

Ljubomir Zlatanović

24 x 36 mm
FullFrame (FX)

APS-H

APS-C
(1.5 x)

APS-C
(1.6 x)

4/3
& mikro 4/3

KOMPAKT
7.6 x 5.7 mm

VELIČINA
SENZORA
U ODNOSU
NA FILM

BROJNE NOVE MOGUĆNOSTI KOJE JE DONELA DIGITALNA FOTOGRAFIJA UNELE SU I NOVU TERMINOLOGIJU KOJA POČETNIKE ČESTO ZBUNJUJE, UMESTO DA IM POMAŽE U BOLJEM RAZUMEVANJU SAVREMENE FOTO-OPREME

Veća rezolucija je bolja, zar ne?

Ne uvek. Najprivlačnija reklamna mamilica u oglasima prodaje oduvek je bila rezolucija digitalnog snimka merena brojem piksela. Kao što i film ima granicu u "raspoznavanju" detalja, tako i senzori imaju granicu rezolucije iznad koje kvalitet slike počinje da opada. Taj kvalitet direktno zavisi od površine senzora i broja piksela na njemu. Ukoliko imate dva fotoaparata s identičnom rezolucijom ali različitim veličinom senzora, fotografija će, po pravilu, biti bolja na fotoaparatu koji ima senzor veće površine. Razlog tome je, prosto rečeno, bolji prijem fotona na pikselima veće površine, usled koga je lakše izvesti pojačavanje "svetlosnog signala" i dobiti manji "digitalni šum" na slici. Uvidevši

da su u G-seriji kompaktnih fotoaparata predene fizičke granice rezolucije, "Canon" je smanjio rezoluciju sa 14 miliona piksela (model G10) na deset miliona (G11 i G12), uz znatan dobitak na kvalitetu pri višim ISO vrednostima, a pratio ih je "Nikon" koji je u odgovarajućoj P-klassi, takođe, smanjio rezoluciju sa 13,5 miliona (model P6000) na deset miliona piksela (model P7000). Ova klasa fotoaparata koristi senzor površine 7,6 x 5,7 mm, što je oko 0,43 cm². To daje gustinu od oko 23 miliona piksela po kvadratnom centimetru na modelima od deset megapiksela, nasuprot oko 34 miliona piksela po kvadratnom centimetru na modelima od 14 megapiksela. Poređenja radi, pogledajmo tabelu 1.

TABELA 1: POREĐENJE POVRŠINE SENZORA I GUSTINE PIKSELA PO KVADRATNOM CENTIMETRU

	DIMENZIJE SENZORA (MM)	POVRŠINA (cm ²)	REZOLUCIJA U MILIONIMA PIKSELA (MP)	GUSTINA PIKSELA (MP/cm ²)
Kompaktna klasa (Canon G12, Nikon P7000 i sl.)	7,6 × 5,7	0,43	10	23
4/3 (Olympus, Panasonic)	18 × 13,5	2,43	12	5
APS-C Canon (7D, D60 i dr.)	22,3 × 14,9	3,32	18	5,4
APS-C Nikon (D7000)	23,1 × 15,4	3,55	16,2	4,6
APS-H (Canon 1D Mark IV)	27,9 × 18,6	5,18	16,1	3,1
FX – "lajka" format (Nikon D3s, D700, Canon 5D)	36 × 23,9	8,6	12	1,4
FX – "lajka" format (Canon 5D Mark II)	36 × 24	8,64	21	2,4

Kao što se može videti, senzori manje površine već su dosegili limite trenutno korišćene tehnologije. Kada birate fotoaparat po kriterijumu kvalitete slike, ne hvatajte se za one s najvećim brojem piksela, već proverite veličinu senzora i razmatrajte modele s nižom gustinom piksela po jedinici površine.

TABELA 2: POREĐENJE ŽIŽNIH DALJINA KOJIMA SE ZAHVATA ISTI VIDNI UGAO ZA RAZLIČITE VELIČINE SENZORA

FAKTOR "SKRAĆENJA" (CROP FACTOR)	DIMENZIJE SENZORA (mm)	NORMALNI OBJEKTIV 50 mm (47°)	ŠIROKI 28 mm (75°)	TELEOBJEKTIV 135 mm (18°)
Kompaktna klasa (cf 5,263)	7,6 × 5,7	9,5	5,3	25,5
4/3 (cf 2)	18 × 13,5	25	14	67,5
APS-C Canon (cf 1,6)	22,3 × 14,9	31	17	85
APS-C Nikon (cf 1,52)	23,1 × 15,4	33	18	90
APS-H (cf 1,3)	27,9 × 18,6	38	21	105
FX – "lajka" format	36 × 24	50	28	135

Zašto se raspon zuma izražava "lajka" formatom?

Digitalna era započela je senzorima različitih površina koji se koriste u fotoaparatima različitih klasa. Žižna daljina koja obuhvata isti vidni ugao za svaki od ovih senzora je različita. Problem jeste kako opisati isto vidno polje u tražilu za sve kombinacije veličina senzora i objektivna jedinstvenom oznakom? Sasvim logično zvuči mogućnost da se opseg zuma izražava uglom koji zahvata objektiv fiksne žižne daljine, ili varifokalni (zum) postavljen na minimalnu i maksimalnu žižnu udaljenost, ali to, nažalost, nije praktično. Izražavanje uglom isuviše je apstraktno da bi kupac ili korisnik mogao da zaključi koliko je vidno polje objektiv široko ili usko. Opet, u kolektivnom ljudskom iskustvu najšire je rasprostranjena ideja o objektivu od 50 mm kao "normalnom", odnosno, onom koji daje najbliži utisak fokusiranog vidnog polja ljudskog oka. Ova ideja posledica je masovne proizvodnje i upotrebe analognih

fotoaparata koji su koristili film širine 35 mm (poznat kao "lajka" format). Najveći broj ljudi na planeti iz iskustva zna koliko je vidno polje objektiv od 50 mm, zna da je umereno široki ugao na 28 mm, i da je 135 mm prilično dobar teleobjektiv opšte namene. Istovremeno, retko ko zna da vam kaže kako vidni ugao 50 mm objektiv na "lajka" formatu zahvata 47 stepeni.

Stoga se kao najbolji način "opisa" vidnog ugla nametnuo ekvivalent "lajka" formata, često dopunjen "faktorom skraćivanja" (engl. crop factor), koji nam odnosom prema dužini dijagonale govori o odnosu veličina senzora, i o tome koji vidni ugao možemo očekivati ako koristimo FX objektiv na fotoaparatima s manjim senzorima.

DIGITALIZACIJA FOTOGRAFIJE PROUZROKOVALA JE HIPERPRODUKCIJU FOTOAPARATA USLED KOJE SU POTENCIJALNI KUPCI OBASUTI REKLAMNIM MATERIJALIMA OD KOJIH SVAKI SADRŽI SPISAK "JEDINSTVENIH MOGUĆNOSTI" BAŠ TOG MODELA, BEZ KOJIH "NEMA DOBRE FOTOGRAFIJE". U TOM MNOŠTVU NIJE VIŠE LAKO RAZABRATI ŠTA JE ISTINA, A ŠTA PROPAGANDA. ZATO ĆEMO POKUŠATI DA ODGOVORIMO NA NAJČEŠĆA PITANJA FOTO-AMATERA I BUDUĆIH VLASNIKA DIGITALNIH FOTOAPARATA KOJIMA MNOGE STVARI U OPISU ŽELJENOG MODELA NISU SASVIM JASNE

Optički ili digitalni zum?

Ovo pitanje postavlja se često, iako je odgovor na njega jasan, jednostavan i nedvosmislen: digitalni zum je najobičnija prevara, nemojte ga uopšte uzimati u obzir. Varifokalni objektiv, kao optički uređaj, ima sasvim određen raspon vidnog ugla, a sve van njega nije ništa drugo do automatska (i najčešće neadekvatna) digitalna obrada jednog dela kompletne fotografije koju vaš objektiv zahvata, unutar fotoaparata. Čak i kada bi ta obrada mogla biti valjano implementirana, u propagandnom materijalu trebalo bi je odgovarajuće nazvati. Umesto toga, proizvođači radije pribegavaju ovom triku s nazivom "digitalni zum" kako bi lakše prodali svoju robu. Takvu vrstu "digitalnog zumiranja" uvek možete bolje uraditi pomoću nekog od programa za obradu slike na vašem računaru.

Zašto na displeju fotoaparata fotografija deluje odlično, ali na papiru, monitoru ili televizoru izgleda drugačije?

Ukoliko je u pitanju problem s oštrinom, morate znati da su tek od pre nekoliko godina u fotoaparate više klase počeli ugrađivati displeje sa LCD matricama veće rezolucije. Većina kompaktnih fotoaparata i veliki broj starijih fotoaparata više klase ima displeje sa LCD matricama male rezolucije na kojima nije moguće, ni pri najvećem povećanju, pravilno proceniti oštrinu slike. Utešno je što se ovaj tehnički element poboljšava svakom narednom generacijom fotoaparata, ali ako još imate neki od starijih modela, uvek preventivno "skljoncite" nekoliko puta, i nadajte se da će bar jedna fotografija biti besprekorno oštra. Kada je reč o osvetljenju, to jest, ako slika deluje svetlije ili tamnije nego kada je urade-

na na papiru ili izložena na monitoru, onda morate imati u vidu jednu opštu stvar – svi ekrani (ne samo onaj na vašem fotoaparatu) su varljivi i ne treba im verovati. Ovde nije u pitanju loša izrada, već, pre svega, uslovi pod kojima gledate fotografiju. Ako je svetlo oko vas prigušeno, onda će vam slika na ekranu delovati mnogo jasnije i svetlije. Po jakom delovati mnogo jasnije i svetlije. Po jakom suncu teško ćete je i razabrati.

Osim toga, slika ne izgleda isto pod veštačkim i prirodnim osvetljenjem, pa i to može da prevari prilikom određivanja ekspozicije. Srećom, za ovaj problem postoji odlično rešenje – proveravajte histogram! Ako je on ispravan fotografiju ćete moći da doterate po želji, ukoliko to uopšte bude bilo potrebno.

Šta je EV broj?

Jedan od podataka koji se gotovo uvek nalazi u specifikacijama fotoaparata jeste raspon izražen EV brojevima. Ekspoziciona vrednost – EV (eng. exposure value) predstavlja kombinaciju elemenata snimanja (blende i brzine zatvarača) koja daje identičnu ekspoziciju za datu osetljivost filma ili senzora.

To praktično izgleda ovako: ako se nalazite na plaži, toplog letnjeg dana oko podneva, svetlomer vašeg fotoaparata verovatno će očitati vrednost blende 16 za zadanu brzinu zatvarača od 1/500 s, pri osetljivosti od ISO 100. Ako u tabeli 3 nađemo odgovarajuće elemente, videćemo da je reč o ekspozicionoj vrednosti

► TABELA 3: EKSPOZICIONI BROJEVI ZA ZADATU OSETLJIVOST OD ISO 100. TABELA NIJE OGRANIČENA I MOŽE SE PRODUŽAVATI U SVAKOM SMERU U ZAVISNOSTI OD KORIŠĆENE OPREME

BRZINA ZATVARAČA (1/S)	OTVOR BLENDE												
	1	1.4	2	2.8	4	5.6	8	11	16	22	32	45	64
1	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
8	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
15	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
30	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
60	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
125	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
250	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
500	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1000	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
2000	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
4000	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24

17, koja se takođe može dobiti kombinacijama blende 11 pri 1/1.000 s, blende 8 i 1/2.000 s, ali i blende 22 i 1/250 s. Ekspozicija je u svim kombinacijama korektna, a fotograf će izabrati odgovarajuću u zavisnosti od toga da li mu je važnija dubinska oštrina ili "zaleđivanje" pokreta. Svaki EV broj označava dvostruko veću ili dvostruko manju količinu svetla u odnosu na prethodni ili naredni broj.

Proizvođači u svojim materijalima navode raspon EV brojeva u okviru koga sistemi za merenje svetla i autofokusiranje na fotoaparatu garantuju precizne rezultate. Jasno, bolje je izabrati fotoaparat sa širim EV rasponom, ali i ovde postoje finese koje treba poznavati. Na primer, svetlomeri u različitim režimima rada mogu imati karakteristike drugačije od navedenih u specifikaciji. Ponekad pak proizvođači "zaborave" da opišu karakteristike svakog načina rada, ili ih diskretno sakriju u onaj deo uputstva koji čitaju samo najodvažniji korisnici.

Ako vam ograničenja nisu poznata, desiće se da pod uslovima jakog svetla kao što je ono na plaži ili snegu, budete iznenađeni preekspozicijom koja nije svojstvena konkurentskim proizvodima.

Obratite pažnju na još na jednu stvar: ako vam je prioritet snimanje pod vrlo lošim svetlosnim uslovima, onda osim dobrog kvaliteta slike na visokim osetljivostima, proverite brzinu i pouzdanost rada autofokusnog sistema u datim uslovima. Zaista nema smisla kupovati fotoaparat koji daje odličan kvalitet slike na ISO 6.400 ako u kritičnim situacijama ne uspeva da obezbedi oštru fotografiju.

Baterije su sve bolje i bolje, jedna je dovoljna, zar ne?

Istina je da tehnologija baterija napreduje iz godine u godinu, ali ako nemate rezervnu, uvek se izlažete riziku neprijatnog iznenađenja. Stvar je nešto lakša kod kompaktnih modela koji još koriste dve ili četiri standardne baterije AA tipa, čije se nepunjive varijante mogu naći na svakom kiosku. Ali najveći broj savremenih digitalnih fotoaparata koristi nestandardne litijum-jonske baterije visokog kapaciteta, koje se ne mogu naći bilo gde. U doba filma, baterije su napajale samo svetlomer i elektronski kontrolisane zatvarače, pa su male i standardne dugmaste ćelije trajale po nekoliko godina. Danas, međutim, baterije napajaju čitav "elektronski mozak" unutar fotoaparata, složene sisteme za merenje svetla, fokusiranje, pokretanje objektiva, upis na memorijsku karticu, LC ekrane... Čak i najbolje baterije na kompaktnim fotoaparatima daju tek oko 400 snimaka prema CIPA standardu (<http://www.cipa.jp/english/index.html>). Potrošnja energije dalje se uvećava na fotoaparatima koji više nemaju optičko tražilo, kao i intenzivnim korišćenjem sada već sveprisutne mogućnosti snimanja pokretnih slika – savremeni fotoaparati kvalitetom filmskog zapisa nadmašuju nekadašnje profesionalne kamere! Zato, ma koliko dobra bila, imajte uvek rezervnu bateriju.

Čak i najbolje baterije na kompaktnim fotoaparatima daju tek oko 400 snimaka prema CIPA standardu (<http://www.cipa.jp/english/index.html>)

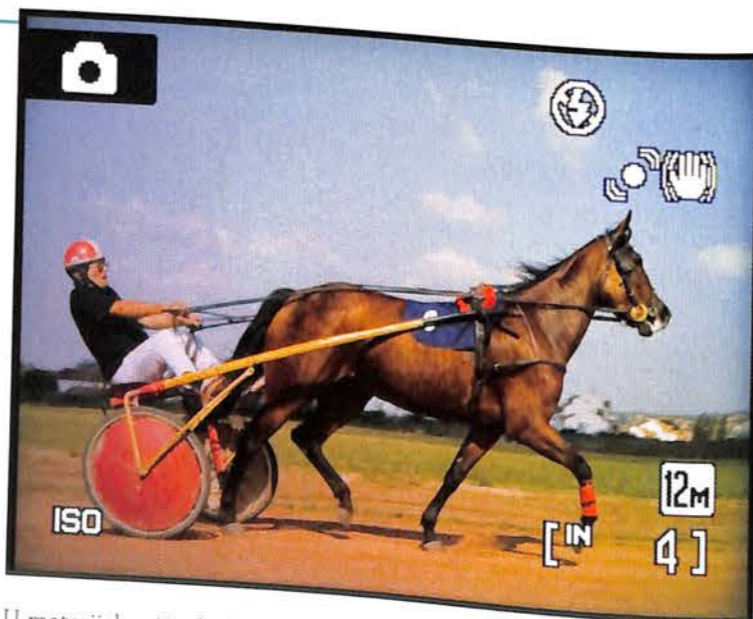
Savet za kraj

Sve češće, fotoaparati postaju, kao i mobilni telefoni, modni detalji čija je upotrebljivost ponekad od drugorazrednog značaja. Ako ste ozbiljno zagrejeni za fotografiju, mnogo će vam pomoći analiza sopstvenih interesovanja – da li vas privlače živi ili neživi motivi, da li se oko vas više zanimljivih stvari dešava pod dobrim ili lošim osvetljenjem, da li imate sklonost ka lovu na brz pokret ili "režiranju" situacija, da li biste radije snimali portrete nego ulične scene, i slično. To će vam pomoći da tačno odredite šta želite od fotoaparata, a to znači da ćete izbor lakše suziti na mali broj modela. Tako ćete, uz dozu opreza i znanje iz ovog teksta, izbeći razočarenje pri kupovini skupih "igračaka" i, nadamo se, dobiti instrument u čijoj ćete upotrebi dugo uživati.

Da li sistem za stabilizaciju slike može zameniti svetlosno jak objektiv?

Gledajući gornju tabelu EV brojeva, pojedinci će se zapitati: ako sistemi za stabilizaciju slike dopuštaju snimanje iz ruke pod lošim svetlosnim uslovima tako da se objektivom s maksimalnim otvorom blende 4 dobije isti EV broj kao i skupim svetlosno jakim objektivom (npr. sa f/1,4), zar onda nije mudrije uštedeti znatnu sumu novca? Nažalost, stvari nisu tako jednostavne. Kod niskog nivoa osvetljenja izraženog EV brojem 7 moguće je snimati iz ruke kombinacijom blende 1,4 i brzine zatvarača 1/60 s, ili blendom 4 i 1/8 s uz sistem za stabilizaciju, i ekspozicija će u oba slučaja biti korektna, ali rezultati neće biti identični. Stabilizacija će vam pomoći da dobijete oštru fotografiju samo ako snimate mrtvu prirodu ili pejzaže u predvečerje, jer ti sistemi koriguju minimalne pokrete samog fotoaparata uzrokovane nesigurnošću ljudske ruke. Ukoliko, međutim, na fotografiji imate osobe u pokretu, onda vam je za dobijanje oštre slike neophodna kraća ekspozicija, a to znači svetlosno jači objektiv. Ako, na primer, želite da snimate baletsku predstavu ili sportski događaj u dvorani, onda nema zamene za kvalitetan objektiv sa širokim otvorom blende.

Pri kupovini obratite pažnju na još jedan čest proizvođački trik.

U materijalu piše da fotoaparat ima stabilizaciju slike, dok se u stvarnosti sve svodi na automatsko povećavanje ISO vrednosti do granice kada šum prevazilazi prihvatljive nivoe i u praksi dobijate neoštru sliku ne zbog nehotećnog pokreta, već gubitka detalja. Ako i niste stručnjak za fotografiju, ovakve fotoaparate obično možete prepoznati po sumnjivo niskoj ceni za tu vrstu tehnologije. Staro pravilo i dalje važi: koliko para, toliko muzike.

Škola turizma

DUKE & PETERSON

PRIJAVLJIVANJE ZA UPIS U 14. KLASU

Upis u toku!

Naučite da radite u turoperatorskoj kompaniji, turističkoj agenciji ili aviokompaniji!

Bićete osposobljeni da po završetku naše škole počnete odmah sa radom!

INFO

Potražite detaljne informacije na: www.travelmagazine.rs ili telefonom: 011 3283 227, 2638 315, 2910 258

Javite se telefonom, radnim danima od 09 do 17h ili pošaljite mail na: office@travelmagazine.rs

Putovanje na Pol hladnoće

BJÖRN STEINZ

NAJHLADNIJA NASELJENA
PODRUČJA NA SEVERNOJ
HEMISFERI JESU DVA
MESTA U REPUBLICI SAKHA
(JAKUTA). SAMO SU NA
ANTARKTIKU IZMERENE JOŠ
NIŽE TEMPERATURE

(Gore) Pogled na selo Tomtor s obližnje planine. Ovo područje karakterišu ekstremne hladnoće tokom zimskih meseci, a unutar njega nalaze se dva naselja: Tomtor i Oymyakon. U oba mesta tvrde da su u njima zabeležene najniže temperature izvan Antarktičkog kruga i da su to najhladnija naseljena mesta na Planeti (često se navodi da je temperatura $-71,2^{\circ}\text{C}$, ali pre će biti $-67,7^{\circ}\text{C}$). Prosečna temperatura u Oymyakonu u januaru je -42°C (dnevni maksimum) i -50°C (dnevni minimum). Fotografije su snimljene kada je spoljašnja temperatura bila između -50°C i -55°C .

(Levo) Ulična scena snimljena blizu Lenjinovog trga u gradu Jakutsk. Ovo je grad dalekog istoka Rusije i nalazi se samo 4' (450 kilometara) južno od Arktičkog kruga. Prestonica je Sakha (Jakutija) republike Ruske Federacije s velikom lukom na reci Leni. Ima oko 264.000 stanovnika i jedan je od najhladnijih gradova na svetu. Prosečna temperatura u januaru iznosi $-43,2^{\circ}\text{C}$.

U Rusiji, jedan grad je Verkhoyansk, a drugi se nalazi u Oymyakon dolini sa selima Ūtschūgej, Oymyakon i Tomtor. Oymyakon dolina okružena je dvema visokim planinama koje sprečavaju prolazak toplijeg vazduha, čineći time zime ekstremno hladnim. Taj hladan vazduh ne može da napusti dolinu i zadržava se po nekoliko meseci.

Dugo putovanje

Napustio sam Južnu Koreju brodom "Istočnjački san" za Vladivostok. Što smo više ulazili u Istočno more (Japansko more), postajalo je sve hladnije. U Vladivostoku temperatura je već bila oko -30 stepeni Celzijusa. Tamo sam se ukrcao na stari avion Tupoljev 154, i krenuo u pravcu Jakutsk, odakle smo započeli našu ekspediciju na Pol hladnoće. Prvi dodir sa sledećim nivoom hladnoće imali smo po izlasku iz aviona u Jakutsku, glavnom gradu Republike Sakha. Bilo je -39 stepeni! Pri takvoj temperaturi imate osećaj kao da hodate kroz nevidljivi zid. Disanje je postalo otežano i osećao sam jačinu zime na svemu što mi nije bilo prekriveno.

Ranog nedeljnog jutra uputili smo se iz Jakutsk UAZ-om (ruskim terenskim džipom) u pravcu Pola hladnoće. Bilo je nas sedam putnika i vozač Dimitrij. Vozili smo se ledenim putevima preko duboko zamrznute reke Lene, i čekalo nas je oko hiljadu kilometara do naše destinacije. Vozili smo se auto-putem M56 Kolyma koji povezuje Jakutsk i Magadan, poznatim kao "Put kostiju", jer su ga izgradili zatvorenici tzv. gulaga za vreme Staljinove ere. Mnogi zatvorenici nisu preživeli te nehumane uslove i zakopani su ispod puta ili pored njega.

Prošli smo Verkhoyansk Range, planinsko područje na putu za Oymyakon dolinu. Put je postao teži, a mi smo se kretali sve sporije i sporije. Pejzaži su bili neverovatno lepi. Posle više od 20 sati putovanja, uključujući i pauzu za spavanje u Khandygu, stigli smo do naših domaćina u selo Kujdusin, oko 2 km od mesta Tomtor, i nekoliko kilometara od Pola hladnoće. Tokom putovanja bili smo razočarani jer se temperatura nije pomakla ispod -44 stepena, ali posle prolaska sela Ūtschūgej, prvi put temperatura je bila ispod -50 stepeni Celzijusa.

www.lightstalkers.org/bjoern_steinz

Svoje pripreme za bitku protiv hladnoće započeo sam u jednoj prodavnici planinarske opreme u Južnoj Koreji. Nekoliko slojeva pantalone, posebne cipele, sve do tankih, posebnih rukavica koje su važne kako bih i dalje mogao da koristim fotoaparata. Nakon dolaska u Vladivostok prijatelji su mi rekli da to nije dovoljno i dali mi novu i topliju odeću. To se ponovilo kada sam došao kod mojih domaćina gde su svi rekli da sve što imam nije dovoljno, tako da sam na kraju, između ostalih stvari, završio s lovačkim kaputom i krznenom kapom.

Na put sam poneo tri fotoaparata i trebalo je da mi garantuju rad u svim uslovima. Najviše sam koristio Canon EOS SD Mark II, a nosio sam i Olympus E-3 i Olympus EP-1. Najveći problem predstavljale su baterije koje su na toj hladnoći trajale ne duže od 45 minuta, tako da sam uz telo, na toplom, uvek nosio nekoliko baterija. Problem se ogledao i kondenzaciji prilikom ulaska u toplu prostoriju. Kako je kućište i dalje veoma hladno, objektiv je momentalno bio prekriven slojem leda koji se nakon nekoliko minuta topio i fotoaparata je bio potpuno mokar. Ipak, svi moji fotoaparati radili su i na -57 bez ikakvih većih problema, što me je stvarno iznenadilo.

Hladnoća

Ljudi često pričaju o najvećoj hladnoći od $-71,2$ Celzijusa koja je izmerena u Oymyakonu – postoje čak i spomenici s tom vrednošću. Ali, ta temperatura samo je teoretski zasnovana na stvarno izmerenoj temperaturi od -44 stepena 1924. godine, i izmerena je ekstrapolacionom metodom umesto direktno, tako da nije stvarna. Najhladnija realno izmerena temperatura u Oymyakonu bila je $-67,7$ stepeni, 1933. godine. To je, u stvari, dovoljno hladno i, na kraju krajeva, ne toliko važno za nas. Osetili smo na sebi da se temperatura ne meri samo termometrom. Mnogo je lakše izboriti se s temperaturom od -57 stepena kada ujutro izadeš iz tople domaćinske kuće, nego kad te posle 15 sati vožnje autobusom dočeka temperatura od "samo" -34 stepena, ali i strašan vetar.

Putnici se zagrevaju pijuci votku unutar terenca UAZ parkiranog pored "Putu kostiju" (M56 Kolima autoput) u Verhojanskoj oblasti Jakutije. Put je izgrađen u vreme Staljinovog režima. Prvu deonicu izgradili su zatvorenici radnog kampa Sevostlag 1932. godine, a radovi su trajali do 1953. Put se smatra spomenikom na one koji su tokom rada umrli i čije se kosti nalaze ispod i oko puta. Oblast Verhojanska predstavlja planinski venac istočnog Sibira dužine oko 1.000 kilometara unutar Sakha republike koji formira luk između reka Lene i Aldan. Najniža temperatura ikada zabeležena za nenastanjena područja izmerena je upravo u ovoj regiji koja je većim delom godine prekrivena debelim snežnim pokrivačem.

U blizini sela Tomtor nalazi se ergela u kojoj se uzgajaju jakutski konji. Ova vrsta ponija koju jednostavno nazivaju Jakut jedna je od retkih prirodnih rasa koje potiču iz sibirske Sakha republike. Ova vrsta adaptirana je na surove uslove u kojima živi, a posebno na niske temperature, jer nije lako ispod dubokog snega pronaći travu i ispašu.

Portret prodavačice u jednoj od malobrojnih radnji sela Tomtor.

Mladi sportista u sportskom kompleksu sela Tomtor.

Devojčica se sprema da nakon časova u školi krene kući. Obavezni delovi garderobe jesu šal i krznena kapa jer je Ojmjakon jedan od dva najhladnija naseljena mesta na planeti.

Žena je upravo izašla iz vode bazena napravljenog na obali japanskog mora. Ona se kupala na temperaturi vazduha od -25°C u gradu Vladivostoku, Ruska Federacija.

Pecaroši na ledom prekrivenoj luci u Vladivostoku.

Prodavačica smrznute
ribe na pijaci u gradu
Jakutsk.

MNOGO JE LAKŠE IZBORITI SE S TEMPERATUROM
OD -57 STEPENA KADA UJUTRO IZAĐEŠ IZ
TOPLE DOMAĆINSKE KUĆE, NEGO KAD TE
POSLE 15 SATI VOŽNJE AUTOBUSOM DOČEKA
TEMPERATURA OD "SAMO" -34 STEPENA

Život na minusu

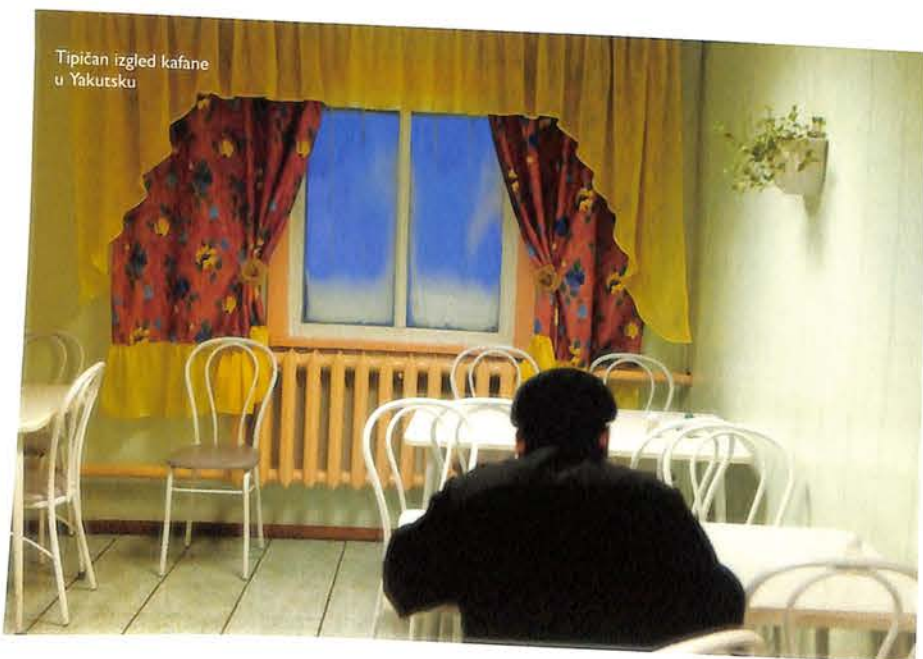
Stanovnici sela u Oymyakonu i Tomtoru napuštaju svoje kuće u toku zime samo kada je to zaista neophodno, kao što su odlazak na posao, u kupovinu, lov i pecanje, ili odvoženje dece u školu. Većina ljudi zaraduje za život baveći se zemljoradnjom, stočarstvom, lovom, prodajom, stambenim i komunalnim uslugama, javnom administracijom, a poneki rade u "turizmu" za nekoliko turista koji posećuju tu oblast zimi. U suštini, ljudi provode najveći deo zime kod kuće.

Stanovnici Jakute veoma su vešti lovci i zimi uglavnom jedu meso. Uzgajaju takozvane "yakut" konje ili ponije koji su poznati po dobroj adaptaciji na ekstremno hladne klimatske uslove i znaju da pronađu i pasu vegetaciju koja je prekrivena dubokim snegom. Ovo, u stvari, nije baš dobro mesto za vegetarijance.

Kao zaštitu protiv hladnoće, ljudi uglavnom nose krznenu odeću i obuću. Od velikog značaja je da imate nešto na glavi – skoro svako nosi tradicionalnu rusku krznenu kapu.

Jednog jutra izmerili smo našu najnižu temperaturu od -57 Celzijusa u Kujdusunu, blizu Tomtora. Prosto je neverovatno da su ljudi i priroda sposobni da se prilagode tako ekstremnim uslovima života, naročito kada se uzmu u obzir temperaturne razlike: u toku juna i jula temperatura može biti i preko 30 stepeni, što znači da je skoro 100 stepeni Celzijusa temperaturna razlika u toj oblasti.

Tipičan izgled kafane
u Jakutsku

Pro Runner™ AW

Prijatelj putnika.
Kompaktan.
U šest veličina
koje će odgovarati
svakom vašem
snimanju.

Pro Runner™ 300 AW

Potpuno obložena
i podesiva
unutrašnjost

All Weather
AW Cover™
Zaštitna presvlaka

Mesto za
pričvršćivanje
stativa

Da biste videli kompletnu seriju, uključujući i dva modela sa točkicama, posetite lowepro.com/prorunner

© 2010 DayMen Photo Marketing LP

lowepro®

The
Trusted
Original™
Since 1967

Osnove multimedije

ČESTO NI U FOTOGRAFIJI NIJE LAKO ODABRATI NAČIN NA KOJI ĆE SE ONA IZVESTI I KAKO ĆE KOMUNICIRATI S PUBLIKOM. KOMBINUJUĆI S DRUGIM MEDIJIMA, PORUKA MOŽE BITI JASNIJA, ALI JE IZAZOV JOŠ VEĆI – ZA KOJU SE TAČNO KOMBINACIJU ODLUČITI, I ODAKLE UOPŠTE POČETI?

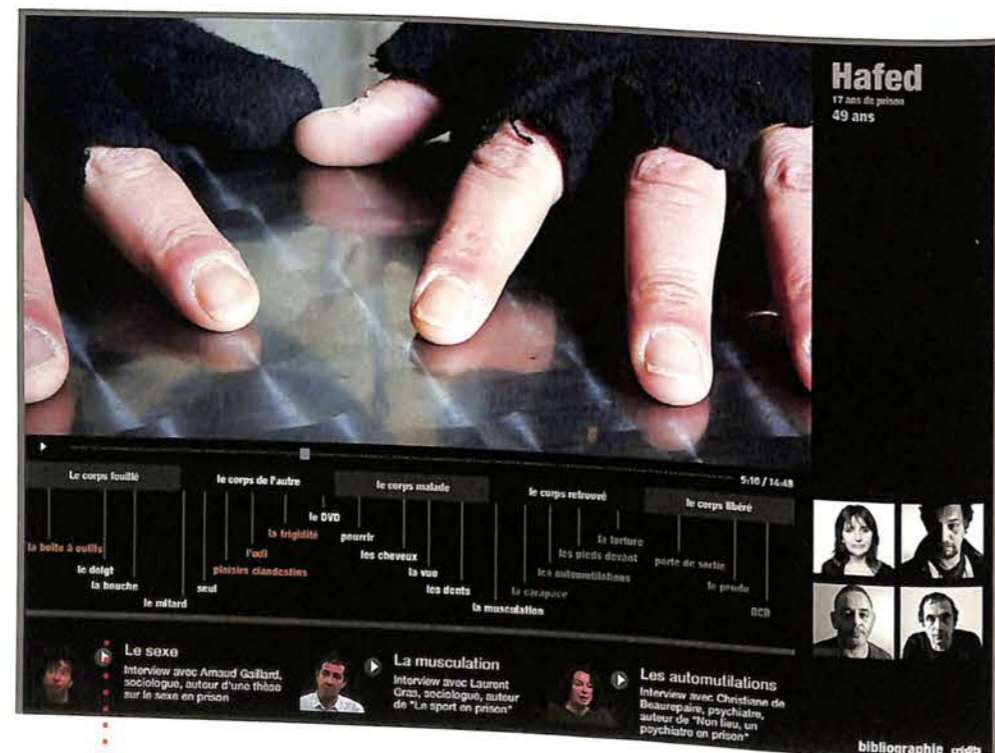
Darko Stanimirović

Kao što sam već pisao u prošlom broju, svojevrsna "mentalna barijera" često je glavna prepreka u stvarnom prihvatanju i korišćenju multimedije. Fotografiji koji ovu "udruženost" s drugim medijima shvate kao napad na samu fotografiju, generalno će teško uspeti da od toga izvuku maksimum. U tom smislu nije loše sebi postaviti pitanje: Da li vam je fotografija cilj ili sredstvo?

Prvo što morate raščistiti jeste cilj vašeg projekta (ili prezentacije). Vraćajući se na postavljeno pitanje, cilj vam nije "da fotografišete" nešto, već da to nešto predstavite, analizirate ili kritikujete, koristeći se jednim medijem, ili kombinacijom više njih. Tako jednostavnije možete sagledati sve otvorene mogućnosti i lakše se odlučiti za neku od njih. Budući da je multimedija trenutno najaktuelnija u dokumentarnoj fotografiji, nadovezaću se na primer iz prošlog broja – čovek kome je reka poplavila celo imanje. Sigurno vam se već javljaju scene koje biste fotografisali: poplavljeno polje kukuruza, blato svuda oko kuće, čovek poplavljen u dnevnoj sobi, izraz njegovog lica i sl. Fotoreportaža o tome svakako bi mogla biti zanimljiva.

Cilj reportaže

Razmišljajući o vašem cilju, mogli biste reći da on glasi: "prikazati posledice poplave jednog domaćinstva." Priča o čoveku i njegovom poplavljenom imanju jeste na neki način univerzalna za sva poplavljena domaćinstva, ali same posledice svako od nas već manje-više zna. U kratkim TV priložima svi smo videli blato u podrumima, vodu do kolena itd. Ono što vaš cilj treba da bude jeste da publici otkrijemo nešto novo, i da to prikazemo na pametan način. Zato bi nov cilj vašeg rada mogao glasiti: prikazati uzroke, karakter i posledice poplava u Južnom Pomoravlju, kao i načine njihovog

THE IMPRISONED BODY

http://www.rfi.fr/actuen/articles/116/article_4888.asp

Projekat pod nazivom "Zatočeno telo" bavi se samoubistvima u francuskim zatvorima. U medijima se zatvori obično pominju samo kada su neki nemiri, ali ono što je autore multimedije zanimalo jeste "dugoročan efekat na telo i dušu zatvorenika." Intervjuisali su četiri bivša osuđenika, o njihovom oporavku nakon izlaska iz zatvora. Samo uz pomoć fotografije i audio-intervjua, čak i za one koji ne razumeju francuski, sasvim je dobro prenetat atmosfera. Odsustvo muzike još više naglašava praznilo, usamljenost i svu jezu zatvora. Ako probate da zamislite ovu prezentaciju u novinama, jasno će vam biti koliko bi njen efekat bio manji. Ovako, dodati audio-intervjui savršeno prate fotografije, i cela priča mnogo efektnije stigne do publike.

sprečavanja. Na taj način dali ste sebi širinu u konceptijskom smislu. Ne bavite se blic vestima koje bi prikazale neposredne posledice poplava (agencije to "pokriju" mnogo brže od nas), već problemom poplava u tom kraju i njihovim karakterom uopšte.

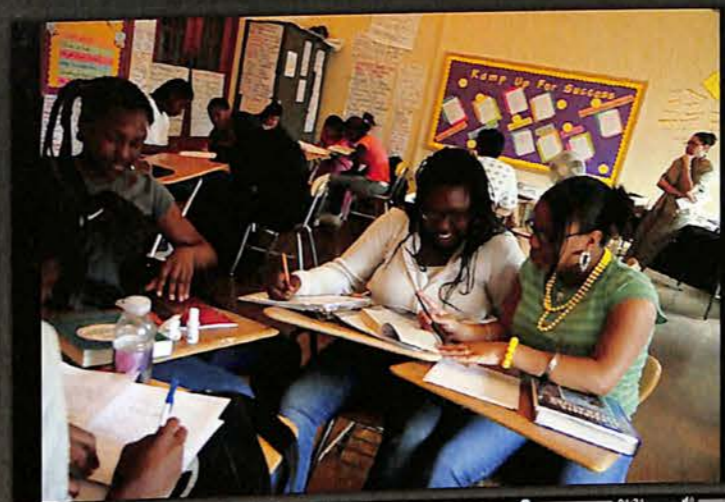
Nakon što ste formulisali cilj rada, sledeći zadatak jeste da smislite kojim elementima biste to najbolje mogli ostvariti. Svakako, fotografije direktnih posledica poplave jesu najlogičnije (mada i najpovršnije), ali postoji još elemenata priče koje javnost ili ne zna uopšte,

washingtonpost.com » Photo

One School's Struggles

« Back to Index
At Calvin Coolidge Senior High, the principal, teachers and hundreds of students struggle to rise above a culture of mediocrity. But some realities are hard to change.

Related Content:
• Fixing D.C.'s Schools
• Camera Works Front
• Washington Post Photo Store

ONE SCHOOL'S STRUGGLES

<http://wapo.st/47QU37>

Još jedan primer kako novine koriste multimediju jeste problem nasilja u jednoj školi u Vašingtonu. Iako deluje kao standardan slajd-šou, fotografije tačno prate naraciju (direktora, učenika), a sve to prate zvukovi galame, školskog zvona, igranja košarke i sličnog – upravo onda kada intervju ili fotografije to sugerišu. Upravo ovu vrstu prezentacija novine mogu iskoristiti kako bi poboljšale kvalitet sadržaja svojih sajtova, koji u najvećem broju slučajeva samo kopira ono što je u novinama već objavljeno.

ili nije dovoljno upućena u njih: gde je tačno Južno Pomoravlje; kako nastaju poplave, kakav je efekat na podzemne vode/bunare; kako se one mogu sprečiti – šta država radi u vezi sa zaštitom od poplava, i mnogo toga drugog. Cilj ovakvog nabiranja jeste da vas odvoji od razmišljanja "poenta su dobre fotke poplava" i natera da uđete u suštinu problema.

Dakle, neke od ovih stvari moguće je predstaviti crtanim ilustracijama ili interaktivnom mapom (kretanje vode, položaj sela), neke video-intervjuima (sa stanovnicima pogođenog područja, predsednicima opština, graditeljima brana), zvukom (kiše, gmljavine, glas naratora), a neke, naravno, fotografijom.

Ukoliko radite sami, što ne bih preporučio za iole kompleksnije projekte, verovatno ćete fokus staviti na fotografiju, a usput ćete dodati možda zvuk ili neki video, a uopšte nećete razmišljati o nečemu što vam je strano, poput animiranih mapa ili ilustracija. To je u redu, i najbolje je početi od jednostavnijeg oblika multimedije, kao što je kombinacija fotografije i zvuka.

Fotografija i zvuk

Verovatno najjednostavniji, ali vrlo efekatan oblik multimedije jeste kombinacija fotografije i zvuka. Međutim, pre nego što pomislite da ćete samo ubaciti muzičku podlogu u slajd-šou vaših najboljih fotografija, moram reći da nije baš toliko jednostavno.

Kada vam je namera da fotografiju koristite u okviru jedne "tačne" prezentacije koju, na pri-

mer, prate muzika i glas naratora, onda princip "mojih deset najboljih fotki" neće proći. Zašto? Zato što multimedijalna prezentacija nije slajd-šou, već prava kombinacija različitih medija. Ti mediji treba međusobno da se dodiruju i prepliću, kako bi zajedno preneli priču, a ne odvojeno. To je od suštinske važnosti.

Kako fotografija treba da se uklapa i prepliće makar sa zvukom i muzikom, onda se i fotografija i zvuk moraju snimiti tako da imaju dodirne tačke, što će konačnom proizvodu znatno dati na kompaktnosti. Evo nekoliko saveta kako bi se to moglo obezbediti: prilikom fotografisanja najbolje je od svake bitne scene snimiti makar tri različite fotografije: široki kadar, krupni kadar i detalj. Na taj način znatno ćete olakšati posao u montaži, jer ćete lakše kombinovati i praviti prelaze s jedne scene na drugu. To je u vezi s osnovama montaže, jer se određenim zakonitostima obezbeđuje skladan tok radnje. Takođe, tada imate dovoljno materijala da uparite sa zvukom, jer vam nekada u odnosu na određen zvuk ili glas naratora više odgovara širi ili krupniji kadar. Klasičan primer toga jeste kada se "upoznajemo" s akterom događaja, tj. kada prvi put čujemo njegov glas – zlatno pravilo je da tada prikazete njegov krupan portret. Ako bi on počeo da priča, a imate ga samo na grupnoj fotografiji, to ne bi bilo dobro jer bi zbunilo publiku.

Postoje, dalje, neki ključni motivi koje narator ili intervjuisana osoba može pominjati, a koje bi bilo dobro prikazati i na fotografiji, jer su bitni za priču. Na primer, ako domaćin

priča kako su svi morali da se presele u privremeni smeštaj koji je opština dodelila, to je dobar trenutak da se prikažu fotografije seljenja (ili eventualno fotografije iz privremenog smeštaja). Takvim preplitanjem osigurava se da multimedija nije skup odvojenih informacija, već zaista kompaktna celina u kojoj jedni elementi aktiviraju druge.

Pored toga, ono što je najbitnije da bi prezentacija bila tačna jeste da postoji jasan (a opet, publici ne očigledan) šablon po kome se priča razvija. Slično muzici, vi pravite ritam – smenjuate različite načine predstavljanja fotografije i zvukove aktivirate u određeno vreme. To može biti: fotografija preko celog ekrana, mala fotografija u centru, dve ili više njih odjednom; muzika; pojedinačni zvukovi; narator...

Na primer, muzika (po mogućstvu originalna, namenski pravljena) može, recimo, ići samo dok se na ekranu pojavljuje više opštih fotografija – fotografije poplavljenih polja, zaglavljanih kola, blata – a onda kada u priču uvedete seljaka čije je imanje poplavljeno, muzika može ustupiti mesto intervjuu s njim. Dakle, jedna celina je "više opštih fotografija s pozadinskom muzikom", a druga je "portret seljaka s intervjuom." Možda zvuči kompleksno, ali u suštini nije, sve dok osmislite taj ritam koji će voditi celu priču.

Kuda dalje?

Kada se jednom izveštite u kombinaciji fotografije i zvuka, biće vam lakše da osetite gde i kada se može ubaciti video, tekst ili nešto treće. Ne bih preporučio da se zaletite odmah s videom, ali kada to budete hteli, opet treba da poštujuete šablon. Ne možete samo ubaciti jedan kratak klip, dok je sve ostalo fotografija. Treba izbeći ponavljanje – ako ste nešto već sasvim jasno prikazali fotografijom, nemojte ponavljati videom. Najbolje je početi tako što ćete video koristiti samo za jednu stvar, kao što su intervjui, a sve ostalo da bude kombinacija fotografije i zvuka. Tako ćete, na primer, imati šablon: fotografija i muzika, video-intervju, fotografija i muzika, video-intervju... To dalje možete deliti na manje delove, što će osigurati da šablon ne bude suviše očigledan.

Kako bih zadržao ovaj uvod relativno jasnim, ovog puta nisam pominjao mogućnosti interakcije, koje svakako treba da se istražuju jer omogućavaju da multimedija bude zaista nelinearna – što doprinosi još efektnijoj komunikaciji s publikom. Primeri su mnogi, od jednostavnih (interaktivne mape i grafikoni), do komplikovanih (više završetaka jedne priče u odnosu na poteze publike, geolociranje, nadogradnja sadržajem publike u realnom vremenu...).

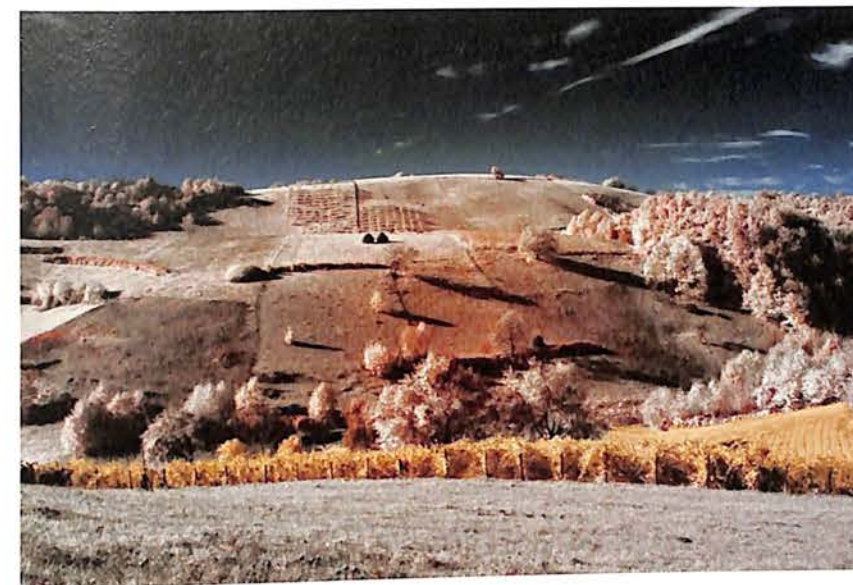
ZORAN MILUTINOVIĆ
Infracrvena
 IMPRESIJA

PRE NEKOLIKO GODINA BIO JE FASCINIRAN ONIM ŠTO DAJE FOTOGRAFISANJE, ZA LJUDSKO OKO, NEVIDLJIVOG DELA SVETLOSNOG SPEKTRA. ZA RAZLIKU OD MNOGIH, ZORAN MILUTINOVIĆ SVOJE ODUŠEVLENJE PRETVORIO JE U NEPREKIDNO EKSPERIMENTISANJE I ISTRAŽIVANJE

✦ Milan Živković

Fotografijom se Zoran Milutinović bavi duži niz godina ali su digitalna revolucija i oslobađanje od ograničenja koje analogna fotografija ima, za njega otvorili vrata mašte. Vođen namerljivom radoznalošću beleži svet oko sebe kao da želi da stvori veliku arhivu mesta, ljudi i događaja. Nekako spontano, počele su da se izdvajaju grupe fotografija s istom temom. Među njima ističu se dve oblasti za koje i sam autor tvrdi da ga najviše zanimaju: priroda i infracrvena fotografija. Ne treba onda da čudi što je na početku ovog prikaza upravo snimak nastao kao posledica ova dva interesovanja.

Zoran Milutinović ne živi od fotografije ali živi s njom i za nju. Ono što je svakako vidljivo jeste da svoje strpljenje i predanost kakvu ima kada je na poslu lekara, primenjuje i onda kada se, kao i njegov legendarni kolega dr. Džekil, transformiše – jedino

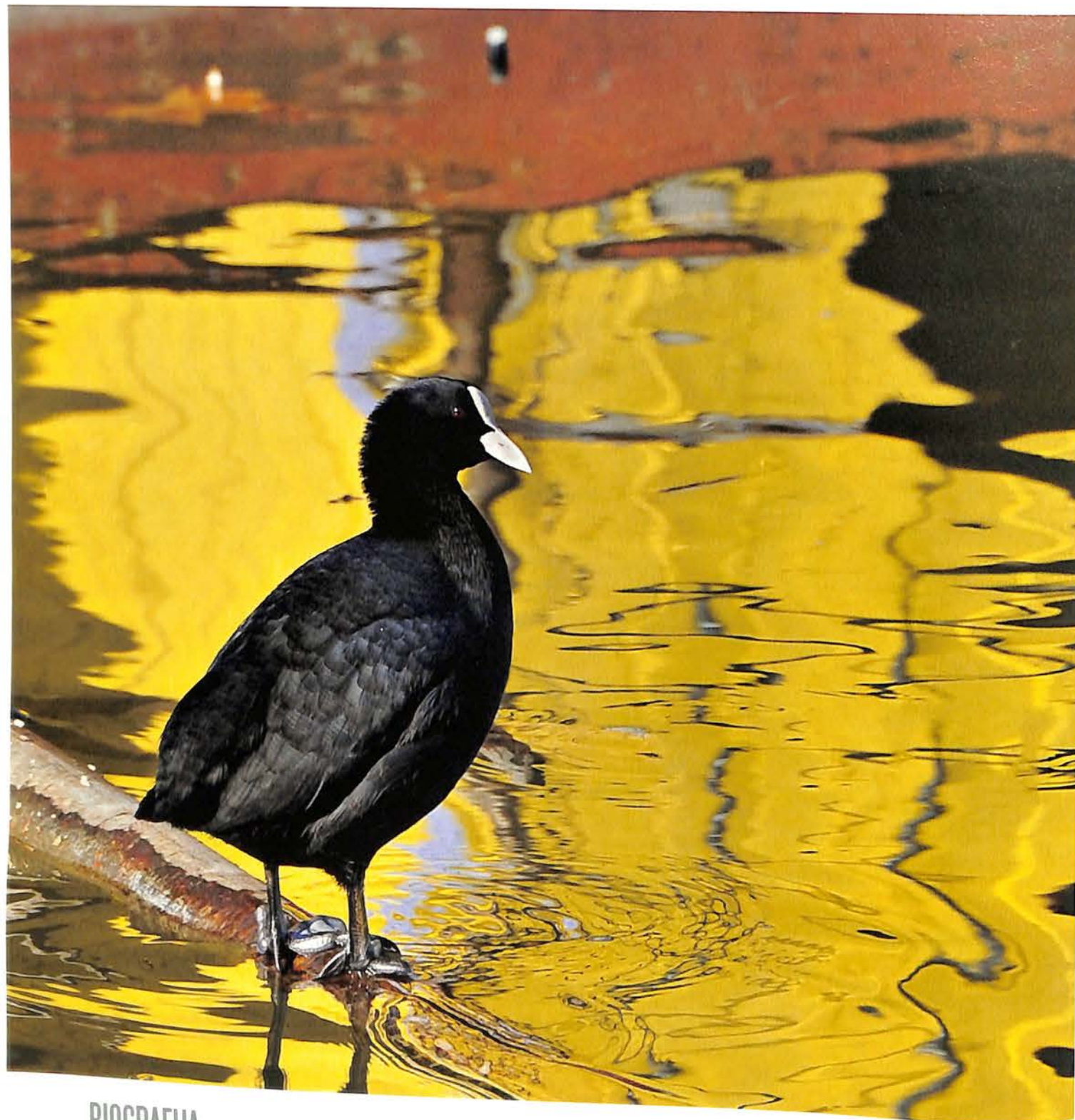
što dr Zoran postaje fotograf. Na njegovim fotografijama, takođe, vidljiva je ogromna ushićenost prirodom i njenom lepotom koju želi da подели sa svima. Bajkoviti predeli na kojima prepoznajemo oblike ali nas intrigiraju čudnim bojama, postaju njegov zaštitni znak, a prijatelji ga obično u šali nazivaju "infracrveni doktor" što može imati dvostruko značenje: lekar koji se bavi fotografijom i doktor u oblasti infracrvenog. Moram napomenuti da je svoje fotoaparate namenjene infracrvenoj fotografiji sâm preuredio, što je bio itekako smeo poduhvat koji zahteva znanje precizne mehanike, nabavku alata i servisnih šema.

Pored infracrvenih, u torbi nosi barem jedan "normalan" fotoaparat namenjen fotografisanju životinja, i to prvenstveno ptica. Nisam još apsolutno siguran da postoji kao zakonitost, ali poznajem nekoliko lekara koji fotografiju ptice i mislim da je to posledica istovetnog osećaja kakav imaju i tokom operacija: izgledaju apsolutno mirno i staloženo dok unutra "sve kuva" od uzbuđenja i želje da to što rade bude najbolje što je moguće – u tom trenutku i s tom opremom.

I pored svih obaveza koje ima, Zoran pronalazi vremena i za druženja i rad u foto-klubu "Beograd" čiji je predsednik bio nekoliko godina. Ujedno je i jedan od najaktivnijih članova Foto-saveza Srbije koji stiže da fotografije pošalje na skoro svaki konkurs, kod nas i u svetu. Njegove fotografije postižu zapažene uspehe tako da ne čudi što na listi najuspešnijih autora uvek zauzima jedno od prvih mesta, a 2009. godine bio je prvi.

O infracrvenoj fotografiji pisali smo do sada nekoliko puta. Svoju primenu nalazi u mnogim naučnim oblastima, a koristi se i u umetničkoj fotografiji zbog efekata koji se mogu postići. Većina autora koji koriste prave infracrvene filtre na digitalnim fotoaparatima, obično svoje snimke konvertuje u crno-belo jer, osim crvene, ima veoma malo drugih boja. Ali kada podesimo balans belog i uklonimo dominantni ton pojavljuju se blagi inicijali boja koje su ponašaju potpuno drugačije, od onoga što bismo očekivali. Podizanjem kontrasta i povećavanjem saturacije dobijaju se fotografije fantazmagoričnog izgleda kakve je teško napraviti, čak i pomoću brojnih filtera namenjenih editorima digitalnih fotografija.

BIOGRAFIJA:

Zoran Milutinović - lekar, fotograf

Rođen je 1951. godine u Beogradu. Lekar, otorinolaringolog, subspecialista fonijatar, doktor medicinskih nauka, redovni profesor Medicinskog fakulteta u Beogradu, načelnik ORL službe KBC Zemun.

Prve kontakte s fotografijom imao je tokom gimnazijskih dana, kada je počeo da se bavi crno-belom fotografijom, a imao je i svoju malu laboratoriju. Posle pauze od gotovo 40 godina, fotografiji se vraća 2006. godine - pristupanjem Foto-klubu "Beograd", čiji je Predsednik bio od 2008 do 2010. godine. Učestvovao je više od 150 izložbi fotografija u preko 30 zemalja, na svim kontinentima. Dobitnik je preko 100 pohvala i nagrada. Naročito ga interesuje priroda i infracrvena fotografija.

SONY

make.believe

NOVO!

SLT-A55

Revolucionarna tehnologija providnog ogledala Exmor™ APS HD CMOS s. od 16,2 MP, Live View, Full HD AVCHD, 10 fps, 7,5 cm LCD, GPS.

NOVO!

DSLRA-560

Exmor™ APS HD CMOS s. od 14,2 MP, Live View, Full HD AVCHD, 7 fps, 7,5 cm LCD.

NOVO!

NEX5

Najmanji aparat na svetu sa izmenjivim objektivima Exmor APS HD CMOS od 14,2 MP, HD 1080i v. z., LCD ek. od 7,5 cm, Sweep Panorama.

Foto Oprema d.o.o
 Surčinski put 1/o
 11070 N.Beograd
 011/712-9136
www.foto-oprema.com
www.sony.rs

ADOLF, "Greeting for Robinson"

DJOLE U2, "Hvatanje zlatne ribice III"

AKO JE SUDEĆI PO POČETKU GODINE, OČEKUJE NAS ZANIMLJIVA GODINA NA FOTOFINIŠU

Ivan Tošić

Pripreme su počele

Kao što smo i pretpostavljali, hladnije vreme je doprinelo da ljudi više vreme na provode pored računara, a nama je drago da veliki broj to čini upravo uz Fotofiniš. U proseku, više od 40 minuta dnevno, što znači da neki autori to čine i po više sati svakog dana, a organizatori će to u narednom periodu i nadograđivati. Sigurno je tome doprinela i stabili-

zacija rada sajta posle prošlogodišnjih problema sa serverima (slabiji protok, kraće ili duže nefunkcionisanje sajta..., a sve usled velike posećenosti i količine fotografija), konačno smo uspeli da ostvarimo stabilnost na novom serveru, a povećamo brzinu i funkcionalnost.

Ono na šta smo posebno ponosni, jeste da preko sajta ljudi sličnih interesovanja u svojim sredinama sve više organizuju zajedničke izlete, fotografisanja, druženja, a uskoro očekujemo i izložbe. Počele su pripreme i za dva najvažnija događaja u organizaciji Fotofiniša: izložba fotografija najuspešnijih članova i Treće međunarodno takmičenje Fotofiniš.

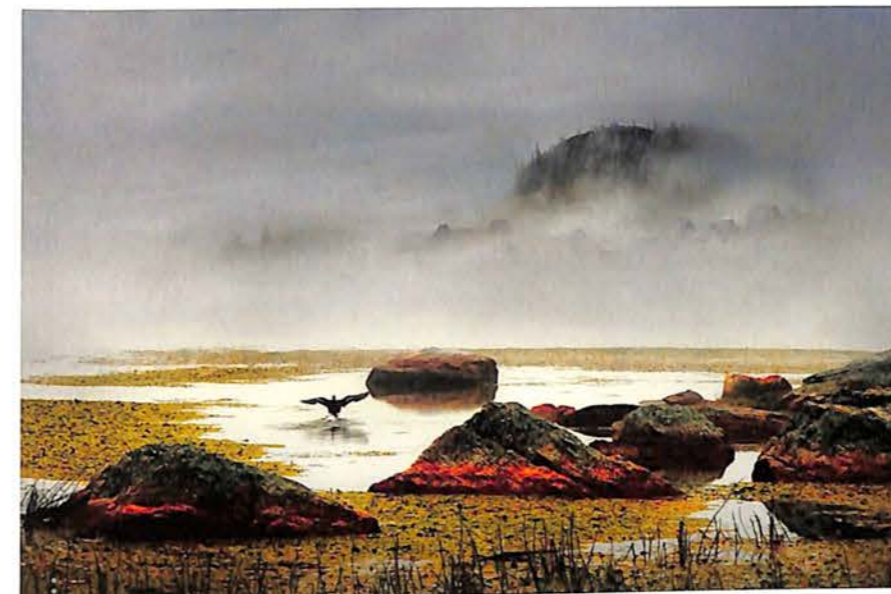
DZZODAN, "Šumska vila"

PRVO MESTO: BOCKY, tema "Pet"

PRVO MESTO: TERI, tema "Narandžasta"

PRVO MESTO: SSENDER, tema "Magla"

www.fotofinis.org

I U OVOM BROJU PREDSTAVLJAMO NAJBOLJE FOTOGRAFIJE S NEDELJNIH TAKMIČENJA GDE INAČE PRISTIŽE SVE VIŠE FOTOGRAFIJA. TAKMIČENJA POSTAJU SVE INTERESANTNIJA, A U PREDHODNOM MESECU TEME SU BILE "PET", "MAGLA", "NARANDŽASTA", "DALEKO" I "SUSRET".

PRVO MESTO: LIMBONIC, tema "Susret"

PRVO MESTO: BEODRA, tema "Daleko"

FOTOGRAFISANJE I SNIMANJE SAVREMENOM VISOKO PROFESIONALNOM HD OPREMOM

DIZAJN I IZRADA PHOTOBOOKA SVIH FORMATA

VELIKI IZBOR KORICA RAZLIČITOG DIZAJNA OD VEŠTAČKIH I PRIRODNIH MATERIJALA, LUX KOŽNE KORICE SA DRVENIM KUTIJAMA...

PHOTOBOOK

Srbija, 15000 Šabac, Gospodar Jevremova 28
tel. +381 15 348 434 mob. +381 64 128 75 39

www.fotoljuba.com
e-mail: fotoljubadpc@gmail.com

PRIREADIO: IMRE SZABÓ

Casio NA CES-U

Na ovogodišnjem sajmu tehničkih novotarija CES u Las Vegasu "Casio" se pojavio sa čak pet novih Exilim modela. Od svih modela izdvajaju se Exilim EX TR100 s inovativnim dizajnom i potpuno pokretnim displejom dijagonale 3 inča, sa CMOS senzorom od 12 miliona piksela i fiksni objektivi 2,8/21 mm (ekv. formatu od 35 mm). Cena ovog modela biće oko 280 evra. Exilim Zoom EX-ZR100 jeste kompaktni digitalni fotoaparati koji, takođe, ima CMOS senzor od 12 miliona piksela, ali je u njemu zum objektiv 3,5-5,9/24 - 300 mm (ekv. formatu od 35 mm) i softver koji od više snimaka sastavlja jednu najbolju fotografiju. Cena ovog modela biće oko 330 evra. Exilim Hi-Zoom EX-H30 jeste model koji je predviđen za putovanja, prevashodno zbog baterije koja može da obezbedi preko hiljadu snimaka samo jednim punjenjem. U njemu je senzor sa 16 miliona piksela, zum 24-300 mm (ekv. formatu od 35 mm) i prodavače se za oko 250 evra. Tu su i dva kompaktna modela u lepim bojama namenjena početnicima - EX-ZS10 i EX-ZS5, čija cena ne bi trebalo da bude preko 130 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.casio.eu.

Samsung U NOVOJ SEZONI

"Samsung" je za početak ove godine najavio takođe četiri nova modela kompaktnih digitalnih fotoaparata. Model SH100 ima senzor od 14 miliona piksela i zum objektiv 3,3 - 5,9/26 - 130 mm (ekv. formatu od 35 mm) i njim se fotografije i video-zapisi mogu prikazivati odmah na TV uređaju, a putem bežičnog prenosa prebaciti direktno na Internet ili neku od socijalnih mreža. Budući da može da bude direktno povezan i s nekim od "Samsungovih" pametnih telefona, s njih može da preuzme tačnu lokaciju putem GPS-a. Cena bi trebalo da bude oko 200 evra. Za ostale nove modele, ST700, WB210 i PL210, cena se još ne zna, ali je poznato da je u prvom modelu senzor od 16 miliona piksela, a u druga dva od 14 miliona piksela. Zum je kod prvog ekvivalenta 26-130 mm, drugog 24-288 mm i trećeg 27-270 mm. Pored ovih modela, nekoliko dana ranije ovaj proizvođač predstavio je i model WB 700 sa zumom 3,2 - 5,8/24 - 432 mm (ekv. formatu od 35 mm) i CCD senzorom od 14 miliona piksela, čija je cena oko 300 evra. Detaljnije informacije potražite na: www.samsung.com/rs.

Canon NOVI KOMPAKTNI

"Canon" je pripremio pet novih jeftinijih modela kompaktnih digitalnih fotoaparata. Canon Powershot A3300 i A320 pojavile se u februaru i imaju zum objektiv 2,8-5,9/28-140 mm (ekv. formatu od 35 mm). Prvi ima senzor od 16 miliona piksela i displej dijagonale 3 inča. Drugi model ima senzor od 14 miliona piksela i displej mu je malo manji - 2,7 inča. Ova dva modela sa Digic 4 procesorom u sebi obezbeđuju besprekoran rad i lako rukovanje, čak i onima koji su početnici na polju fotografije. Cena će im biti oko 160 evra. Powershot A2200 ima senzor od 14

Sony CYBERSHOT MODELI

Do proleća će "Sony" izneti na tržište čak šest novih modela iz serije Cyber-shot, uglavnom namenjenih početnicima i po cenama između 100 i 240 evra. Nazivi modela su: DSC-W510, DSC-W530, DSC-W570, DSC-T110, DSC-H70 i DSC-J10 i kod svih se, pored Sony Memory Stick Pro Duo kartica, mogu koristiti i SD ili SDHC memorijske kartice. U W modelima nalaze se senzori od 12, 14 i 16 miliona piksela i zum objektiv 25-120 mm i 26-105 mm (ekv. formatu od 35 mm), a od mnoštva funkcija najzanimljivija nam je bila ona koja prepoznaje osobe s osmehom. T-model je debljine svega 17 mm, a H-model ima desetostruki zum objektiv 25-250 mm (ekv. formatu od 35 mm), dok je J-model zanimljiv po "ruči" sa USB priključkom za direktnu vezu s računarnom. U višoj klasi predstavljeno je pet novih modela. To su TX100V, TX10, WX10, WX7 i HX7V. Svi modeli imaju naprednu tehnologiju i senzor od 16 miliona piksela, a cena im se kreće između 300 i 350 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.sony.rs.

miliona piksela i cena će mu biti oko 130 evra, dok A1200 ima senzor od 12 miliona piksela i prodavače se za 100 evra. U oba modela ugrađen je zum objektiv 28-112 mm (ekv. formatu od 35 mm) i imaju displej dijagonale 2,7 inča. Tu je i model Powershot A800, najslabiji od svih, sa senzorom od 10 miliona piksela, zum objektivom 37-122 mm (ekv. formatu od 35 mm), displejom dijagonale 2,5 inča i cenom od oko 80 evra. Detaljnije informacije mogu se potražiti na: www.canon.rs.

SanDisk GOROSTAS

U prošlom broju najavili smo nove, revolucionarne CF memorijske kartice na čijem razvoju radi i tim "SanDiska". Taj tim, međutim, ni po pitanju razvoja aktuelnih kompaktnih fleš kartica ne sedi skrštenih ruku. Sada su izbacili na tržište jednog pravog gorostasa među CF karticama - Extreme Pro II karticu koja ima kapacitet od 128 gigabajta i brzinu prenosa podataka od 100 MB/s. U njemu je najnoviji Power Core kontroler, razvijen takođe u "SanDisku", koji uz pomoć UDMA-7 protokola obezbeđuje najbrži mogući transfer podataka između fotoaparata ili kamere i same kartice. Očekuje se da će ove kartice koristiti pre svega oni koji svojim fotoaparatom prave HD video-snimke, kao i oni koji svoj proizvod mogu dobro da unovče s obzirom na to da je cena ovih kartica čak 1.450 evra. Detaljnije informacije mogu se naći na: www.sandisk.com ili www.refot.com.

Eye-Fi BEŽIČNI PRENOS

"Eye-Fi", pronalazači prve memorijske kartice s bežičnim prenosom predstavili su na CES sajmu u Las Vegasu svoju najnoviju karticu koja ide u uređaje sa SD slotom. Sa novom "Direct Mode" funkcijom omogućava slanje fotografija direktno u "pametne telefone" ili tablet PC računare. I vlasnici starijih X2 kartica ovog proizvođača imaju istu mogućnost ako svoje kartice budu osvežili besplatnom nadogradnjom softvera. Na sajtu proizvođača: www.eye-fi.com, gde se mogu pronaći i detaljnije informacije, pronašli smo da je cena ovih kartica od 8 gigabajta 99,99 tunti.

Fujifilm SUPERZUM

Fujifilm predstavlja čak četiri nova superzum modela - HS20, S4000, S3300 i S2950, i još tri nova modela kompaktnih digitalnih fotoaparata. Top-model je HS 20 sa EXR CMOS senzorom od 16 miliona piksela i tridesetostrukim zum objektivom ekv. 2,8-5,6/24 - 720 mm (ekv. formatu od 35 mm) i koštaće oko 430 evra. Sledeći model S4000 ima istovetan zum objektiv, ali poneku funkciju manje i zbog toga će mu cena biti 250 evra. Model S3300 ima zum objektiv 24-624 mm (ekv. formatu od 35 mm) i prodavače

Lexar ZA MOBILNE

Uvrstili smo još jednu novu memorijsku karticu u ovu rubriku s obzirom na sve rasprostranjeniju upotrebu savremenih mobilnih telefona za fotografisanje i pravljenje video-zapisa. Za takve korisnike "Lexar" je izneo na tržište najnoviju mikro SDHC memorijsku karticu od 32 gigabajta. Na kartici se nalazi i softver pomoću kog se materijalako može prebaciti u računar, pa čak i direktno na neku od socijalnih mreža. Cena ovih kartica biće oko 120 evra i isporučivače se zajedno sa USB čitačem, a više informacija može se pronaći na www.lexar.com.

Olympus ZA SVAKU PRILIKU

Po veoma povoljnim cenama "Olympus" je pokrio praktično sve kategorije potrošača novom serijom fotoaparata sa senzorom od 14 miliona piksela. U kategoriji superzumova predstavljen je Olympus SP-610UZ sa zumom 22 puta, odnosno 28-616 mm (ekv. formatu od 35 mm) i to za cenu od oko svega 200 evra. Robustan TG-310 nastavlja tradiciju "Tough" serije sa zumom 28-102 mm (ekv. formatu od 35 mm) i može da padne na beton s visine od 1,5 m i da upadne u vodu do 3 metra dubine. Njegova cena biće oko 200 evra. S motom "što veći raspon zuma i što manje kućište" predstavljeni su i Olympus VR-310, čija je debljina svega 19 mm, a pri tom ima zum objektiv 24-240 mm (ekv. formatu od 35 mm) sa stabilizatorom slike. Njegova cena

Panasonic BRZI I PAMETNI

"Panasonic" je na CES-u predstavio četiri nova modela kompaktnih digitalnih fotoaparata Lumix FS serije s već dokazanim Leica-Vario-Elmar objektivima. Kod Lumix FS37 i FS 35 to je osmostruki zum objektiv 3,3 - 5,9/28 - 224 mm (ekv. formatu od 35 mm), a kod modela FS18 i FS 16 četvorostruki zum 3,1 - 6,5/28 - 112 mm (ekv. formatu od 35 mm). Senzor je kod modela FS16 sa 14 miliona piksela, a kod svih ostalih sa 16 miliona piksela. Procesor Venus Engine VI uz "Sonic Speed" autofokus obezbeđuje kvalitetne i oštre fotografije u svim uslovima. Za njih treba izdvojiti od 170 do 250 evra. Detaljnije pogledajte veb-sajt: www.panasonic.rs.

trebalo bi da bude oko 150 evra. Za nešto manje novca, oko 110 evra, prodavače se model VG-130 od proleća, i biće opremljen petostruki zum objektivom 26-130 mm (ekv. formatu od 35 mm) i displejom dijagonale 3 inča. Za zahtevnije korisnike predstavljen je Olympus XZ1 sa zum objektivom velike svetlosne moći 1,8 - 2,5/28 - 112 mm (ekv. formatu od 35 mm) i CCD senzor veličine 1/1,63 inča sa 10 miliona piksela. Ovaj model na sebi ima OLED displej dijagonale 3 inča i papučicu za eksterni blic, a cena će mu biti oko 480 evra. Od ostalih noviteta ove firme tu je još i novi PEN PL-2, ali ćete o njemu saznati više u prikazu digitalnih sistema Borisa Bjelice. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.olympus.rs.

Nikon VERNI PRATILAC NA PUTOVANJU

Najnoviji "Nikonov" kompaktni digitalni fotoaparati Nikon Coolpix S8100 ne reklamira se bez razloga kao najlakši i najbrži pratilac na putovanjima jer je u njega ugrađen desetostruki zum objektiv ekvivalenta 30 - 300 mm. Opremljen je sasvim novim CMOS senzorom od 12 miliona piksela koji privremeno pamti snimke i pre potpunog pritiska na okidač, pa po okidanju može od tri najbolje fotografije iz serije da "sastavi" jednu "veoma dobru". Ovaj novi CMOS senzor, pored video-zapisa u punoj HD rezoluciji 1.080 x 1920 piksela, daje dobre fotografije pri veoma slabom svetlu, a ako se postavi na serijsko snimanje, može da snimi do 10 fotografija u sekundi, ali pamtiće samo pet. Ukoliko se, međutim, smanji rezolucija, moći će da napravi čak do 120 fotografija u sekundi. Sasvim nov "kreativni klizač" u meniju omogućuje optimizaciju boja i kontrasta već u fotoaparatu. Isto tako, može da se uradi korekcija video-zapisa. Na njemu se nalazi displej dijagonale tri inča, mase je svega 209 grama, a prodavače se za oko 270 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.refot.com ili www.nikon.rs.

Sony VELIKI EKRAN ZA OŠTRIJU SLIKU

"Sony" je najavio za mart jednu potpunu novinu, a to je CLM-V-55 ekran dijagonale 12,7 cm sa WGA rezolucijom 800 x 480 piksela, koji se na fotoaparatu ili videokameru postavlja u papučicu za blic (ili video-svetlo) i pokreće se do ugla od 90 stepeni napred-nazad. Ovaj ekran moći će da se priključi, osim na Sony sistemske fotoaparate i kamere, na sve fotoaparate koji imaju HDMI priključak. Ovaj novitet obradovače, pre svega, one koji svoje fotoaparate koriste i kao videokamere, ali i sve one kojima je važno da već tokom snimanja mogu da kontrolišu sve detalje i oštrinu slike, jer će imati mogućnost povećavanja detalja slike. Isporučivače se zajedno sa HDMI kablom i zaslonom, a cena još nije saopštena. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.sony.rs.

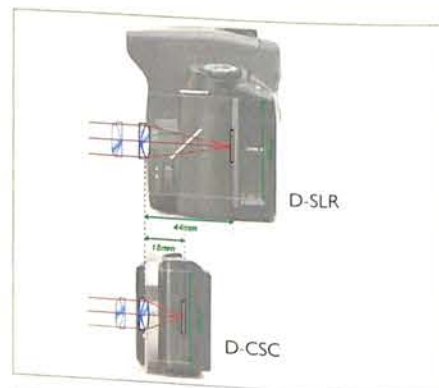

Kompaktni digitalni SISTEMI

NAPRAVILI SMO PREGLED I OBJASNIĆEMO U ČEMU SU SUŠTINSKE RAZLIKE IZMEĐU ČETIRI NAJZNAČAJNIJA KOMPAKTNA DIGITALNA SISTEMA. NAKON NEŠTO VIŠE OD DVE GODINE OD KADA SU SE POJAVILI PRVI FOTOAPARATI U OVOJ KATEGORIJI, DANAS IMAMO MNOGO BOLJU I RAZNOVRSNIJU PONUDU I SVI SU SVOJE SISTEME NADOGRADILI NOVIM OBJEKTIVIMA I PRATEĆOM OPREMOM, PA TAKO NEKI UOPŠTE NE ZAOSTAJU PUNO ZA D-SLR FOTOAPARATIMA

Boris Bjelica

Pojava mikročetvorotrećinskog sistema, koji su zajedno razvili "Olympus" i "Panasonic", osvežila je tržište digitalnih fotoaparata. Sada imamo potpuno novu kategoriju kompaktnih digitalnih fotoaparata koji imaju senzor iste ili približne veličine kao D-SLR fotoaparati i izmenljive objektivne. Kompaktni digitalni fotoaparati i dalje nude sve više mogućnosti, ali kvalitet snimljene fotografije još se ne može meriti s onim koji daju D-SLR fotoaparati. Zbog toga je ovaj koncept zanimljiv i izaziva sve veće interesovanje jer svaki fotograf, bilo da je profesionalac ili amater, želi da ima fotoaparat što manjih dimenzija, ali koji daje približan ili isti kvalitet kao D-SLR fotoaparat. Za sada četiri firme: "Olympus", "Panasonic", "Sony" i "Samsung" imaju u ponudi fotoaparate u ovoj kategoriji, a nedostaju dva velika igrača u D-SLR svetu: "Canon" i "Nikon".

D-CSC SKRAĆENICA OD DIGITALNI KOMPAKTNI SISTEMSKI FOTOAPARATI

OSNOVNE RAZLIKE IZMEĐU SISTEMA

OSNOVNE INFORMACIJE	OLYMPUS	PANASONIC	SONY	SAMSUNG
Priključak za objektiv-bajonet	mikro 4/3	mikro 4/3	Sony α-E	Samsung NX
Format senzora koji koristi	četvorotrećinski (17,3 x 13 mm)	četvorotrećinski (17,3 x 13 mm)	APS-C (23,4 x 15,6 mm)	APS-C (23,4 x 15,6 mm)
Proporcije strana senzora	1,33 (4:3)	1,33 (4:3)	1,5 (3:2)	1,5 (3:2)
Faktor uvećanja žižne daljine	2 x	2 x	1,5 x	1,5 x
Stabilizacija slike u telu fotoaparata	da	ne	ne	ne
Izbor objektivna	odličan izbor objektivna, pored originalnih mogu se koristiti i "Panasonic" objektivni jer upotrebljavaju isti bajonet, na raspolaganju su i adapteri za korišćenje objektivna drugih sistema	odličan izbor objektivna, a može da koristi i "Olympus" objektivne jer upotrebljavaju isti bajonet, samo što nećete imati stabilizaciju slike. Na raspolaganju su i adapteri za korišćenje i objektivna drugih sistema	za sada ima u ponudi samo tri objektivna, ali verujem da će "Sony" uskoro proširiti ponudu. Nudi i adaptere za korišćenje objektivna drugih sistema	ima pet objektivna u ponudi i nekoliko u najavi, na raspolaganju su i adapteri koji omogućavaju korišćenje objektivna drugih sistema
Izbor opreme	ovo je jedan od najkompletnijih kompaktnih digitalnih sistema	još jedan od najkompletnijih kompaktnih digitalnih sistema	sistem koji treba još da se dograđuje dodatnom opremom	sistem koji treba još da se dograđuje dodatnom opremom. Jedini ima GPS modul kao dodatnu opremu
Informacije	www.olympus.rs	www.panasonic.rs	www.sony.rs	www.samsung.com/rs

Olympus

Nije kompaktni. Nije SLR. To je Pen. Ovako glasi slogan za najavu prvog "Olympusovog" kompaktnog digitalnog fotoaparata s izmenljivim objektivima, koji se oslanja na tradiciju analognog Olympus Pen fotoaparata. "Olympus" nije pravio umanjene D-SLR modele, već se držao kompaktnog stila. Svi modeli "Olympus" mikročetvorotrećinskog sistema malih su gabarita, dizajnirani u retro stilu i laki za upotrebu, a imaju sve pogodnosti D-SLR modela. Poseduju Live MOS senzor s rezolucijom od 12,3 megapiksela, sistem za stabilizaciju slike koji omogućava fotografisanje sa 4 EV dužim ekspanzijama od potrebne, kao i sistem za čišćenje senzora od prašine. Mogu istovremeno da snimaju u JPG i RAW formatima. Top-model je, svakako, Pen E-P2 koji ima najbolji kvalitet izrade od svih

fotoaparata u ovoj kategoriji, a na raspolaganju je u crnoj i srebrnoj boji. On je poboljšana verzija prvog digitalnog Pena – Pen E-P1 i može da koristi dodatno elektronsko tražilo. Ima nekoliko novih mogućnosti, uglavnom namenjenih onima koji više vole automatiku. Nakon toga, pojavio se Pen E-PL1 koji je po ceni pristupačniji za širi broj korisnika. Kućište ima više plastičnih elemenata, lakši je i redizajnirana su kontrolna dugmad kako bi korišćenje bilo jednostavnije korisnicima koji nemaju previše znanja o fotografiji. Posедуje, takođe, i vodič za fotografisanje koji vas uči kako da dođete do određenih rezultata, zavisno od izabranog objekta. U tom slučaju moguće je imati direktnu i jednostavnu kontrolu efekata na fotografiji kao što je promena zasićenosti boja, osvetljenosti, zamućenosti pozadine i prikazivanje pokreta. Druga promena jeste da sada ima posebno dugme čijim pritiskom počinje direktno snimanje HD videa, bez

Pregled aktuelnih "Olympusovih" fotoaparata

MODEL	Pen E-P2	Pen E-PL1	Pen E-PL2 (novo)
Cena	76.214 din. (719 evra)	48.654 din. (459 evra)	64.660 din. (610 evra) sa 14-42 mm II
Datum kada se pojavio	5. 12. 2009.	3. 3. 2010.	6. 1. 2011.
Tip senzora / veličina	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)
Maks. efektivni broj piksela	12,3 miliona piksela	12,3 miliona piksela	12,3 miliona piksela
Gustina piksela	5,4 MP/cm ²	5,4 MP/cm ²	5,4 MP/cm ²
Video-zapis	da (1.280 x 720)	da (1.280 x 720)	da (1.280 x 720)
Tražilo	ne (ima dodatno elektronsko tražilo ili optičko za objektiv od 17 mm)	ne (ima dodatno elektronsko tražilo ili optičko za objektiv od 17 mm)	ne (ima dodatno elektronsko tražilo ili optičko za objektiv od 17 mm)
Ekvivalentna ISO osetljivost	Auto i ručno (od 100 do 6.400 s korakom 1/3)	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1/3)	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1/3)
Displej	3 inča (7,6 cm) TFT LCD sa 230.000 piksela	2,7 inča (6,9 cm) TFT LCD sa 230.000 piksela	3 inča (7,62 cm) sa 460.000 piksela
Ugrađeni blic	ne (ima šinu za dodatni eksterni blic)	da + šina za dodatni eksterni blic	da + šina za dodatni eksterni blic
Tip memorijske kartice	SD / SDHC	SD / SDHC	SD / SDHC / SDXC
Tip baterije koju koristi	Li-jon baterija BLS-1 (1.150 mAh)	Li-jon baterija BLS-1 (1.150 mAh)	Li-jon baterija BLS-1 (1.150 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 300 snimaka	oko 300 snimaka	oko 300 snimaka
Dimenzije / masa	120,5 x 70 x 35 mm / 335 g	114,6 x 72,2 x 41,5 mm / 344 g	115,4 x 72,7 x 42 mm / 317 g
Broj časopisa REFOTO u kome je testiran	68	70	-

Tehnički podaci

MODEL	Olympus M. ZUIKO DIGITAL 17 mm f/2,8	Olympus M. ZUIKO DIGITAL ED 9-18 mm f/4,0-5,6	Olympus M. ZUIKO DIGITAL 14-42 mm f/3,5-5,6 II	Olympus M. ZUIKO DIGITAL 14-42 mm f/3,5-5,6 ED	Olympus M. ZUIKO DIGITAL ED 14-150 mm f/4,0-5,6	Olympus M. ZUIKO DIGITAL ED 40-150 mm f/4,0-5,6	Olympus M. ZUIKO DIGITAL ED 75-300 mm f/4,8-6,7
Cena	32.330 din. (305 evra)	58.618 din. (553 evra)	32.860 din. (310 evra)	32.330 din. (305 evra)	58.618 din. (553 evra)	34.874 din. (329 evra)	87.450 din. (825 evra)
Bajonet	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3
Žižna daljina	17 mm	9-18 mm	14-42 mm	14-42 mm	14-150 mm	40-150 mm	75-300 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	34 mm	18-36 mm	28-84 mm	28-84 mm	28-200 mm	80-300 mm	150-600 mm
Maksimalni otvor blende	f/2,8	f/4,0 (9 mm) f/5,6 (18 mm)	f/3,5 (14 mm) f/5,6 (42 mm)	f/3,5 (14 mm) f/5,6 (42 mm)	f/4,0 (14 mm) f/5,6 (150 mm)	f/4,0 (40 mm) f/5,6 (150 mm)	f/4,8 (75 mm) f/6,7 (300 mm)
Minimalni otvor blende	f/22	f/22	f/22	f/22	f/22	f/22	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	6/4	12/8	8/7	9/8	15/11	13/10	18/13
Broj lamelica blende	5	7	7	7	7	7	7
Stabilizator slike	ne	ne	ne	ne	ne	ne	ne
Minimalna daljina izoštavanja	0,2 m	0,25 m	0,25 m	0,25 m	0,5 m	0,9 m	0,9 m
Prečnik filtra	37 mm	52 mm	37 mm	40,5 mm	58 mm	58 mm	58 mm
Dimenzije / masa	57 x 22 mm / 71 g	56,5 x 49,5 mm / 155 g	56,5 x 59 mm / 112 g	62 x 43,5 mm / 150 g	63,5 x 83 mm / 280 g	63,5 x 83 mm / 190 g	70 x 116 mm / 430 g

* Cene su okvirne i podložne promenama

obzira na režim rada koji trenutno koristite. Prava novina jeste ugrađeni blic kojim se mogu bežično kontrolisati eksterni blicevi. Od početka ove godine "Olympus" ima još jedan PEN u ponudi. To je E-PL2 kod koga su sve mogućnosti fotoaparata Pen E-PL1 podignute na još viši nivo. Početnicima će biti još lakše snimanje fotografija i filmova u profesionalnom SLR kvalitetu, ima displej veći od 3 inča, i isporučivače se s novim, tišim objektivom

M.ZUIKO DIGITAL 14-42 mm f/3-5.6 II, 3,5-5,6. Najnoviji član "Olympusove" Micro Four Thirds familije jeste fotoaparat prefinjenog dizajna. Biće u prodaji krajem januara 2011. i to u četiri boje. Takođe, ovaj novi fotoaparat poseduje vodič kako fotografisati i kako odabrati deo opreme koja vam je potrebna i potpuno je kompatibilan sa novom opremom koja se pojavila. Rezolucija od 12,3 miliona piksela ostala je ista kao i kod prethodnika, ali nudi veću brzinu zatvarača

i maksimalnu ISO osetljivost od 6.400. Uporedo s novim fotoaparatima "Olympus" nadograđuje sistem ostalom dodatnom opremom, pa je tako kolekcija objektivna sve veća, a u ponudi ima i eksterne bliceve, tražila, mikrofone i adaptere za objektivne. Za modele fotoaparata Pen E-PL1 i Pen E-PL2 ima i podvodna kućišta. Od januara je, takođe, u ponudi model PENPAL PP-1 za slanje slika u mobilni telefon preko Bluetootha i makrolampice MAL-1.

Panasonic

"Panasonic" je prvi prepoznao ovaj potencijal i zauzima dobar deo tržišta kada je u pitanju pomenuta kategorija fotoaparata. U ove dve godine ni u jednom trenutku nije se "uspavao" i

ima najbogatiju ponudu fotoaparata, objektivna i ostale opreme. U ponudi ima dva tipa fotoaparata: jedni su napravljeni u D-SLR stilu kao što su Lumix DMC-G2, Lumix DMC-G10 i Lumix DMC-GH2, a drugi imaju kompaktni izgled kao što su Lumix

Pregled aktuelnih

MODEL	Lumix DMC-GH2
Cena	105.682 din. (997 evra)
Datum kada se pojavio	21. 9. 2010.
Tip senzora / veličina	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)
Maks. efektivni broj piksela	16 miliona piksela
Gustina piksela	7,1 MP/cm ²
Video-zapis	da (1.920 x 1.080)
Tražilo	elektronsko tražilo s rezolucijom od 1,53 miliona tačaka, pokriva 100% vidnog polja s uvećanjem 1,4x, korekcija dioptrije -4 do +4 m ⁻¹
Ekvivalentna ISO osetljivost	Auto i ručno (od 160 do 12.800 s korakom 1/3)
Displej	pokretan i osetljiv na dodir, 3 inča (7,6 cm) TFT LCD sa 460.000 piksela
Ugrađeni blic	da + šina za dodatni eksterni blic
Tip memorijske kartice	SD / SDHC / SDXC
Tip baterije koju koristi	Li-jon baterija DMW-BLB12 (1.200 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 350 snimaka (displej), 380 snimaka (tražilo)
Dimenzije / masa	124 x 90 x 76 mm / 394 g
Broj časopisa REFOTO u kome je testiran	-

"Panasonicovih" fotoaparata

	Lumix DMC-G2	Lumix DMC-G10	Lumix DMC-GF1	Lumix DMC-GF2
Cena	57.710 din. (535 evra)	44.520 din. (420 evra) komplet s objektivom 14-42 mm	59.360 din. (560 evra)	(novo)
Datum kada se pojavio	7. 3. 2010.	7. 3. 2010.	2. 9. 2009.	4. 1. 2010.
Tip senzora / veličina	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)	Live MOS / 17,3 x 13 mm (2,25 cm ²)
Maks. efektivni broj piksela	12,1 milion piksela	12,1 milion piksela	12,1 milion piksela	12,1 milion piksela
Gustina piksela	5,4 MP/cm ²	5,4 MP/cm ²	5,4 MP/cm ²	5,4 MP/cm ²
Video-zapis	da (1.080 x 720)	da (1.080 x 720)	da (1.080 x 720)	da (1.920 x 1.080)
Tražilo	elektronsko tražilo s rezolucijom od 1,44 miliona tačaka, pokriva 100% vidnog polja s uvećanjem 1,4x, korekcija dioptrije -4 do +4 m ⁻¹	elektronsko tražilo s rezolucijom od 1,44 miliona tačaka, pokriva 100% vidnog polja s uvećanjem 1,4x, korekcija dioptrije -4 do +4 m ⁻¹	nema, ali može da koristi eksterno elektronsko tražilo	nema, ali može da koristi eksterno elektronsko tražilo
Ekvivalentna ISO osetljivost	Auto i ručno (od 100 do 6.400 s korakom 1/3)	Auto i ručno (od 100 do 6.400 s korakom 1/3)	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1/3)	Auto i ručno (od 100 do 6.400 s korakom 1/3)
Displej	3 inča (7,6 cm) TFT LCD sa 460.000 piksela	3 inča (7,6 cm) TFT LCD sa 460.000 piksela	3 inča (7,6 cm) TFT LCD sa 460.000 piksela	3 inča (7,6 cm) TFT LCD sa 460.000 piksela, osetljiv na dodir
Ugrađeni blic	da + šina za dodatni eksterni blic	da + šina za dodatni eksterni blic	da + šina za dodatni eksterni blic	da + šina za dodatni eksterni blic
Tip memorijske kartice	SD / SDHC / SDXC	SD / SDHC / SDXC	SD / SDHC	SD / SDHC / SDXC
Tip baterije koju koristi	Li-jon baterija DMW-BLB13 (1.250 mAh)	Li-jon baterija DMW-BLB13 (1.250 mAh)	Li-jon baterija DMW-BLB13 (1.250 mAh)	Li-jon baterija DMW-BLD10 (1.010 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 360 snimaka (displej), 390 snimaka (tražilo)	oko 360 snimaka (displej), 390 snimaka (tražilo)	oko 380 snimaka	oko 320 snimaka
Dimenzije / masa	124 x 83,6 x 74 mm / 371 g	124 x 83,6 x 74 mm / 365 g	119 x 71 x 36,3 mm / 285 g	113 x 68 x 33 mm / 265 g
Broj časopisa REFOTO u kome je testiran	73	-	64	-

Tehnički podaci

MODEL	Panasonic LUMIX G 8 mm f/3,5 ASPH	Panasonic LUMIX G 14 mm f/2,5 ASPH	Panasonic LUMIX G 20 mm f/1,7 ASPH	Panasonic LEICA DG MACRO-ELMARIT 45 mm f/2,8 ASPH. MEGA O.I.S.	Panasonic LUMIX G VARIO 7-14 mm f/4 ASPH.	Panasonic LUMIX G 14-42 mm f/3,5-5,6 MEGA O.I.S.
Cena	75.260 din. (710 evra)	42.400 din. (400 evra)	39.220 din. (370 evra)	76.320 din. (720 evra)	111.300 din. (1.050 evra)	prodaje se u setu s fotoaparatom
Bajonet	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3
Žižna daljina	8 mm	14 mm	20 mm	45 mm	7-14 mm	14-42 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	16 mm	28 mm	40 mm	90 mm	14-28 mm	28-84 mm
Maksimalni otvor blende	f/3,5	f/1,7	f/1,7	f/2,8	f/4	f/3,5 (14 mm) f/5,6 (42 mm)
Minimalni otvor blende	f/22	f/16	f/16	f/22	f/22	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	10 / 8	6 / 5	7 / 5	14 / 10	16 / 12	12 / 9
Broj lamelica blende	7	7	7	7	7	7
Stabilizator slike	ne	ne	ne	da	ne	da
Min. daljina izoštravanja	0,1 m	0,18 m	0,2 m	0,15 m	0,25 m	0,3 m
Prečnik filtra	-	46 mm	46 mm	46 mm	nema	52 mm
Dimenzije / masa	60,7 x 51,7 mm / 50g	55,5 x 20,5 mm / 50g	63 x 25,5 mm / 100 g	63 x 62,5 mm / 225 g	70 x 83,1 mm / 300 g	60,6 x 63,6 mm / 165 g

	Panasonic LUMIX G 14-5 mm f/3,5-5,6 MEGA O.I.S.	Panasonic LUMIX G HD 14-140 mm f/4-5,8 OIS	Panasonic LUMIX G 45-200 mm f/4-5,6 ASPH. MEGA O.I.S.	Panasonic LUMIX G 100-300 mm f/4-5,6 ASPH. MEGA O.I.S.
Cena	28.408 din. (268 evra)	78.440 din. (740 evra)	34.450 din. (325 evra)	60.420 din. (570 evra)
Bajonet	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3	Micro 4/3
Žižna daljina	14-45 mm	14-140 mm	45-200 mm	100-300 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	28-90 mm	28-280 mm	90-400 mm	200-600 mm
Maksimalni otvor blende	f/3,5 (14 mm) f/5	f/4 (14 mm) f/5,8 (140 mm)	f/4 (45 mm) f/5,6 (200 mm)	f/4 (45 mm) f/5,6 (200 mm)
Minimalni otvor blende	f/22	f/22	f/22	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	12 / 9	17 / 13	16 / 13	17 / 12
Broj lamelica blende	7	7	7	7
Stabilizator slike	da	da	da	da
Min. daljina izoštravanja	0,3 m	0,5 m	1 m	1,5 m
Prečnik filtra	52 mm	62 mm	52 mm	67 mm
Dimenzije / masa	60 x 60 mm / 195 g	70 x 84 mm / 460 g	70 x 100 mm / 380 g	73,6 x 126 mm / 520 g

PROFESIONALNI
CANON DSLR APARATI
OD SADA SA
GARANCIJOM OD 3 GODINE *

2

GODINE GARANCIJE

Foto Oprema d.o.o.
Surčinski put 1/o
11070 N. Beograd
011/712-9136
www.foto-oprema.com

Axel Foto Store d.o.o.
Resavska 28
11000 Beograd
065/444-9696
065/444-8585
www.axelfoto.com

BM Foto d.o.o.
Jurija Gagarina 149 lok.40,
TC Piramida - Top Shop
11070 Novi Beograd
011/311-9988
www.bmfoto.co.rs

* Važi samo za sledeće modele:
7D, 50D, 50MKII, 1DMKII
www.foto-oprema.rs

Sony

"Sony" ima dva fotoaparata NEX-3 i NEX-5 s potpuno novim Alpha E-sistemom objektivu. Postojeće objektivne α-sisteme moguće je koristiti uz pomoć posebnog adaptera, ali u tom slučaju može se samo ručno izoštravati. Dimenzije tela ovih fotoaparata najmanje su u ovoj kategoriji, a to je sigurno jedan od razloga zašto se "Sony" opredelio da sada koristi optičku stabilizaciju slike u objektivima, a ne stabilizaciju zasnovanu na pomeranju senzora, kao što je to bio slučaj kod njihovih D-SLR fotoaparata. Dizajn je jednostavan, moderan i s istaknutim rukohvatom u kojem se nalazi baterija. Rukovanje bi bilo jednostavnije kad bi imao veći broj izdvojenih komandi i dugmadi koja imaju zadatu funkciju. Od ostalih nestandardnih mogućnosti poseduje opciju snimanja HDR fotografija gde fotoaparat snima tri fotografije u kontinuitetu, kasnije procesira i

► Pregled aktuelnih Sony NEX fotoaparata

MODEL	NEX-5	NEX-3
Cena	69.990 din. (660 evra) u kompletu sa 18–55 mm	59.190 din. (558 evra) u kompletu sa 18–55 mm
Datum kada se pojavio	11. 5. 2010.	11. 5. 2010.
Tip senzora / veličina	CMOS / 23,4 x 15,6 mm (3,65 cm ²)	
Maks. efektivni broj piksela	14,2 miliona piksela	
Gustina piksela	3,9 MP/cm ²	
Video-zapis	da (1.920 x 1.080)	da (1.280 x 720)
Tražilo	nema, eksterno optičko za objektiv od 16 mm	
Ekvivalentna ISO osetljivost	Auto i ručno (od 200 do 12.800 s korakom 1EV)	
Displej	3 inča (7,5cm) TFT LCD sa 921.600 piksela	
Ugrađeni blic	ne (isporučuje se s fotoaparatom kao eksterni dodatak)	
Tip memorijske kartice	SD / SDHC / SDXC / Memory Stick Pro Duo, Pro HG-Duo	
Tip baterije koju koristi	Li-jon baterija NP-FW50 (1.650 mAh)	
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 330 snimaka	oko 330 snimaka
Dimenzije / masa	111 x 59 x 38 mm / 287 g	117 x 62 x 33 mm / 297 g
Broj časopisa REFOTO u kojem je testiran	72	

► Tehnički podaci

MODEL	Sony E 16 mm f/2,8 palačinka	E 18–55 mm f/3,5–5,6 OSS	E 18–200 mm f/3,5–6,3 OSS
Cena	26.460 din. (250 evra)	31.640 din. (298 evra)	84.490 din. (797 evra)
Bajonet	Sony α-E	Sony α-E	Sony α-E
Žižna daljina	16 mm	18–55 mm	18–200 mm
Ekv. žižna daljina za format od 35 mm	24 mm	27–82,5 mm	27–300 mm
Maksimalni otvor blende	f/2,8	f/3,5 (18 mm) f/5,6 (55 mm)	f/3,5 (18 mm) f/5,6 (200 mm)
Minimalni otvor blende	f/22	f/22 (18 mm) f/32 (55 mm)	f/22 (18 mm) f/40 (200 mm)
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	5/5	11/9	17/12
Broj lamelica blende	7	7	7
Stabilizator slike	ne	da	da
Minimalna daljina izoštravanja	0,24 m	0,25 m	0,3–0,5 m
Prečnik filtra	49 mm	49 mm	67 mm
Dimenzije / masa	62 x 22,5 mm / 67 g	62 x 60 mm / 194 g	75,5 x 99 mm / 524 g
Sadržaj kutije	prednji i zadnji poklopac	prednji, zadnji poklopac, senilo	prednji, zadnji poklopac, senilo

daje jednu fotografiju s proširenim dinamičkim opsegom. Druga jedinstvena mogućnost jeste "sweep panorama" gde je, kada želimo da snimimo panoramu, dovoljno da pomeramo fotoaparat u željenom smeru, a fotoaparat pravi u kontinuitetu snimke koje kasnija spaja u jedan panoramski snimak s maksimalnom rezolucijom od 12.416 x 1.856 piksela. Više nego jednostavno i efektno, a kada se na fotoaparatu nalazi objektiv od 16 mm moguće je snimiti panoramu od čak 226 stepeni.

Teško je ne primetiti široki displej dijagonale od tri inča koji dozvoljava pomeranje kao i kod nekih Sony D-SLR fotoaparata. Pomeranja su moguća za 45 stepeni nadole ili za 90 stepeni nagore. Ovaj fotoaparat, međutim, nema ugrađeno tražilo, što meni i ne smeta, a trenutno za objektiv od 16 mm može se kupiti optičko tražilo FDA-SV1.

Nema ugrađen blic, optičko tražilo, priključak za eksterni mikrofoni, ali sve možete sami montirati na fotoaparat. Blic se dobija s fotoaparatom i ne zahteva dodatnu investiciju. Jedno što mi smeta jeste što konektor nije standardan i što blic ne može bežično da kontroliše eksterne bliceve. Sony α NEX-3 jeftinija je varijanta modela NEX-5 sa skoro identičnim mogućnostima. Razlikuju se po tome što ima nešto veće i lakše telo i što je fotoaparat napravljen od plastike, a ne od legure magnezijuma. Nema prijemnik za daljinski IC okidač i može da snima video-zapis samo u MP4 formatu u rezoluciji od 1.280 x 720 piksela.

ZA SADA U PONUDI IMA SAMO TRI OBJEKTIVA, ŠTO JE ZAISTA MALO, ALI NADAMO SE DA ČEMO USKORO VIDETI JOŠ NEKI ŠIROKOUGAONI, MAKRO I TELEOBJEKTIV. IMA DOSTA FIRMI KOJE RADE ADAPTERE ZA OBJEKTIVE DRUGIH SISTEMA, PA AKO VAM PONUĐENI OBJEKTIVI NE ODGOVARAJU, MOŽETE SE SNAČI I NA OVAJ NAČIN.

Samsung

"Samsung" je prva firma izvan mikročetvorotračinskog sistema koja je napravila kompaktni digitalni fotoaparat s izmenljivim objektivima. Počeo je s fotoaparatom napravljenim u SLR stilu, kao što je Samsung NX10, a posle toga ponudio je NX100, koji više liči na kompaktni digitalac. Najnoviji model NX-100 deluje pomalo jednolično s glatkim plastičnim telom u crnoj i s gornjom površinom u sivoj boji, a postoje verzije u beloj i braon boji. "Kap rose na listu" jeste "Samsungov" odgovor na inspiraciju izgleda desne strane fotoaparata gde sam okidač predstavlja kap rose. Na zadnjoj strani fotoaparata dominira izvrstan AMOLED, na kojem bi mogla da mu pozavidi većina drugih digitalnih fotoaparata. Nema ugrađeni blic, ali ima šinu za eksterni blic koja se može iskoristiti za postavljanje elektronskog tražila ili GPS dodatka. Ono što je novina jeste da sa dva nova objektivu 20–50 mm f/3,5–5,6 i 20 mm f/2,8 koja na sebi imaju iFn dugme, možemo na potpuno drugačiji način postavljati

parametre za podešavanje. Za razliku od Sony NEX fotoaparata kome smo zamerili da je komplikovano postavljanje osnovnih parametara jer nema puno izdvojenih komandi, kod Samsunga NX100 to je sasvim suprotno. Sve neophodne parametre za snimanje postavljate direktno na objektivu i njihov uticaj na fotografiju vidite direktno na displeju. Zbog toga, većina komandi na zadnjoj strani fotoaparata postala je suvišna. Ipak, dizajneri ovog fotoaparata računali su i na korisnike koji imaju "stare" objektivne

"Samsung" je svoje fotoaparate namenio početnicima koji nemaju previše iskustva, ali i naprednim amaterima s malo više znanja o fotografiji kojima je potreban mali, lagan i jednostavan fotoaparat s izmenljivim objektivima. Za sada u ponudi ima pet objektivu i dosta druge dodatne opreme. U najavi su objektivu 16 mm (ekv. 24 mm), 85 mm (ekv. 130 mm) i 18–200 mm (ekv. 27–300). Ono što nedostaje "Samsungu" u paleti NX objektivu jeste zum ili fiksni objektiv koji bi imao žižnu daljinu od 10 mm (ekv. 15 mm) ili 12 mm (ekv. 18 mm). Ovako širok ugao

► Pregled aktuelnih "Samsungovih" NX fotoaparata

MODEL	NX-10	NX-11	NX-100
Cena	50.880 din. (480 evra) u kompletu sa 18–55 mm	(novo)	53.000 din. (500 evra) komplet sa 20–50 mm
Datum kada se pojavio	4. 1. 2010.	28. 12. 2010.	14. 9. 2010.
Tip senzora / veličina	CMOS / 23,4 x 15,6 mm (3,65 cm ²)	CMOS / 23,4 x 15,6 mm (3,65 cm ²)	CMOS / 23,4 x 15,6 mm (3,65 cm ²)
Maks. efektivni broj piksela	14,6 miliona piksela	14,6 miliona piksela	14,6 miliona piksela
Gustina piksela	4,0 MP/cm ²	4,0 MP/cm ²	4,0 MP/cm ²
Video-zapis	da (1.280 x 720)	da (1.920 x 1.080)	da (1.280 x 720)
Tražilo	elektronsko tražilo s rezolucijom od 921.000 tačaka, pokriva 100% vidnog polja s uvećanjem 0,86x, korekcija dioptrije –4 do +2 m ⁻¹	elektronsko tražilo s rezolucijom od 921.000 tačaka, pokriva 100% vidnog polja s uvećanjem 0,86x, korekcija dioptrije –4 do +2 m ⁻¹	nema, može da koristi eksterno elektronsko tražilo
Ekvivalentna ISO osetljivost	Auto i ručno (od 100 do 3.200 s korakom 1EV)	Auto i ručno (od 100 do 6.400 s korakom 1/3)	Auto i ručno (od 100 do 6.400 s korakom 1/3)
Displej	3 inča (7,6 cm) AMOLED sa 614.000 piksela	3 inča (7,6 cm) AMOLED sa 614.000 piksela	3 inča (7,6 cm) AMOLED sa 614.000 piksela
Ugrađeni blic	da + šina za dodatni eksterni blic	da + šina za dodatni eksterni blic	ne (ima šinu za dodatni eksterni blic)
Tip memorijske kartice	SD / SDHC	SD / SDHC / SDXC	SD / SDHC / SDXC
Tip baterije koju koristi	Li-jon baterija BP1310 (1.300 mAh)	Li-jon baterija BP1310 (1.300 mAh)	Li-jon baterija BP1310 (1.300 mAh)
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 400 snimaka	oko 400 snimaka	oko 420 snimaka
Dimenzije / masa	123 x 87 x 39,8 mm / 353 g	123 x 87 x 39,8 mm / 353 g	120,5 x 71 x 34,5 mm / 282 g
Br. časopisa REFOTO u kojem je testiran	70		

► Tehnički podaci

MODEL	Samsung 20 mm f/2,8	Samsung 30 mm f/2	Samsung 18–55 mm f/3,5–5,6 OIS	Samsung 20–50 mm f/3,5–5,6	Samsung 50–200 mm f/4,0–5,6 ED OIS
Cena	21.200 din. (200 evra)	23.426 din. (221 evro)	15.900 din. (150 evra)	prodaje se u setu s fotoaparatom	20.140 din. (190 evra)
Bajonet	Samsung NX	Samsung NX	Samsung NX	Samsung NX	Samsung NX
Žižna daljina	20 mm	30 mm	18–55 mm	20–50 mm	50–200 mm
Ekv. žižna daljina za format od 35 mm	30 mm	45 mm	27–82,5 mm	30–75 mm	75–300 mm
Maksimalni otvor blende	f/2,8	f/2	f/3,5 (18 mm) f/5,6 (55 mm)	f/3,5 (20 mm) / f/5,6 (50 mm)	f/4,0 (50 mm) / f/5,6 (200 mm)
Minimalni otvor blende	f/22	f/22	f/22 (18 mm) / f/36 (55 mm)	f/22	f/22 (50 mm) / f/32 (200 mm)
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	5/5	5/5	12/9	7	7
Broj lamelica blende	7	7	7	7	7
Stabilizator slike	ne	ne	0,25 m	ne	ne
Min. daljina izoštravanja	43 mm	43 mm	58 mm	40,5 mm	52 mm
Prečnik filtra	62,5 x 24,5 mm / 89 g	61,5 x 21,5 mm / 82 g	63 x 65,1 mm / 524 g	64 x 39,8 mm / 119 g	70 x 105,5 mm / 380 g

* Cene su okvirne i podložne promenama

možete dobiti uz pomoć adaptera MA9NXX s kojim možete koristiti neki od "Samsung" ili "Pentax" objektivu za njihove D-SLR fotoaparate. Kod svih objektivu automatsko izoštravanje je tiho, a koristi "Focus-by-wire" sistem za izoštravanje koji, kada okrećemo prsten za ručno izoštravanje, ne pomeria mehanički grupu sočiva, već daje signal motoru za pomeranje. Najnoviji model Samsung NX11 ima skoro identične tehničke karakteristike i izgled kao njegov prethodnik Samsung NX10, a glavna razlika jeste da podržava objektivne sa iFn dugmetom za podešavanje parametara i prodavače se u kompletu s novim objektivom 18–55 mm f/3,5–5,6 OIS II.

Sony α55 Drugačiji od drugih

OVAJ FOTOAPARAT NUDI BRZINU FOTOGRAFISANJA OD ČAK DESET SNIMAKA U SEKUNDI, ŠTO JE FENOMENALNO ZA OVU KLASU FOTOAPARATA AKO UZMEMO U OBZIR CENU I KONTINUALNI AUTOFOKUS KOJI PRATI OBJEKAT I KADA SNIMAMO VIDEO-ZAPIS. NAJNOVIJI SONY α55 POSEDUJE MALU TAJNU U UNUTRAŠNOSTI KOJA GA ČINI RAZLIČITIM OD TRADICIONALNIH D-SLR FOTOAPARATA...

Boris Bjelica

SISTEM ZA OTKLANJANJE PRAŠINE

Kao i kod svih D-SLR fotoaparata ovog proizvođača, prašina koja uđe u digitalni fotoaparat s izmenljivim objektivima može se videti na snimljenim fotografijama, ali zato poseduje sistem za otklanjanje prašine koji vibracijama otresa prašinu s površine filtera ispred senzora. Kada želito ručno da očistite senzor, strebe podiće polupropusno ogledalo da biste imali pristup njemu.

1 OBJEKTIV

Prodavac se samo telo fotoaparata ili komplet s objektivima DT 18-55 mm f/3.5-5.6 SAM, koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 27 do 82,5 mm za format od 35 mm. Nema stabilizaciju slike, ali ona mu nije ni potrebna jer "Sony" u svim svojim D-SLR fotoapartima ima ugrađen sistem zasnovan na pomeranju senzora. Možda je konstrukciono malo slabiji, ali ima zadovoljavajući optički kvalitet.

2 PRIJEMNIK ZA DALJINSKI OKIDAČ

Ima prijemnik koji omogućava korišćenje bežičnog infracrvenog daljinskog okidača RMT-DSLR1.

Izvanredna stvar kod tradicionalnih D-SLR fotoaparata jeste da imate ogledalo i prizmu koji su postavljeni tako da omogućavaju fotoaparatu da koriste autofokus s faznom detekcijom i da ima jasno i svetlo optičko tražilo. Loša strana jeste što se ogledalo pomera između svakog snimka tako da blokira tražilo, senzor za autofokus i merenje svetla tokom kontinualnog fotografisanja. "Sony" je napravio rešenje koje zaustavlja pomeranje ogledala i redizajnirao klasičan izgled jednog D-SLR fotoaparata. Nova α55 s rezolucijom od 16,2 miliona piksela ima novu polupropusnu tehnologiju ogledala koje nam obezbeđuje živi prikaz slike, video u punom HD kvalitetu i brz autofokus zasnovan na faznoj detekciji.

NOVOSTI:

Sony α55 po izgledu nalik je tradicionalnom D-SLR fotoaparatu, ali se od njega bitno razlikuje: ima hibridan dizajn jer poseduje elektronsko tražilo (EVF) umesto optičkog i nema prizmu. Ima ogledalo, tako da je on nešto između D-SLR i kompaktnih digitalnih fotoaparata s izmenljivom optikom, tako da mogu reći da je D-SLT (T za Translucent - polupropusno). Polupropusno ogledalo je novina za digitalne fotoaparate i 70 odsto svetla koje prolazi kroz objektiv proći će kroz ogledalo i pašće na senzor na kojem se stvara fotografija. Ovo znači da ogledalo ostaje nepomično u toku fotografisanja. Ovo nikada ranije nije bilo korišćeno kod D-SLR fotoaparata, pa je tako α55 u mogućnosti da snima

A DISPLEJ

Poseđuje odličan široki displej dijagonale od tri inča a rezolucijom od 921.600 tačaka. Može se pokretati u svim smerovima, što omogućava fotografisanje iz svih uglova i potpunu kontrolu prilikom kadriranja kada snimate fotografije ili video.

brže (do deset snimaka u sekundi). Izoštavanje je mnogo preciznije u živom prikazu, plus kada snimate video-snimke u HD kvalitetu (prvi put moguće kod Sony Alfa modela) imate opciju da koristite tražilo na fotoaparatu.

MOGUĆNOSTI:

Fotoaparat je dobro konstruisan, dizajn mu je mnogo bolji, a i za oko 23 odsto je manji od klasičnog D-SLR fotoaparata kao što je Sony α550. Poseđuje mnogo dobrih mogućnosti kao što je pomenuta mogućnost snimanja videa u punom HD kvalitetu, propustljivo ogledalo i koristi brzinu

NJEGOVO TELO JE KOMPAKTNIJE ZA OKO 23 Odsto OD SONY α550, ALI JE PORED TOGA DOSTA UDOBAN ZA DRŽANJE, ČEMU JE DOPRINEO DOBRO OBLIKOVAN GUMENI RUKOHVAT.

autofokusa s faznom detekcijom. Ako pogledamo fotoaparat sa zadnje strane, primetićemo veliki, široki pokretni displej dijagonale tri inča, koji nam omogućava fotografisanje i snimanje video-zapisa iz različitih perspektiva, što nije slučaj kod većine drugih fotoaparata. Elektronsko tražilo omogućava sto odsto prikaz slike, kao i živi prikaz. Kvalitet ovog sto odsto prikaz slike, kao i živi prikaz, je jedan od boljih koje sam video. Tražilo, takođe, može biti aktivno tokom snimanja osoba u pokretu i pravljenja video-zapisa. Ispod elektronskog tražila nalazi se senzor koji prebacuje prikaz slike s tražila na displej kada približite ili odaljite oko od fotoaparata. Poseđuje i kreativne alate kao što je Sweep panorama (još jedna novina koja se prvi put javlja kod "alfa" modela). Kada želimo da snimimo panoramu, dovoljno je da pomeramo fotoaparat u željenom smeru, a on pravi u kontinuitetu snimke koje kasnije spaja u jedan panoramski snimak. Ovo podrazumeva,

B PODEŠAVANJE

Točcić za izbor ekspozicijskih režima rada je standardan, postoji na većini D-SLR fotoaparata i omogućava jednostavan izbor ekspozicijskih režima rada.

C ELEKTRONSKO TRAZILO

Jeste da liči na D-SLR fotoaparat, ali nema optičko tražilo i složeni sklop prizmi i ogledala, već je njegovu ulogu preuzelo elektronsko tražilo. Jedno od boljih koji se mogu naći na tržištu s rezolucijom od 1,44 miliona tačaka i odličnim kvalitetom prikaza slike. Pokriva 100 odsto vidni ugao, a moguće je i podešavati dioptriju.

PRIKLJUČCI

Pored klasičnog video-izlaza ima i mini HDMI video-izlaz za prikaz fotografije i video-zapisa na televizorima velike rezolucije. Kada se poveže uz pomoć HDMI izlaza s ovim televizorima, preko daljinskog upravljača može se kontrolisati prikaz slike. Ima, takođe, i priključak za eksterni mikrofon i priključak za žičani daljinski okidač RM-S1AM dužine 0,5 m ili RM-L1AM dužine 5 m.

GPS PRIJEMNIK

Ugrađeni GPS prijemnik daje u EXIF-u podatke o geografskoj dužini i širini lokacije a koje fotografisate.

Ovi podaci mogu se koristiti u kombinaciji s Google Maps pomoću softvera Image Data Lightbox, koji se dobija u fotoaparatu.

I BATERIJA

Koristi kompaktniju Li-jon bateriju NP-50FW kapaciteta 1.080 mAh koja omogućava da snimate oko 380 fotografija kada koristite elektronsko tražilo ili 330 snimaka ako koristite displej za kadriranje. Pored indikatora o stanju baterije, na displeju je moguće videti i stanje baterije u procentima.

2 LEŽIŠTE ZA MEMORIJSKU KARTICU

Ima zajednička vrata za prostor za bateriju i ležište za memorijsku karticu. Može da koristi SD/SDHC/SDXC memorijsku karticu, koja je jedna od najpopularnijih memorijskih kartica, ili Memory Stick Pro Duo, koje "Sony" koristi u svim svojim uređajima.

3 DUGME ZA VIDEO

Ima posebno dugme kojim se aktivira snimanje video-zapisa bez obzira na režim rada koji se trenutno koristi.

takođe, i 3D snimanje koje može da se prikazuje na Sony Bravia 3DTV televizorima. Kad je izoštavanje u pitanju, ovaj model ima 15 autofokusnih polja, od kojih su tri senzora krstastog tipa. Za merenje svetla koristi potpuno odličan i sistem merenja u 1.200 zona, koji radi veoma precizno, a poseduje i ugrađeni stabilizator slike zahvaljujući tehnologiji Sony SteadyShot INSIDE.

Auto HDR je karakteristika koja omogućava fotoaparatu da snimi tri snimka s različitim ekspozicijama i onda sam složi fotografije, što olakšava snimanje HDR iz ruke. Tradicionalni načini rada kao što su: D-rang optimajzer, detekcija lica, detekcija osmeha i auto, plus (režim rada gde fotoaparat automatski prepoznaje scene) takođe postoje u ovom fotoaparatu, kao i nova GPS opcija tako da možete tačno videti gde ste koju fotografiju snimili. Poseđuje osetljivu libelu čiji grafički prikaz možemo videti na elektronskom tražilu ili displeju, a imate mogućnost izbora da li ćete koristiti Sony MS Duo ili SD memorijsku karticu.

BRZINA:

Fotografisanje od deset snimaka u sekundi moguće je u režimu rada koji možete birati pomoću točcića, ali ako želite da koristite neki od PASM režima, onda je brzina fotografisanja šest snimaka

SONY α33 (75.190 DIN, 709 EVRA)

Fotoaparat koji identično izgleda kao Sony α55, a ima nekoliko razlika koje ga čine jeftinijim: ima rezoluciju senzora od 14,2 miliona piksela, može fotografisati do sedam snimaka u sekundi i nema ugrađen GPS. Displej mu je takođe pokretan, telo fotoaparata ima redukciju vibracija zasnovanu na pomeranju senzora i sistem za uklanjanje prašine sa senzora.

Ilford uzvraća udarac

Fotografija ili print

Iako ima proizvodnju inkdžet papira koja je na zavidnom nivou, "ILFORD" se ne odriče analognih materijala, a ovi namenjeni RA4 procesu jesu nešto najbolje što sam video

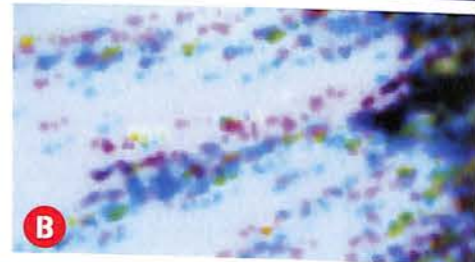
Milan Živković

Nije jednostavan posao prikazati superioran kvalitet nekog materijala namenjenog fotografiji ilustracijama koje su reprodukovane klasičnom ofset štampom. Kako je test papira namenjenih inkdžet štampačima pokazao da to nije nemoguće, nastavićemo pričati o materijalima za izradu fotografija, ali ovog puta onih "pravih", s fotoosetljivom emulzijom u kojoj se nalaze halogenidi srebra.

Moram da priznam da sam se toliko "navukao" na inkdžet štampu i skoro da sam zaboravio kako izgledaju fotografije urađene na laboratorijskom printeru koji koristi mokri postupak. Ovo sam namerno naglasio jer danas postoji veliki broj DryLab mašina koje koriste nekoliko sistema dobijanja fotografija (koji ne uključuju klasične hemikalije) i to su: inkdžet, sublimacioni i termalni postupak. Obilazeći štandove na Fotokini proveo sam dosta vremena u razgovoru s "Ilfordovim" inženjerima i dobio od njih uzorke materijala koji su se tek pojavili, a objedinjeni su pod zajedničkim imenom Ilfocolor: Ilford Ilfovinyl, Ilford Ilfoflex, Ilford Ilfotrans i Ilford Ilfoclear. Izrada ovih materijala namenjenih prvenstveno reklamnim panoima najvišeg kvaliteta nastala je na osnovama decenijskoj razvoju podloga i takozvanih Colour

POSTOJANOST FOTOGRAFIJA POVEĆANIH NA "ILFORDOVOM" MATERIJALU ODAVNO JE POSLOVIČNA

Coating tehnologija koje karakterišu veoma male vrednosti minimalne gustine (D – min Density) nasuprot visokim vrednostima maksimalnog zacrnenja (D – max Density), što kao rezultat daje širok opseg game i jedinstvenu reprodukciju duboke crne, nasuprot čistim belinama i bogatom koloru. Postojanost fotografija povećanih na "Ilfordovom" materijalu oдавно je poslovična tako da svaki od ovih atraktivnih materijala nudi mogućnosti koje su, do sada, bile rezervisane samo za velikofomatne štampače, ili su bile u domenu želja i skoro nemoguće realizacije. Ne bi bilo fer ne pomenuti da materijali slični "Ilfordovom" Ilfoflexu postoje i u proizvodnim linijama korporacija "Kodak" i "Fuji" i da se zovu Duraflex i Fujiflex. Ali, krenimo redom...

A Dokaz da klasičan hemijski postupak dobijanja fotografija itekako ima šta da ponudi jeste detalj skeniran s fotografije urađene na Ilford Ilfovinylu

B Print urađen pomoću inkjet štampača koji koristi boje na vodenoj bazi (Dye) ima veoma vidljivu strukturu štampe

C Inferioran kvalitet štampe dobijene pomoću solventnog štampača ima samo jednu prednost, a to je otpornost na vremenske uticaje

ILFOCOLOR ILFOVINYL

Prvi materijal jeste Ilfovinyl i namenjen je izradi fotografija visokog kvaliteta. Materijal, tj. osnova izuzetno je tanak ali i neverovatno otporan film koji skoro da ne možete pocepati, a otporan je i na otiske prstiju jer ima "kristal" površinu. Ono što ga čini dodatno interesantnim jeste da u kombinaciji s novim sistemom laminacije nazvanim IlfoSeal 3D, možemo dobiti veoma zanimljive i moderne reklamne panoe, što je osnovna ideja, mada mislim da neće proći puno vremena kada će po galerijama početi da se pojavljuju izložbe 3D fotografija. Ovaj sistem izrade predstavlja novitet kakav do sada niko nije koristio, pogotovu što je laminiranu površinu moguće

ORIGINALNA FOTOGRAFIJA I MESTO SA KOJEG JE IZVUČEN DETALJ UVEĆAN 200 PUTA

kriviti i prilagođavati prostoru. I da ne zaboravim, toliko velike 3D fotografije (koje se posmatraju bez naočara) do sada nije bilo moguće napraviti.

ILFOCOLOR ILFOFLEX

Kod starijih fotografa ovaj materijal izazvaće pravu buru emocija jer apsolutno izgleda kao stari i neprevaziđeni sistem zvani Cibachrome (kasnije Ilfochrome). U vreme kada računari nisu bili ni u najavi, ovo je bio postupak kojim su izrađivane najkvalitetnije, najtrajnije, ali i najskuplje kopije i to direktno s dijapozitiva. Visokosjajna površina s blagim metalik refleksom poprilično je otporna na otiske i ogrebotine, dok je po kvalitetu fotografija apsolutno na istom nivou s klasičnom "cibom". Razlika je u tome što se za pravi Ilfochrome koriste hemikalije koje su veoma agresivne i što ga nije jednostavno obraditi u kućnim uslovima, dok je Ilfoflex standardni laboratorijski materijal koji se obrađuje u najrasprostranjenijem kolor-procesu. Što se trajnosti tiče, nisam uspeo da pronađem fabričke podatke, mada mislim da se RA4 proces teško može meriti s Cibachrome fotografijama koje su svoju postojanost već dobro potvrdile. Ova vrsta materijala biće zanimljiva svim fotografskim radnjama koje koriste klasičan, mokri postupak jer donosi potpuno novu dimenziju u izgledu povećane fotografije, a u kombinaciji s novim printerima visoke rezolucije (640 dpi) i kvalitet kakav do sada nije viđen.

ILFOCOLOR ILFOTRANS

Namenjen prvenstveno izradi svetlećih, tj. prosvetljenih panoa, ovaj materijal svakako će pronaći svoje mesto i u galerijama, pogotovu kada želimo moderno koncipirane postavke. Njegova mlečno bela podloga daje mogućnost postavke i na staklima, uz osvetljavanje klasičnim spot reflektorima sa zadnje strane.

ILFOCOLOR ILFOCLEAR

Materijal sličnih karakteristika koje ima Ilfotrans, ali nema mlečno belu osnovu, već je noseći film

potpuno providan i bez ikakvog vidljivog tona. Kada bi se proizvodio u rolnama koje je moguće osvetljavati na "običnim" printerima, mogao bi imati veliku ulogu u izradi digitalnog negatva superiornog kvaliteta kakav danas brojni umetnici koriste u radu s takozvanim plemenitim postupcima kao što su: platinotipije, gumitipije... Ovako je namenjen montaži na mlečno bele rasvetne površine.

OGRANIČENJA U PRAKSI

Određene probleme u korišćenju pomenutih materijala može predstavljati način osvetljavanja jer se jedino Ilfoflex proizvodi u rolnama svih formata, a najvažnija je svakako klasična širina od 30,5 cm. U ozbiljnim fotografskim centrima (kakvih je doduše sve manje u svetu, a kod nas ih i nema) za osvetljavanje velikih formata (i posebno za izradu klasičnih crno-belih povećanja s digitalnih fajlova) koriste se tehnologije i mašine kao što su Durst Lambda, Theta i Epsilon; OCE Lightjet; ZBE Chromira i Polieletronica Laserlab 127. Nama preostaje da se nadamo da će se i ostali materijali pojaviti u klasičnim rolnama jer "Ilford" očigledno nije predvideo mogućnost masovnije upotrebe "malih" formata.

ILFOCHROME

Iako je svrstan u posebnu kategoriju, što u osnovi i jeste, jer se za obradu koriste posebne hemikalije, moram da napomenem da je i dalje moguće nabaviti Ilfochrome materijal: papir i hemikalije namenjene radu u kućnim uslovima za izradu tzv. Cibachrome fotografija.

YellowCab

Gde su najbolje žurke, izložbe, filmovi, predstave?

WWW.YC.RS

Meopta MIKROME

MOJ PRVI FOTOAPARAT, NOV I KUPLJEN "U RADNJI", BILA JE UPRAVO JEDNA MIKROMA. TAKVE MOMENTE ČOVEK PAMTI I JOŠ MI JE UVEK PRED OČIMA PRODAVNICA "LOVAC", BALKANSKA ULICA, A NEGDE POSTOJI I RAČUN NA 12.500 DINARA

✦ Miroslav Nikoljačić

Kao student s vrlo skromnim budžetom odrekao sam se i večera i voća i igranki, ali je, početkom šezdesetih godina prošlog veka, jedna Mikroma II bila u mom džepu. Bukvalno tako, jer je bila toliko mala da je za nju u svakom džepu bilo mesta. Ulaganje u ovaj fotoaparatus brzo se isplatilo, prosto je neverovatno da su, njen relativno jednostavan objektiv, i negativ veličine 11x14 mm omogućavali dobijanje savršenih fotografija 18x24 cm. Film širine 16 mm bio je "džabaka", na metru filma izvlačio sam i šezdesetak snimaka, tako je Mikroma postala ozbiljna konkurencija, ne samo formatu od 35 mm nego i onima koji su snimali lošijim srednjeformatnim fotoaparatusima.

Čehoslovačka foto-industrija

U prvoj polovini prošlog veka Čehoslovačka je slovila za jednu od tehnički najrazvijenijih evropskih zemalja. To se reflektovalo i na fotografiju, čiji su industrijski koreni bili u Češkoj. Tako se tridesetih godina pojavio fotoaparatus Kola, prvi koji je kombinacijom maski za negative snimao tri formata: 24x36 mm, 3x4 i 4x4 cm. Ne zaboravimo Formu s proizvodnjom filmova i foto-papira. A 1933. godine inženjer Alojz Beneš osnovao je u Prerovu, za ovaj napis, vrlo važnu kompaniju pod imenom "Optikotechna", koja se kasnije razvila u moćnu optičko-fotografsku industriju. Ubrzo je dr Mazurek iz "Optikotechne" stvorio i prvi objektiv za povećavanje, tako da je fabrika do početka Drugog svetskog rata proizvodila i aparate za povećavanje i objektivne za njih.

TO JE SLATKI, MALI
FOTOAPARAT (1949) S
OPTIČKIM TRAŽILOM, KOJI
KORISTI FILM ŠIRINE 16 mm

MIKROMA II

Rat je rat, rekoše Švabe, i posle upada u Čehoslovačku ova fabrika dobija novo ime: "Hermann Goering Optische Werkzeuge" i jedini zadatak tokom celog rata – proizvodnju optičkih instrumenata za "Wermacht".

Konačno, 1946. godine stiže "narodna vlast", novi vlasnik je država, uz to ide i novo, sadašnje ime "Meopta", koja se do 1970. godine razvija u jednu od najvećih fabrika aparata za povećavanje u svetu i ujedno i jedinog proizvođača profesionalnih kino-projektora u Istočnoj Evropi. Početkom sedamdesetih godina ponovo kreće vojna proizvodnja, ovog puta za Varšavski pakt i to traje do 1992. kada je fabrika

potpuno privatizovana. U njenom programu bili su optički instrumenti koje plasira širom sveta. "Meopta" je proizvela pedesetak različitih fotoaparata, pomenimo samo Flexarete kao jednu ozbiljnu kategoriju. Najzanimljivije su ipak Mikrome, s kojima se ovom prilikom upoznajemo.

Mikroma

Podaci u vezi s genezom Mikrome vrlo su neusklađeni, razlikuju se od kataloga do kataloga, a neslaganja ima i na Internetu. Zbog toga sam odlučio da kao osnovu uzmem podatke iz poslednjeg Kadlubeksovog

DIMENZIJE OVOG
FOTOAPARATA SU
75 X 43 X 40 mm
MASA 230 GRAMA

kamera kataloga. Njih ču, dopuniti saznanjima iz vlastitog iskustva, po potrebi iz drugih kataloga, a završimo malo i na Internet. Sta je, u stvari, Mikroma?

To je slatki, mali fotoaparatus (1949) s optičkim tražilom, koji koristi film širine 16 mm, perforiran na jednoj strani. U nedostatku ovog, može se koristiti film s perforacijom na obe strane, ali to onda "ukrade" mali deo snimka formata 11x14 mm. Objektiv na ovom "aparatu" je troelementni Meopta Mirar 3,5/20 mm. Zatvarač ima tri brzine s oznakama 25, 50 i 100, a tu je i ekspozicija s oznakom B. Brojčani snimaka ima šezdeset podeoka i, kao što sam već napomenuo, na metru filma može se izvući isto toliko snimaka. U fotoaparatus

U fotoaparatus staju dve kasete. U jednu se stavlja nov film koji premotavanjem ulazi u drugu, prijemnu kasetu, tako da nema potrebe za vraćanjem filma u prvu kasetu. Ova Mikroma, u katalogima označena kao Mikroma I (iako na njoj nema brojčane oznake), nema ni poseban okidač. Poluga kojom se u jednom potezu premotava film, pri povratku na svoje mesto ujedno aktivira okidač. Neobično, ali vrlo originalno rešenje. Mikrome I bile su proizvodnje do šezdesetih godina prošlog veka. Pored hromirane završne obrade, presvučene kožom različite boje i granulacije, čak i kožom reptila (kolekcionarska vrednost 80 – 200 evra), pravile su se i Mikrome I s crnom završnom obradom. Tu je najatraktivnija crna, policijska Mikroma koju su koristile tajne službe i koja je, radi mogućnosti neopaženog snimanja, na prednjem delu imala briljantno tražilo koje je omogućavalo kontrolu snimanja iz svih mogućih položaja. Mada je u istočnom bloku bilo mnogo agenata tajnih službi, nisu svi oni bili snabdeveni policijskim Mikromama, tako da je njihov relativno mali broj uslovio i veću kolekcionarsku vrednost od oko 300 evra.

Mikroma II

Objektiv je ostao isti, Mirar 3,5/20 mm, ali je to daleko savršeniji fotoaparatus (1957) u odnosu na prethodnika. Pre svega, proširen je raspon ekspozicija, sada je između 1/5 i 1/400 s + B, što već deluje ozbiljno. Poluga za premotavanje filma je ostala ista, ali ona više nije i okidač, postoji posebno dugme za ovu svrhu, sinhro kontakt omogućio je Mikromi II snimanje elektronskim blicem. Novija verzija ovog modela ima jednostavniju šiber polugu za premotavanje filma, koja se obavlja levom rukom, a kako je na okidaču stalno prst desne ruke, to je omogućilo brže snimanje. Mikroma II je isto kao i model I pravljen u hromiranoj, ali i crnoj verziji (više nije bilo policijskog modela). Ali, napravljena je "Luxus Gold" verzija koja je dostigla kolekcionarskih 300 evra. A endoskopski komplet (1957) zajedno s Mikromom, sve to lepo upakovano u drvenu kutiju, i čitavih 1.500. Novi modeli Mikrome II izlazili su iz fabrike sve do 1965. godine. Njihova kolekcionarska vrednost je između 150 i 200 evra. Gabariti ovog modela su 75x43x40 mm, masa 230 grama.

Mikronette

Po izgledu delimično podseća na Mikromu, ali ipak nije to. Objektiv i zatvarač su isti, telo je slično, ali umesto standardnih Mikrominih kaseti Mikronette ima velike kasete u koje staje dovoljno filma od 16 mm za 240 snimaka, što neodoljivo podseća na Leicu 250 Reporter. Ovaj fotoaparatus je dosta redak, ali njegova kataloška vrednost i nije tako visoka kako se to moglo očekivati, ide do skoro 500 evra. Ipak, na jednoj aukciji Mikronette je otišla za čitavih 3.000 evra.

Stereo Mikrome

Snimanje 3D fotografija uvek je "golicalo" ozbiljne proizvođače fotoaparata. Kako je Meopta sebe ubrajala u takve, Stereo Mikrome bile su njen doprinos širenju ove oblasti fotografije. I na Mikromama Stereo prepoznatljiv je osnovni oblik fotoaparata, sada snima dva kadra 12x13 mm, koji se prilikom uramljivanja svedu na 10,5x11,5 mm, ali sa dva

POLICIJSKA MIKROMA

objektiva Mirar 3,5/25 mm, fiksokus tipa. Na 90 cm filma dobija se 16 – 18 parova stereo-snimaka. Na Mikromi Stereo I film se premotava pomoću okruglog dugmeta smeštenog na gornjem delu fotoaparata, a klizna poluga na zadnjem delu služi za napinjanje zatvarača, dok su na Mikromi Stereo II obe ove funkcije integrisane u dugme za

STEREO MIKROMA II

premotavanje filma. Ekspozicije na Mikromama Stereo imaju raspon između 1/5 i 1/100 s, kao i B. Novi modeli Mikroma Stereo izlazili su iz fabrike do 1972. godine u verzijama I i II, presvučene zelenom, crnom i sivom kožom. Kolekcionarska vrednost – do 200 evra.

Mikroma Specijal

Vrlo je retka (i tražena) Mikroma Specijal. Ona ima produžen, pomalo četvrtast tubus čiji prečnik može da se stavi na okular mikroskopa. Ova Mikroma ima i drugačije poluge za premotavanje filma i napinjanje zatvarača, a njena kolekcionarska vrednost je vrlo visoka.

MIGNERET APARAT
ZA POVEĆAVANJE

Pribor za Mikrome

I film širine 16 mm, koga Mikroma koristi kao i konstrukcija samog fotoaparata pomalo su neobični, imaju vrlo malo sličnosti sa drugim primercima svoje kategorije. To je primoralo fabriku da krene s proizvodnjom vlastitog dodatnog pribora kako bi upotpunila i zaokružila zaista izvanredne "sposobnosti" ovog malog i prelepog fotoaparata. Iz pregleda pribora za Mikromu može se zaključiti da je u toj nameri fabrika prilično uspešla.

NAJATRAKTIVNIJA CRNA,
POLICIJSKA MIKROMA KOJU SU
KORISTILE TAJNE SLUŽBE

Kada sam kod "Lovca" u Balkanskoj ulici kupio svoju Mikromu, dobio sam je upakovanu u lepu kartonsku kutiju. Kožna tašna je, nažalost, izostala i jedino mi je preostalo da se spustim na početak iste ulice do radnje majstora Save Kolundžije, oca našeg slavnog violiniste. Ispostavilo se da je otac u svom fahu bio isto toliko veliki majstor kao sin u svom. Naime, nijedna originalna tašna za Mikromu nije bila ni približno tako savršeno napravljena kao ova, majstor Savina, koji je odavno napustio ovaj svet, ali radnja i dalje nosi njegovo ime.

Za snimanja s malih udaljenosti za Mikromu postoje predleće zajedno s praktičnim sklopivim stativom, dok Mikrome Stereo s fiksokus objektivom imaju stereo-predleće za snimanje udaljenosti 0,6 – 1 i 1 – 3 m, s ramom za kompenzaciju paralakse, u praktičnom kompletu upakovanom u kožni etui. Sličan etui sadržavao je i komplet filtera za snimanje crno-belih i kolor filmova. U skladu s veličinom Mikrome, postoji i njen mali selenski svetliomer. Zahvaljujući svom endoskopskom dodatku, Mikroma je našla primenu i u medicini. Film širine 16 mm može se razviti u specijalnoj Meoptinoj dozi za tu širinu. Mignoret je kompaktni fotoaparatus za povećavanje (fiksno 6x) s objektivom Mirar 5,6/20 mm i duplim kondenzorom.

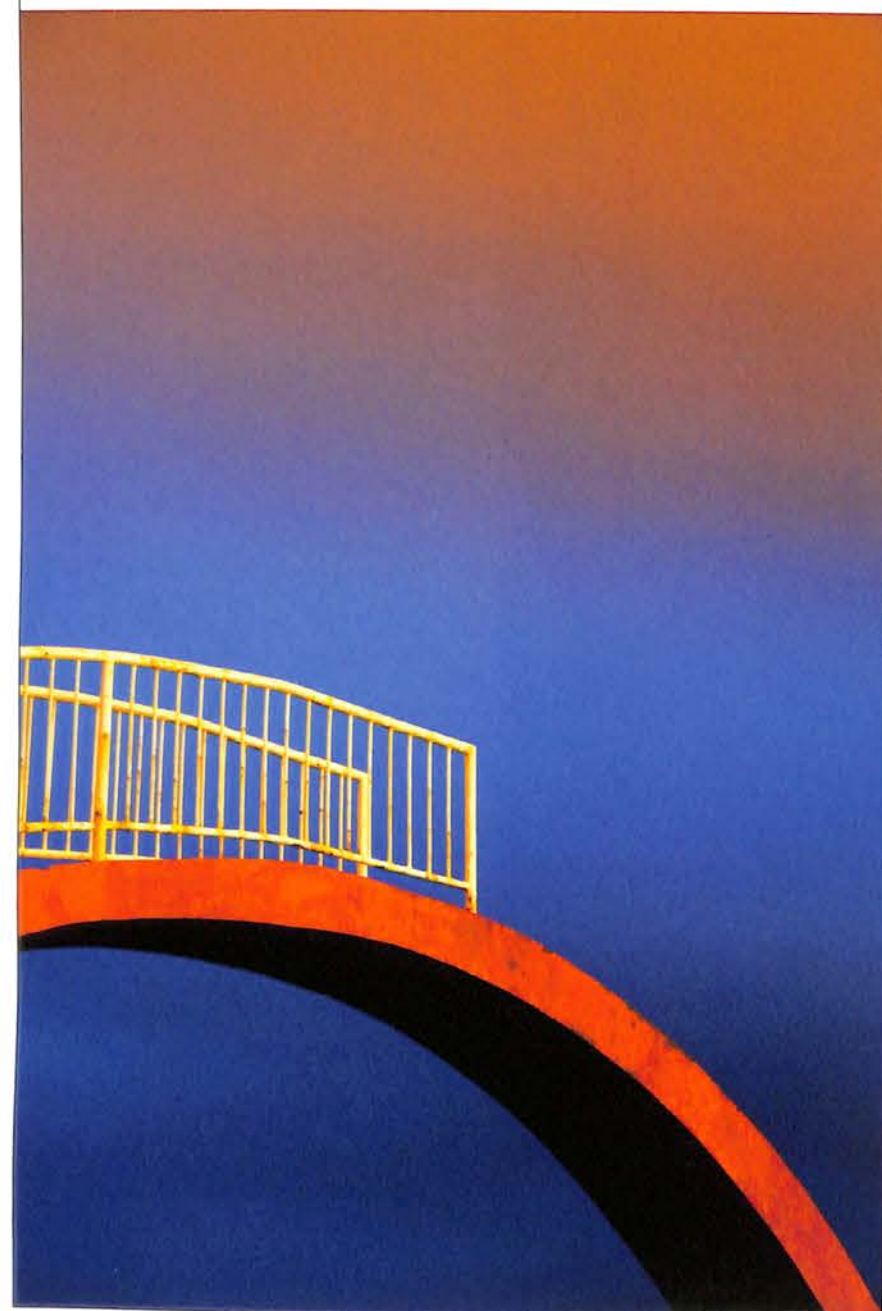
Svojevremeno, bilo je moguće pronaći i kupiti film u originalnim kasetama. Ko u tome nije uspeo, imao je na raspolaganju malu motalicu za film kojom se, u mraku, potrebna količina filma iz većeg pakovanja lako ubacivala u Mikrominu kasetu. Već snimljeni i razvijeni filmovi mogli su da se izrežu uz pomoć Meoptinih običnih i stereo rezača Steomat koji je

ZAHVALJUJUĆI SVOM
ENDOSKOPSKOM DODATKU,
MIKROMA JE NAŠLA PRIMENU I U
MEDICINI

imao i ugrađenu sijalicu. Za projekcije postojao je i diaprojektor Mikromar, kao i odgovarajući dijaromovi za njega. Ozbiljnost fotoaparata potvrđuje i običan dijavizor i više tipova stereo-dijavizora. Na kraju, želim da napomenem da je, bez izbira na minijaturne dimenzije, Mikroma odličan i pošteno napravljen fotoaparatus. Sem kože, kojom je obložena, sve je na njoj ili metal ili staklo. Uostalom, 230 grama Mikrome II ili 420 grama Mikrome Stereo II odlično potkrepljuju ovu konstataciju.

miniko@sezampro.rs

fotoklinika

original

Most

Fabijan DRNAŠ, Mravnice, HR

Ja sam "fan" čistih fotografija s naglašenom geometrijom, stalno tražim red i smisao u svemu što vidim. Milan je odmah rekao kako je ovo idealna fotografija za mene! Moja prva asocijacija je mir i tišina. Potpuni spokoj koji ovu fotografiju čini meditativnom. Nisam sigurna da ima dovoljno sadržaja da bih je gledala svaki dan, ali to je najčešća sudbina tzv. foto-grafika u koje bih svrstala i ovu fotografiju. Kompozicija je odlična, tačno po pravilima trećina (o kompoziciji smo pisali u broju 68), kolorit je, takođe, odličan – pravi odnos hladnih i toplih tonova. Pogledajte koliko površinu zauzima hladna plava boja ali cela fotografija nema dominantni hladan ton jer su akcenti žute i narandžaste veoma upečatljivi. Dopada mi se i ta odvojenost realnog elementa – mosta od njegovog okruženja što čini ovaj sasvim jasan element postao je potpuno apstraktan.

kreativnost realizacija

SAVET

Jedna od mogućih verzija ove fotografije može biti njena crno-bela varijanta. Priznajem da je kolor bolji ali crno-bela bi mogla dobro da deluje kao deo veće serije ili triptiha koji bi imao isti grafičko-dizajnerski karakter.

Blur in my head

Borna MATIJEVIĆ, Valpovo, HR

Ovde ima malo od one izreke "šta bi bilo kad bi bilo", mada je fotografija interesantna i privlačna. Ponajviše zbog energije koju nosi ali i jake zamućenosti koja celu scenu postavlja u domen naslućenog, zamišljenog, odsanjanog, nadrealnog... Žučkasto-crveni ton takođe donosi energiju, i to ljubavnu, jer se radi o paru na krevetu.

Ono što mi smeta jeste nedefinisanost imaginacije. Možda zvuči komplikovano

ali, u suštini nije. Smeta mi što je scena snimljena na pola puta – nije ni realna ni nadrealna, ima suviše detalja koji mi odvlače pažnju, a opet ne mogu da okrijem šta muškarac koji sedi na krevetu tačno radi. Ta ambivalentnost mi ne dozvoljava da doživim fotografiju na svoj način, i iz već pomenutog domena naslućenog ili zamišljenog, stalno me vraća na realno. Ali, nedovoljno definisano. Tačna odluka šta želite da prikazete nekom fotografijom preduslov je da dobijete dobar rezultat.

Sunce i voda

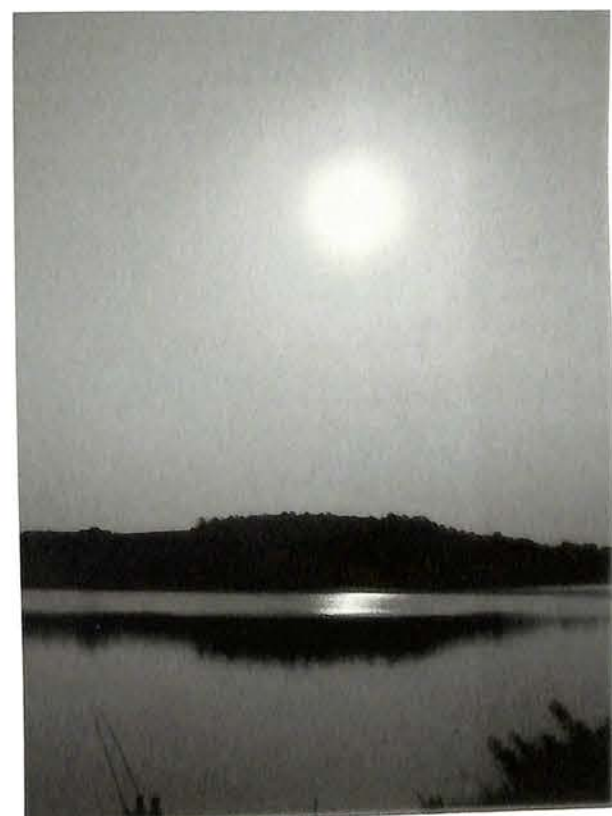
Stefan MILOSAVLJEVIĆ, Kragujevac

Kada za snimanje pejzaža koristite kraće ekspozicije, dobijate efekat noći. Na ovoj fotografiji taj efekat je dobar, ali ima nekoliko nedostataka dovoljnih za primenu "estetske hirurgije" pomoću alata Camera Raw. Nakon otvaranja, rotiranjem alatke Crop napravljen je nov izrez na kojem je horizont ravan. Gradijent Toolom potamnjeno je nebo s gornje strane, a alatkom Adjustment Brush prosvetljen je sunčev disk. Fotografija je sačuvana kao kopija, a potom je otvoren original jer se na njemu, u donjem levom uglu, nalaze pecaroši. Selektujte samo njih i potom napravite nov alfa kanal i tamo postavite kopiju kojoj možete da podesite kontrast. Učitajte selekciju i crnom bojom pomoću četke načinite pecaroše ponovo vidljivim.

kreativnost realizacija ★★★★★

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Refoto, za "Foto-kliniku", Pčinjska 15a, 11000 Beograd; citaoci@refoto.co.rs za foto-kliniku

ZAKLJUČAK

- ➕ Atmosfera koju gradi svetlo i kolorit
- Ugao snimanja – gornji rakurs donosi dinamiku celoj sceni
- ➖ Scena nije dovoljno realno ili nerealno prikazana, ostala je na pola puta

kreativnost realizacija

original

Kapija u magli

Zorica SURLA, Kragujevac

U prvom trenutku pomislio sam da je ovo još jedna od kombinacija crno-belog i kolora na istoj fotografiji, od čega se obično naježim, ali na sreću – nije tako. Zorica je pro našla interesantno obojenu ogradu koja daje zanimljiv kontrast snegu. Povećanje otkriva jak kolorni šum, a File Info i razlog: ekspozicija je bila kraća od hiljaditog dela sekunde, što znači da je osetljivost morala biti visoka,

a dobri, stari D70 to ne savladava kao noviji modeli. Elem, otvorio sam fotografiju u Camera Raw programu i alatom Noise Reduction u potpunosti uklonio kolorni šum. Potom sam doterao kontrast i briljancu, a kao poslednji korak alatom Gradient Tool potamnio gornji deo neba kako bi se pojavilo drveće u magli. Preostao je samo da se napravi malo užu izrez i posao je gotov.

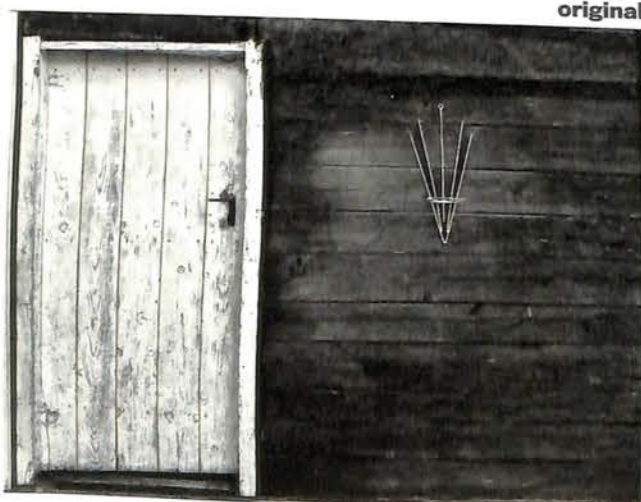

obrađena

kreativnost
realizacija ☆☆☆☆
☆☆☆☆

SAVET

Ako imate statične objekte, ne postoji nikakav razlog, osim ako vam se ozbiljno ne tresu ruke, za ovako kratke ekspozicije. Iskoristite postavku S (Shutter Priority) i postavite ekspoziciju na 1/125, uz osetljivost od maksimalno ISO 400, što bi trebalo da da blende od 8 do 16, u zavisnosti od količine svetla. Ili, još bolje, ponesite barem monopod – sad ih barem ima i nisu skupi.

original

obrađena

Vrata Marko POPOVIĆ, Majdanpek

Dobro uočena igra nekoliko isprepletanih tekstura. Ono što nedostaje jeste početak fotografije jer su vrata naslonjena na levu ivicu. Podesite veličinu, odnosno visinu na 30 cm, a potom u opciji Canvas Size postavite vrednost 45, s početkom na desnoj strani. To će rezultirati dobijanjem nekoliko centimetara na levoj ivici, koje ćete

jednostavno popuniti kopijom teksture koju ste "ukrali" s desne strane. Napravite pravougaonu selekciju, iskopijate je (Ctrl+C) i spustite (Ctrl+V), pritisnite Ctrl i pomerajte uz naknadno pritisnut taster Shift. Višak uz ivicu obrišite kako bi se teksture uklopile, a potom na kopirani deo isklonirajte nove detalje – kako se ne bi ponavljali.

SAVET

Nakon spajanja sloja s podlogom isklonirajte detalje kako se na fotografiji ne bi ponavljala istovetna tekstura.

kreativnost
realizacija ☆☆☆☆
☆☆☆☆

Vreme je za kupanje

Obrač ORLIĆ, Zemun

Iz podataka upisanih u File Info saznao sam da je scena snimljena uz ekspoziciju od 1/80 sekunde uz upotrebu blica, tako da su prisutni mali odblesci – ali voda je veoma efektno zamrznuta u pokretu. Ako vas buni ekspozicija u ovom slučaju to je samo sinhronizacija blica koji, kao jedino svetlo, ima veoma kratko vreme trajanja. Za malo "čvršći" kadar neophodno je napraviti užu izrez kao i blago podizanje kontrasta kako bi se istakla tekstura vode zamrznute u pokretu. Ovo je jednostavno uraditi blagim podešavanjima alatom Shadows&Highlights i tek nakon toga podizanjem kontrasta.

original

kreativnost
realizacija ☆☆☆☆
☆☆☆☆

obrađena

Najdugovečniji i najtiražniji
kompjuterski mesečnik
u Srbiji

Na kioscima svakog
prvog u mesecu

ALMIRA RAHMANI, Subotica, "Stolice na kiši"

OLJEG DESPOTOVIĆ, Smederevo, "How deep is the rabbit hole"

Monohromatski svet

ALEKSANDAR TOPALOVIĆ, Beograd, "Zimski san"

GORAN POPOVIĆ, Lazarevac, "Rane, homosapiens"

NATALIJA OSTOJIC, Beograd, "Too many"

IGOR ŠLJIVANČANIN, Podgorica, Crna gora, "Osmjeh"

ALEKSANDAR MARTIĆ, Beograd, "Zvezdana kapija"

ALEKSANDAR STOJANOVIĆ, Leskovic, "Portrait 87"

DINKO NESKUSIL, Karlovac, HR, "Sunčanje"

KONKURS

ČEDOMIR MILOSAVLJEVIĆ, Pančevo, "Dinamizam psa bez lanca"

BILJANA ĐUKIĆ, Kraljevo, "Kroz otvor maske-krila"

VESNA ĐUKIĆ, Sesvete, HR, "Skulptura"

SANJA KULUŠIĆ, Šibenik, HR, "Graciozna figura"

MILOŠ CVETKOVIĆ, Trstenik, "Osmeh"

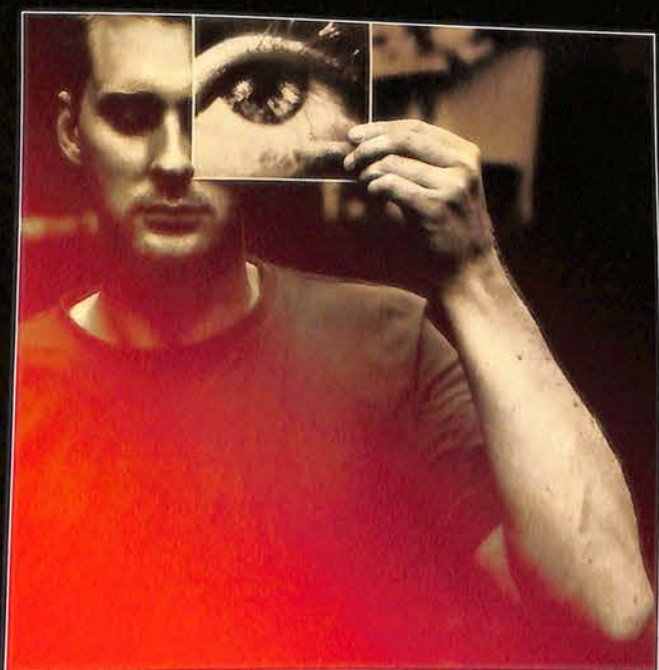
AMONA RA, Vankuver, Kanada, "Citizen"

STEFAN SELMAN, Beograd, "Lavirint"

BRANKO OSTOJIC-BIBERCHE, Novi Sad, "Duševni rastanak"

ADOLF PANONSKIJI, Živinice, BIH, "All about me"

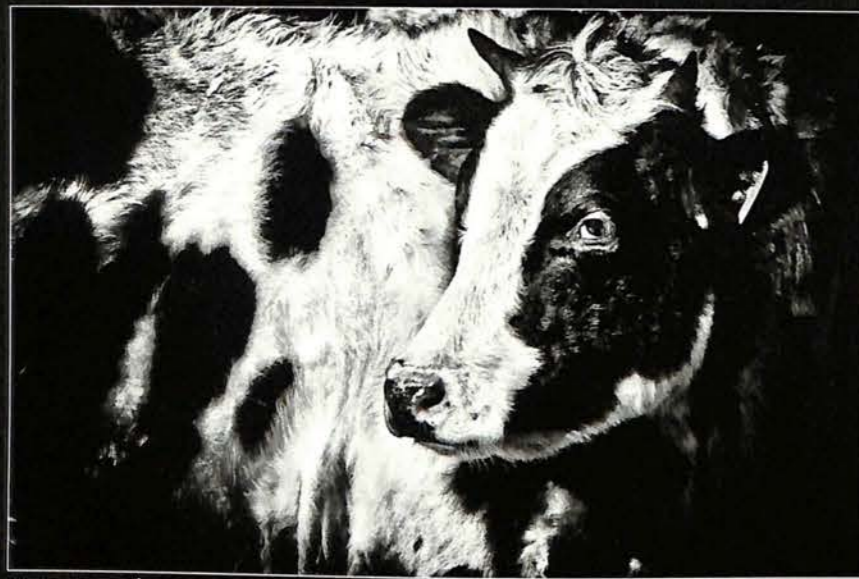

SAŠA HUZJAK, Maribor, Slovenija, "Grand Central, NYC"

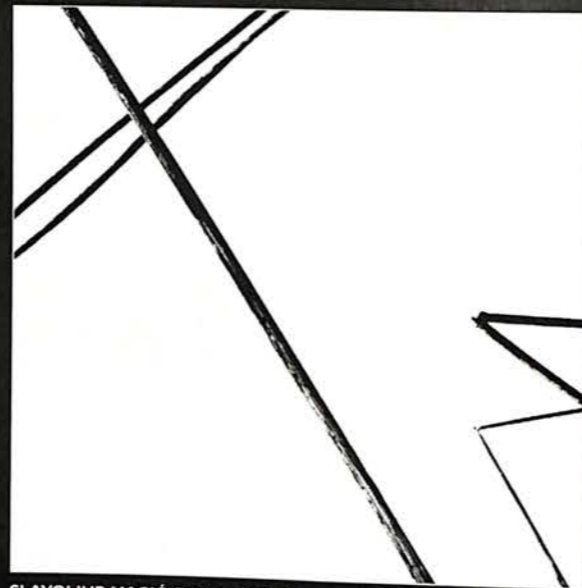

ROBERT PAVIĆ, Zagreb, HR, "Praha I"

KONKURS

MLADAN PAJKIĆ, Kostolac, "Jedan portret pliz v2"

SLAVOLJUB MACIĆ, Beograd, "Zimska apstrakcija"

DALIBOR TALAJIĆ, Rovinj, HR, "Čovjek s roza kapom"

HUSEIN ŠLJIVO, Prozor, BIH, "Alone"

GORAN BORIĆIĆ, Podgorica, Crna Gora, "Šetač"

ĐORDE PETROVIĆ, Vrnjačka Banja, "Scary face"

KONKURS

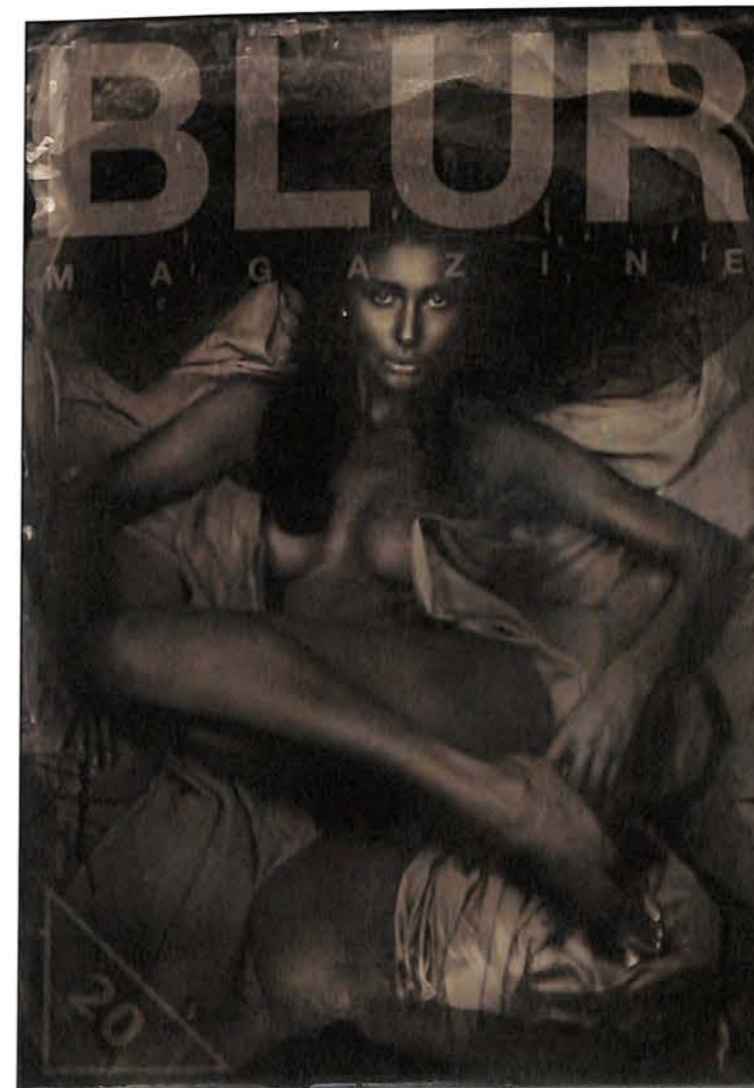
EL GVOJOS, Beograd, "Trombonista"

ZORAN JOVANOVIĆ-MAČAK, Beograd, "Zebre"

PROPOZICIJE

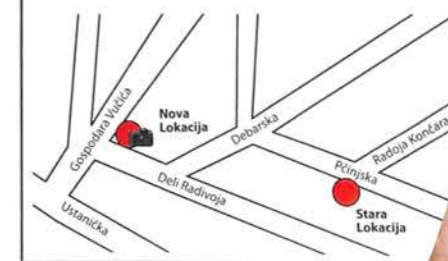
- **Tema:** Monohromatski svet – crno-bele i kolor fotografije
- **Broj radova:** za svaki broj časopisa prima se do deset fotografija po autoru.
- **Trajanje konkursa:** tokom 2011. godine.
- **Veličina fotografija:** minimum 13 x18 cm u 300 dpi, rgb, jpg, bez kompresije.
- **Rok za slanje fotografija:** do 15. u mesecu
- **Slanje fotografija:** poštom na adresu Refoto, Pčinjska 15a, 11000 Beograd ili na adresu www.refoto.co.rs – link konkursi UPLOAD

Servis

Foto Servis: Deli Radivoja 1, 11000 Beograd,
email: servis@refoto.com, tel/fax: 011 / 644 - 7958

Nikon SONY
TAMRON
Canon SIGMA
Panasonic
PENTAX BOWENS
OLYMPUS
FOCUS ON LIFE

FOTO STAR
NOVI SAD, SERBIA
BULEVAR OSLOBODENJA 49
WWW.FOTOSTARNS.CO.RS
064/6406331

**SVI APARATI IMAJU
GARANCIJU 2 GODINE**

**RASPRODAJA
DSLR FOTOAPARATA
OBJEKTIVA
FOTO OPREME
I VIDEO KAMERA**

- CANON EOS 1000 = 340 €
- CANON EOS 500D = 510 €
- CANON EOS 500D + 18-55 IS = 545 €
- CANON EOS 550D = 660 €
- CANON EOS 550D + 18-55 IS = 710 €
- CANON EOS 50D = 700 €
- CANON EOS 7D = 1240 €
- CANON EOS 5D Mark II = 1830 €
- CANON EOS 5D Mark II + 24-105 IS USM = 2670 €
- CANON EOS 1D Mark IV = 3900 €
- CANON EOS 1DS Mark III = 5710 €

DESK computers since 1996. **Nikon**

Kvalitetan kompjuter i kvalitetan fotoapararat

savršen spoj

UZIVO

Novo prodajno mesto

+ memorijske kartice
+ svi mogući kablovi
+ stativi (Manfrotto)
+ baterije

Desk shop Plato - Čika Ljubina 18-20, tel: 011/30 32 196
Bulevar despota Stefana 110
tel: 011 / 32 92 140 www.desk.rs

SS Digit www.ssdigit.com
Kraljice Marije 29
011/322-36-74 | 065/33-70-330

Servis
fotoaparata, kamera i foto opreme

SONY
Autorizovani Servisni Centar

Prijatelj časopisa ReFoto

40 studio B

radio na frekvencijama

99,1 MHz
100,8 MHz
105,4 MHz

**Oglasite se...
PO SPECIJALNIM
CENAMA**

...na ovoj strani

Za više informacija
pozovite
marketing časopisa
011 / 344 - 9641

Noritsu 37HD Ultrahigh Resolution Laser 640dpi

Izrada fotografija

10x15 13x18
15x21 20x30
30x30 30x45
Panorame
152x914mm 305x914mm

Fujicolor Supreme i Professional DP II fotopapir
sjajna, mat, pearl i silk površina
Potpuno crno-bele fotografije na kolor papiru

Profesionalno skeniranje filmova
135 HD 3649x5444
6x6 HD 3636x3636
Prodaja svih vrsta filmova
135, 120, APS, C/B, dijapozitiv

Razvijanje filmova
110, 120, 135, APS
negativ C41
crno-beli film
dijapozitiv E6

www.bgefoto.rs tel. 011/3343403 TC Trg Republike - "Staklenac" Beograd

TAMRON
18-200mm
f/3.5-6.3 XR Di II LD Aspherical [IF] MACRO

239€

Tamron 18-250mm f/3.5-6.3 (389 €)
Tamron 18-270mm f/3.5-6.3 VC (539 €)
Tamron 17-50mm f/2.8 (379 €)
Tamron 17-50mm f/2.8 VC (479 €)
Tamron 70-300mm f/4-5.6 (179 €)
Tamron 70-200mm f/2.8 (739 €)

www.foto-global.rs
013/33-52-58 064/13-05-669

GLOBAL

* Digitalna flexo mašina za štampu iz rolne

sistem 5m

Stanoja Glavaša 153
16000 Leskovac
tel: 016/3453 969,
3452 607
mob. 063 449 549
www.sistem5m.rs

Ovlašćeni zastupnik i
serviser DEGRAVA i
XANTE proizvoda

* Demo centar
* Servis i tehnička podrška
* Prodaja

* Digitalni printer
* Format maksimalni
325mm x 1200mm
* Težina papira do 502 gr

XANTE

www.xantebalkans.com

Pixel Plus
Servis Centar

Mihizova 22, Beograd
tel: 011/3392-844
email: servis@pixelplus.rs

Popravka i održavanje:

- Foto aparata
- Video kamera
- Objektiva
- Bliceva
- Video projektora
- Foto štampača

Autorizovani **Canon** servis za video i foto program

Ovlašćeni zastupnik
ANITA-FOTO D.O.O.
www.mitsubishi-foto.rs

Tel: 064 38 91 408

Jedan štampač sa dvostrukom snagom

**DUPLI ŠTAMPAČ
CP-D707DW**

**POJEDINAČNI ŠTAMPAČ
CP-D70DW**

ŠTAMPAČI - TERMINALI - KIOSK - SISTEMI - LABORATORIJE

FOTODISKONT

6 RATA ČEKOVIMA BEZ KAMATE

studijska rasveta
objektivi
stativi
monopodi
glave
video rasveta

steady cam
kranovi
canon slr support
blicevi
kasete
profi kamere

SVE NA JEDNOM MESTU!

011/3571-102 - 063/225-112
Rajka od Rasine 15, Banovo Brdo
WWW.FOTODISKONT.RS

**JEDINSTVENA PONUDA U SRBIJI!
IZABERI KOMBINACIJU I UŠTEDI!**

UŠTEDITE 1,700 K1	UŠTEDITE 1,800 K2	UŠTEDITE 1,900 K3	UŠTEDITE 2,200 K4	UŠTEDITE 2,400 K5	UŠTEDITE 2,500 K6	UŠTEDITE 2,600 K7	UŠTEDITE 2,700 K8
UŠTEDITE 1,200 K9	UŠTEDITE 1,300 K10	UŠTEDITE 1,500 K11	UŠTEDITE 1,500 K12	UŠTEDITE 2,800 K13	UŠTEDITE 2,500 K14	UŠTEDITE 2,800 K15	UŠTEDITE 2,600 K16
UŠTEDITE 3,000 K17	UŠTEDITE 2,500 K18	UŠTEDITE 2,600 K19	UŠTEDITE 4,500 K20	UŠTEDITE 4,400 K21	UŠTEDITE 4,500 K22	UŠTEDITE 7,400 K23	UŠTEDITE 8,400 K24
UŠTEDITE 3,500 K25	UŠTEDITE 3,000 K26	UŠTEDITE 3,100 K27	UŠTEDITE 6,500 K28	UŠTEDITE 6,400 K29	UŠTEDITE 6,500 K30	UŠTEDITE 10,400 K31	UŠTEDITE 11,400 K32
UŠTEDITE 3,200 K33	UŠTEDITE 3,500 K34	UŠTEDITE 3,100 K35	UŠTEDITE 7,500 K36	UŠTEDITE 7,400 K37	UŠTEDITE 7,500 K38	UŠTEDITE 11,900 K39	UŠTEDITE 12,900 K40
UŠTEDITE 3,700 K41	UŠTEDITE 3,700 K42	UŠTEDITE 3,500 K43	UŠTEDITE 8,400 K44	UŠTEDITE 8,400 K45	UŠTEDITE 8,500 K46	UŠTEDITE 13,400 K47	UŠTEDITE 14,400 K48
UŠTEDITE 3,700 K49	UŠTEDITE 3,700 K50	UŠTEDITE 3,500 K51	UŠTEDITE 8,400 K52	UŠTEDITE 8,400 K53	UŠTEDITE 8,200 K54	UŠTEDITE 13,400 K55	UŠTEDITE 14,400 K56
UŠTEDITE 4,000 K57	UŠTEDITE 3,700 K58	UŠTEDITE 4,000 K59	UŠTEDITE 8,400 K60	UŠTEDITE 8,400 K61	UŠTEDITE 8,200 K62	UŠTEDITE 14,400 K63	UŠTEDITE 15,400 K64

**SVE ZA FOTOGRAFE
I VIDEOSNIMATELJE**

FOTO SVET
www.fotosvet.rs
Moneta, Bulevar kralja Aleksandra 84
011/344 84 77 • moneta93@gmail.com

D3100 **NOVO**
TELO **47.990** din
Naslednik modela D3000 • 14,2 miliona piksela
• EXPEED II procesor • Živi prikaz slike (Live View)
• Full HD video (1080p) • osetljivost od ISO 12.800
• više autofokusnih polja • u prodaji od 1. oktobra

D3100 + 18-55mm (bez VR) **52.990** din
D3100 + 18-55mm VR **58.990** din
D3100 + 18-55mm VR + 55-200mm VR **76.990** din
D3100 + 18-105mm VR **71.990** din

D90
TELO **74.990** din

D90 + 18-55mm VR **79.990** din
D90 + 18-105mm VR **94.990** din
D90 + 18-105mm VR + 55-200mm VR **116.990** din
D90 + 18-105mm VR + 70-300mm VR **130.990** din
D90 + 16-85mm VR **121.990** din
D90 + 18-200mm VR II **134.990** din

D300s
TELO **139.990** din

D300s + 18-105mm VR **161.990** din
D300s + 18-105mm VR + 70-300mm VR **198.990** din
D300s + 16-85mm VR **185.990** din
D300s + 18-200mm VR II **195.990** din

2 godine garancije
ovlašćenog uvoznika

D5000
DUPLI
VR SET **69.990** din
D5000 + 18-55mm VR + 55-200mm VR

D5000 telo **49.990** din
D5000 + 18-55mm **54.990** din
D5000 + 18-55mm VR **59.990** din
D5000 + 18-105mm VR **70.990** din
D5000 + 16-85mm VR **99.990** din
D5000 + 18-200 VR II **109.990** din

D7000 **NOVO**
TELO **117.990** din

D7000 + 18-55mm VR **121.990** din
D7000 + 18-55mm VR + 55-200mm VR **141.990** din
D7000 + 18-105mm VR **138.990** din
D7000 + 18-105mm VR + 70-300mm VR **174.990** din
D7000 + 16-85mm VR **166.990** din
D7000 + 18-200mm VR II **176.990** din

D700
TELO **219.990** din

D700 + MB-D10 **245.990** din
D700 + PDK-01 (MB D10, EN-EL4A, BL3, MH-21) **265.990** din
D700 + MB-D10 + 24-120mm F/3.5-5.6 **274.990** din

D700 + 24-120MM F/4,0 NOVO **339.990** din
D700 + 28-300MM F/3,5-5,6 **321.990** din
D700 + 24-70mm F/2.8 **377.990** din
D700 + 24-70mm + 14-24mm **526.990** din
D700 + 24-70mm + 70-200mm NOVI **582.990** din
D700 + 24-70mm + 70-200mm **522.990** din

COOLPIX P7000 **NOVO**
49.990 din

COOLPIX P100
35.990 din

SB 400 **14.490** din
SB 700 **31.790** din
SB 900 **45.990** din

Manfrotto

Stativi/tripod
• 055XPROB Pro Black **17.490** din
• 190XPROB **14.990** din
• 190MF3 Mag FiberSCT **32.990** din

Tripod super pro
• 058B Triaut Camera **37.590** din
• 161MK2 Super Mark 2 **49.990** din

Tripod Compact
• 785B Modo **4.990** din
• 7301YB **14.990** din
• 7321YB Mini **9.990** din

Monopodi
• 679B **4.990** din
• 680B **6.190** din
• 681B HD Pro **5.890** din
• 682B Self Standing **11.190** din

Glave
• 222 **9.990** din
• 322RC2 **12.990** din
• 484RC2 **5.990** din
• 496RC2 **7.490** din
• 804RC2 **7.490** din
• 808RC4 **13.590** din

www.manfrotto.com

TELEFUNKEN

Idealan poklon za svaku priliku!
Veliki izbor digitalnih foto-ramova od renomiranog proizvođača.

7331 TR
- vaša lična galerija tri ekrana u jednom
- dijagonala 8.4 inča X3
- rezolucija 800x600
- reprodukuje fotografije, video i muziku

- AC adapter
- 2 GB memorije
- daljinski upravljač
- podržava SD, MS, MMC, XD i USB

29.000

SanDisk® www.sandisk.com

Extreme® Pro™ CompactFlash® kartice, brzine 60 mb/s, dostupne u kapacitetima od 8 GB - 32 GB, specijalno su napravljene da pružaju vrhunske performanse za uređaje koji koriste CF format, sa početnom cenom već **od 7.249** din

SanDisk® ImageMate® čitač all in one
Brzo, lako i bezbedno prenesite sve svoje podatke na računar. Čitač all in one čita sve formate memorijskih kartica, a sa brzinom pisanja/čitanja do 34 mb/sek oni su među najbržim postojećim čitačima, cena **od 2.889** din

SanDisk® SD™ i SDHC™ kartice
Veći važni trenuci zaslужuju brzinu i pouzdanost SanDisk Ultra memorijske kartice, dostupne u kapacitetima od 2GB - 64GB, brzine 15 mb/sek, sa početnom cenom već **od 1.099** din

NIKKOR objektivni

AF DX 10.5 mm f/2.6 G ED Fisheye 75.490 din	AF-S DX 35 mm f/1.8 G 21.490 din	AF 24 mm f/1.4G ED AF-S 122.990 din	AF 85 mm f/1.8 D 44.990 din	AF-S DX 10-24 mm f/3.5 - 4.5 G ED 85.900 din	AF 35 mm f/2.0 D 29.900 din
AF-S DX 16-85 mm f/3.5-4.5 G ED VR 64.900 din	AF-S DX Micro 85 mm f/3.5 G ED VR 53.900 din	AF-S DX 18-200 mm f/3.5 - 5.6 G IF-ED VR II 75.490 din	AF-S DX 55-300 mm f/4.5 - 5.6 G ED VR 41.900 din	AF-S 28-300 mm f/3.5 - 5.6 G ED VR 106.900 din	134.900 din
NIKON Obj 12-24mm F4G AF-S DX IF-ED 112.900 din	NIKON Obj 16-35mm f/4G ED VR 117.900 din	NIKON Obj 17-55mm F2.8G DX AF-S IF-ED 155.900 din	NIKON Obj 18-35mm F3.5-4.5D AF IF-ED 62.900 din	NIKON Obj 18-55mm F3.5-5.6G AF-S DX VR 19.900 din	NIKON Obj 18-70mm F3.5-4.5G AF-S DX Zoom 37.900 din
NIKON Obj 18-105mm F3.5-5.6G ED VR AF-S DX 27.900 din	NIKON Obj 24-85mm F3.5-4.0 D AF 48.900 din	NIKON Obj 28-85mm 1/3.5-4.5 Manualni 85.900 din	NIKON Obj 24-120mm F3.5-5.6G AF-S VR IF-ED 69.900 din	NIKON Obj 24-70mm F2.8G AF-S 177.900 din	NIKON Obj 24-70mm F2.8G AF-S 166.900 din
NIKON Obj 70-200mm F2.8G AF-S ED VR II 247.900 din	NIKON Obj 70-200mm F2.8 G AF-S IF VR 172.900 din	NIKON Obj 14mm F2.8D AF IF-ED 188.900 din	NIKON Obj 16mm F2.8D AF Fisheye 88.900 din	NIKON Obj 20mm F2.8D AF 66.900 din	NIKON Obj 28mm F1.4 D AF 214.900 din
NIKON Obj 28mm F2.8 D AF 31.900 din	NIKON Obj 50mm F1.4D AF 33.900 din	NIKON Obj 50mm F1.4G AF-S 42.900 din	NIKON Obj 50mm F1.8D 13.900 din	NIKON Obj 85mm F1.4D AF 134.900 din	NIKON Obj 60mm f/2.8G ED AF-S 56.900 din
NIKON Obj 105mm F2.8G AF-S IF-ED VR II Micro 91.900 din	NIKON Obj 135mm F2.0 AF-DC 141.900 din	NIKON Obj 24mm f/3.5 D ED PC 215.900 din	NIKON Obj 45mm f/2.8D ED PC-E Micro 215.900 din	NIKON Obj 85mm F2.8D ED PC-E Micro 196.900 din	NIKON Obj 55-200mm f/4-5.6 AF-S DX VR IF-ED 29.900 din
NIKON Obj 70-300mm F4.5-5.6G IF-ED VR 56.900 din	NIKON Obj 80-400mm F4.5-5.6D AF VR 177.900 din	NIKON Obj 180mm F2.8D AF IF-ED 96.900 din	NIKON Obj 200mm F4.0 IF Micro 183.490 din	NIKON Obj 300mm F4.0 AF-S IF-ED 144.900 din	

lowepro www.lowepro.com

Preko 40 godina Lowepro proizvodi najkvalitetnije torbe i rančeve za foto i video opremu.

SlingShot 4 veličina od 6.990 din	CompuDaypack 1 veličina, 4 boje 7.990 din	Fastpack 4 veličine, 3 boje od 6.490 din	FlipSide 3 veličine, 3 boje od 8.990 din	Inverse 2 veličine, 3 boje od 5.990 din
---	---	--	--	---

NATIONAL GEOGRAPHIC
torbe i rančevi
www.geographicbags.com

Classified
8 veličina, 2 boje
od **7.990** din

eneloop Ready to use Rechargeable Battery

SANYO vam predstavlja revolucionarnu tehnologiju prvih punjivih baterija spremnih za rad bez punjenja - eneloop. One kombinuju superiornu tehnologiju modernih Ni-MH punjivih baterija sa prednostima klasičnih alkalnih baterija.

Punjač MQN09
2 eneloop baterije puni za 7 sati i 30 minuta sa 4 AA punjive baterije **2.799** din

Brzi punjač MQR06
sa 4 AA punjive baterije. Eneloop bateriju puni za 1 sat i 15 minuta! **3.399** din

Punjač MQN04
- sa 2 punjive baterije
- sa 4 punjive baterije **1.499** din / **2.149** din

MDR03 4 AA eneloop baterije, 2 AAA eneloop baterije i po 2 adaptera formata D i C **1.699** din

* cena za 4 baterije

Classified 100 AW Kit (crna) 7.990 din	FastPack 350 (crna, crvena, plava) 9.990 din	Stealth Reporter D200 AW 8.990 din
Classified 140 AW (crna, sepia) 10.990 din	FlipSide 200 (crna, crvena, plava) 8.490 din	Stealth Reporter D300 AW 9.990 din
Classified 160 AW (crna, sepia) 13.490 din	FlipSide 300 (crna, crvena, plava) 9.990 din	Stealth Reporter D400 AW 11.990 din
Classified 200 AW (crna, sepia) 16.990 din	Mini Trekker AW 9.990 din	Stealth Reporter D550 AW 14.990 din
Classified 250 AW (crna, sepia) 17.990 din	Magnum AW (crna) 15.990 din	Stealth Reporter D650 AW 18.990 din
Classified Sling 180 AW (crna) 13.990 din	Nova 140 AW (4 boje) 2.990 din	Sling Shot 102 AW 6.990 din
Classified Sling 220 AW (crna) 16.990 din	Nova 160 AW (4 boje) 3.990 din	Sling Shot 202 AW 7.990 din
Compu Trekker AW (crna) 11.990 din	Nova 170 AW (4 boje) 4.990 din	Sling Shot 302 AW 10.990 din
Commercial AW (crna) 19.990 din	Nova 180 AW (4 boje) 6.190 din	Sling Shot 350 AW 12.490 din
Compact AW torba (crna) 13.990 din	Nova 190 AW (4 boje) 6.990 din	Super Trekker AW (crna) 39.990 din
Compu Daypack (3 boje) 7.990 din	Nova 200 AW (4 boje) 8.990 din	Teraclime 50 (crna, zelena, ljubičasta) 999 din
Compu Primus AW (crna ili plava) 22.990 din	Inverse 200 AW (3 boje) 6.990 din	Teraclime 100 (crna, zelena, ljubičasta) 3.990 din
Compu Rover AW 16.990 din	Rolling Mini Trekker AW 15.990 din	Toploader Pro 65 AW (crna) 7.490 din
Compu Trekker AW Rolling 16.990 din	Photo Classic ranac (zeleni) 9.990 din	Toploader Pro 70 AW (crna) 8.290 din
Dry Zone 200 39.990 din	Pro Roller 2 AW (crna) 28.990 din	Toploader Pro 75 AW (crna) 8.990 din
FastPack 100 (crna, crvena, plava) 6.490 din	Primus AW 15.990 din	Vertex 100AW 17.990 din
FastPack 200 (crna, crvena, plava) 8.290 din	Primus Minimus AW 13.990 din	Vertex 200AW 22.990 din
FastPack 250 (crna, crvena, plava) 9.290 din	Stealth Reporter D100 AW 7.990 din	Vertex 300AW 24.990 din

Preplatite se

dobićete gratis časopis + poklon po izboru

Za samo 3.000 dinara, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 gratis, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + poklon Lowepro Peak PX 60 (foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru) ili poklon šolju s utisnutim ReFoto logom.

Ukoliko želite, možete se preplatiti i na 6 brojeva + 1 gratis za samo 1.500 dinara (bez poklona).

Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi 88 km (bez poklona). Poštarina je uključena u cenu.

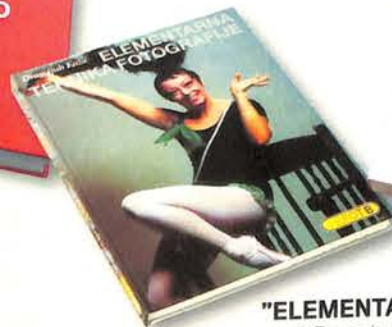
NAPOMENA: PONUDA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE! POKLON ŠALJEMO ODVOJENO OD ČASOPISA!

naručite

i stare brojeve ili naša druga izdanja

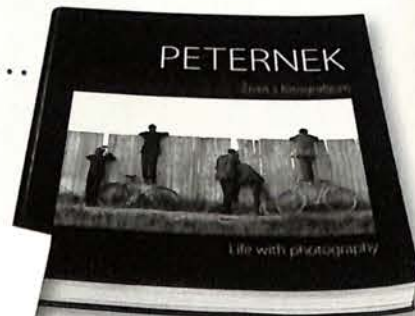
POVEZAN KOMPLET REFOTO ČASOPISA
za 2002, 2003, 2004, 2006 i 2007.
godinu - 2.000 din.; 2009.
godina - 3.490 din. + 160 PTT
po kompletu

"ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFIJE"
prof. Dragoljub Kažić, 450 din. + 140 PTT

"DRAGOLJUB TOŠIĆ
- FOTOGRAFIJE",
Foto-monografija,
din. 1.500 + 180 PTT

"TOMISLAV PETERNEK
- ŽIVOT S FOTOGRAFIJOM",
Foto-monografija,
din. 7.000 + 400 PTT

kupite

stare brojeve

od
125
dinara

**UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU
ČASOPISA REFOTO**
(BROJEVI OD 1 DO 6, 29, 43 I 45 SU RASPRODATI)

- od broja 7 do 54 cena po komadu je 125 din.
- od broja 55 do 65 cena po komadu je 175 din.
- od broja 66 znosi 250 din. plus poštarina od 60 dinara po komadu

pretplata@refoto.co.rs

KONKURSI

- Monohromatski svet

RUBRIKE

- PUTOPIS

Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- U FOKUSU

Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- FOTO-AMATER

Do dvadeset fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INT@RNET

Na našoj internet-predstavljanju odredili smo prostor za veb-galeriju. Do deset fotografija, portret i kratak tekst o vama. Fotografije veličine do 500 piksela (duža strana) u rezoluciji 72 dpi, JPEG, RGB. Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za sve konkurse:

<http://www.refoto.rs/prijava.php>

Kako da pošaljete fotografije @-POŠTOM

- prikačite fotografije uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
- ograničite veličinu jedne fotografije na 1,5 MB;
- maksimalna težina poruke je 10 MB. u fokusu, citaoci@refoto.co.rs, subject: U fokusu
- Foto-komentar, citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-komentar
- Foto-amater, citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-amater

POŠTOM

Fotografije narezane na CD. Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompak-diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno napišite podatke na poleđini fotografije ili u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).**

Adresa je ZA REFOTO, Studio One, Pčinjska 15a, 11 000 Beograd.

kako platiti?

ZA SRBIJU:

uplatnicom koju pošaljete na adresu: STUDIO ONE, Pčinjska 15a, 11000 Beograd ili Pozovite 011/30-34-373 prodavnica foto-opreme, Vuka Karadžića 7a, Beograd, u kojoj možete kupiti sva ponuđena izdanja ili FAX na 011/7860-234 ili Pošaljite nam e-mail na: pretplata@refoto.co.rs

PRETPLATA ZA SRBIJU

za 12 + 1 brojeva iznosi 3.000 dinara ili za 6 + 1 brojeva iznosi 1.500 dinara (poštarina je uključena u cenu) TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate): 160-328850-16 (Samo za područje Srbije); SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

Kopiju uplate uz napomenu za koji ste se poklon opredelili pošaljite e-mail na: pretplata@refoto.co.rs.

ZA BIH:

uplatnicom koju pošaljete na adresu: REFOT BH, Tarasa Ševčenka 1, Banja Luka ili Pozovite 051/324-440 REFOT BH u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja ili Pošaljite nam e-mail na: pretplata@refoto.co.rs

PRETPLATA ZA BIH

za 11 + 1 brojeva iznosi 88 KM (poštarina je uključena u cijenu) ŽIRO RAČUN: 5520230002214998 Hypo Alpe Adria Bank, Banja luka SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

Kopiju uplate dostaviti na faks: 051/324-445 ili poslati na adresu: REFOT BH Tarasa Ševčenka 1, Banja Luka

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO (bez BIH)

za 12 brojeva iznosi 80 evra

- INSTRUCTION for customer
- transfers in EUR
- 56: Intermediary:
- BCITMM
- Intesa SanPaolo SPA

- Milano, Italy
- 57: Account with institution:
- DBDBRSBG
- BaNCA Intesa AD, Beograd
- Milentija Popovića 7b

- Beograd, Republika Srbija
- 58: Beneficiary:
- /RS35160005010002601607
- Studio One DOO
- Beograd

NAPOMENA:
Specijalna ponuda ne važi za inostranstvo.

www.refoto.rs

Budite i vi
kreator
vašeg omiljenog
časopisa

PISMO MESECA

NA KIOSICMA U ĐAKOVU
Slobodan Balić

Već dvije godine kupujem vaš časopis i to redovno, iako na najteže moguće načine, pošto ga nije bilo kod nas. Veliki sam fan fotografije i stalo mi je do vašega lista. Svaki put me mailom uredno obavjestite o izlasku novoga broja i tada krećem u akciju. Jedno vreme sam ga na teži način dobavljao iz Novog Sada. Poslije toga sam pronašao gdje se pojavljuje u Osijeku i to samo na jednom mjestu. Inače živim u Đakovu i zvao sam Tisak iz Zagreba ne bi li poslali koji broj u

moje mjesto, međutim od toga ništa. E, sada da vam kažem nešto vrlo zanimljivo. Prolazim sinoć pored kioska u Đakovu, ugledam Refoto i nisam mogao vjerovati. Nadam se da će sada biti redovit i kod nas da ne moram više poduzimati vratolomije da dođem do novog broja. Na kraju da vam pošaljem uzorke Canson Infinity materijala i njihove ponude pa, ukoliko postoji interes s vaše strane, da testirate i ove materijale. Postoji mogućnost i da mi printamo kod sebe, koristimo Canon ipf 8300 (nova Lucia Ex mastila). U biti ovo bi bio inicijalni prijedlog neke dugoročnije suradnje. Izuzetno bi cijenili kada biste ste u vašim rubrikama o događajima najavili izložbe ili objavili vijest nakon izložbe. Prva ove godine otvara se 20.1, a na ovom linku možete pogledati o čemu se radi: www.blackbox.ba/art_drazen_grujic_izlozba.html.

Problemi distribucije polako se sređuju i nadamo se da će nestati u potpunosti. Kako se Refoto uvozi u Hrvatsku, on spada u strane časopise i često ga morate tražiti od prodavca jer se na kiosku ne vidi. Zato svima šaljemo

obaveštenje jer tako znaju kada da počnu s traganjem, odnosno zapitkivanjem prodavaca. To što ste Refoto videli na kiosku stvarno je lepa vest, samo neka tako ostane. Sve najbolje i mnogo lepih fotografija u Novoj 2011.

POČETNIK

Mirko Đokić

Želim da se bavim fotografijom. Treba da počnem tako što bih kupio neki fotoparat, zar ne? Zbog toga bih voleo da čujem vaše mišljenje. Razmišljam o modelu Nikon 3100, možda D5000, a poneko mi je preporučivao i neke od "Canonovih" modela, tako da sad nemam pojma šta da kupim... Pomagajte!

Kupovina fotoaparata nikada nije bila laka, pogotovu kada se treba odlučiti između pojedinih modela raznih proizvođača. Danas je posao donekle olakšan jer je sa tržišta nestalo nekoliko velikih proizvođača, a odluka koji model kupiti zavisi prvenstveno od toga koliko novca želite da potrošite i šta će biti najčešći motiv na vašim fotografijama. Kako bismo pomogli našim čitaocima, u svakom broju imamo testove "iz prve ruke" koje napravi Boris Bjelica, a u prošlom broju prikazani su D-SLR fotoaparati, a u ovom DLR sistemski fotoaparati najnovije generacije. Što se tiče Nikona 5000, to je veoma zanimljiva sprava, prvenstveno zbog okretnog displeja koji daje mogućnost kadriranja i tamo gde bi to bilo komplikovano drugim fotoaparatima.

ANALOGNE FOTOGRAFIJE
Vladimir, Bor

Poštovani, kupio sam vaš januarski broj i slaba bi bila reč kada bih rekao da sam oduševljen vašim magazinom. Imate usklađene teme, kako za nas početnike, tako i profesionalne fotografe. Zaslužujete svaku pohvalu. Video sam da imate zanimljivu rubriku gde komentarišete poslate fotografije vaših čitalaca. Želeo bih i ja poslati neke fotografije koje bi bile izložene vašem sudu. Međutim, moram postaviti jedno pitanje kako bih razrešio jednu nedoumicu. Da li prihvatate analogne fotografije? Da li se one mogu poslati u elektronskom obliku posle skeniranja? Još snimam klasičnim fotoaparatom Practica PLC 3. Zahvaljujući vašim korisnim člancima možda za nekoliko meseci nabavim D-SLR fotoaparat koji bi odgovarao mojim potrebama. Srdačan pozdrav.

Fotografije mogu biti poslate u bilo kojoj formi i u dimenzijama koje stalno ponavljamo: minimum 13x18 za papirnu kopiju i isto toliko u elektronskom obliku uz rezoluciju od 300 dpi. Kao što ćete videti u ovom broju, ni mi se nismo potpuno odrekli naših analognih fotoaparata, a otišli smo i nekoliko koraka unazad, ludo se zabavljajući kamerom obskurorom i fotoaparatima koji ne koriste objektiv već rupicu.

SARADNJA

Julijan Komšić, Sarajevo

Osnivač sam novog art&print shopa/galerije u Sarajevu pod nazivom BlackBOX, koja je je otvorena tek nedavno, u avgustu 2010. Razlog mog javljanja je vaš članak u časopisu Refoto – testu inkdžet medija. Kako u radu koristimo "Canson" materijale, jako mi je žao što se u testu nije pojavio i ovaj brend, mada ste ga u zaključku "nahvalili". Predlažem da vam pošaljem uzorke Canson Infinity materijala i njihove ponude pa, ukoliko postoji interes s vaše strane, da testirate i ove materijale. Postoji mogućnost i da mi printamo kod sebe, koristimo Canon ipf 8300 (nova Lucia Ex mastila). U biti ovo bi bio inicijalni prijedlog neke dugoročnije suradnje. Izuzetno bi cijenili kada biste ste u vašim rubrikama o događajima najavili izložbe ili objavili vijest nakon izložbe. Prva ove godine otvara se 20.1, a na ovom linku možete pogledati o čemu se radi: www.blackbox.ba/art_drazen_grujic_izlozba.html.

DIGITALNI KIOSK

Siniša Ninić

Veoma cjenim Refoto, ali moram da kažem da vam je izbor poslovnih partnera veoma neozbiljan. Naime, pretplaćen sam na Refoto izdanje-Digitalno-Digitalni Kiosk i veoma sam nezadovoljan kako to odrađujete. Vjerujem da se više neću pretplaćivati na isti zbog vječitog kašnjenja. Novi broj Refota je izašao 1., a digitalni, čini mi se nije ni u najavi.

Nebojša Fadljević

Poštovani, zbilja nije korektno da digitalno izdanje nije izašlo. Zar smo mi pretplaćeni druga klasa. Ps:

KONKURSI

Saša Huzjak, Maribor

Poštovani, jedno brzinsko pitanje – odnosi se na veličinu datoteke za slanje na konkurse. U časopisu piše min. 13x18 cm, 300 dpi (što je cca 1.600x2.100 pix), dok na stranici www.refoto.rs/prijava.html piše "maksimalna dimenzija fajla je 1.600x1.200 pix, a veličina 2 MB". Koje je sad pravo? Puno pozdrava iz Maribora i nastavite i dalje s najboljim časopisom u regiji!

Kada dobijemo pismo iz Slove-

Saradnju smo započeli već time što ste se javili i počeli da nam šalžete obavještenja o radu Vaše galerije. Pravo je mesto da naglasimo kako je idealno kada nam stižu obavještenja o izložbama koje će biti otvorene, jer tada naši čitaoci imaju priliku da ih pogledaju, dok u suprotnom, postoji samo obavještenje da se nešto desilo. Kao što ste napomenuli, ja sam nahvalio "Canson" jer sam imao prilike da koristim nekoliko vrsta papira, ali test je test jer se gotovi uzorci koji se dele u reklamne svrhe optimizuju i doteruju do savršenstva i često ne prikazuju realno stanje. Za prikaz (a i kasnije) odštampano je skoro 150 različitih papira, što znači da sam i te kako zainteresovan da u kućnim uslovima isprobam i "Canson" papire, pogotovu što su pored "Hahnehmuhle" jedini koji se koriste za kontrolisani sistem "Epsonovog" Digigraphie postupka.

Pretplaćen sam na još neke časopise, i uvijek ih dobijem dan prije papirnatog izdanja. Pozdrav.

Naša saradnja s Digitalnim kioskom započela je veoma dobro da bi se, nažalost, posle par meseci veoma pogoršala. Uz izvinjenje ljudi iz Digitalnog kioska i obećanje da će u budućnosti Refoto redovno i na vreme izlaziti, odlučili smo da ne raskidamo ugovor i da im damo još jednu šansu. I mi smo "novi" u toj oblasti pa ćemo tek sad stečena znanja, moći da primenjujemo na pravi način. Samo molimo za još malo strpljenja.

nije gde još nemamo organizovanu prodaju, onda naša ideja o regionalnom časopisu dobija još jednu potvrdu ispravnosti te ideje. Što se tiče slanja fotografija, prva mera odnosi se na veličinu koju biste narezali na disk i poslali poštom, dok je druga "internet friendly" i treba da olakša slanje elektronskom poštom. U svakom slučaju, veća fotografija garantuje i njen veći kvalitet, pa bi mali savet svima koji šalju svoje fotografije bio da ne šalju fotografije manjih dimenzija nego što su naznačene.

VAŠ KANCELARIJSKI
POMOĆNIK

9.200,00

Preporučena maloprodajna cena sa PDV-om za Epson AcuLaser M1200

Predstavljamo vam EPSON AcuLaser M1200 idealan A4 crno-beli štampač

Ovaj kompaktni poslovni laserski štampač je brz, lak za upotrebu i pristupačan, omogućava vam profesionalni kvalitet crno-bele štampe A4 formata na koji se možete osloniti.

EPSON®
EXCEED YOUR VISION

BRZINA ŠTAMPE DO 20 STR/MIN
REZOLUCIJA DO 600 DPI
USB I PARALELNI INTERFEJS
RADNI CIKLUS SA VELIKIM OPTEREĆENJEM DO 15.000 STRANA
VIŠENAMENSKI PODMETAČ DO 150 LISTOVA
KERTRIDŽI VELIKOG I STANDARDNOG KAPACITETA
KOMPATIBILAN SA UOBIČAJENIM OPERATIVNIM SISTEMIMA

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:
BEOGRAD: BEL COMPUTERS 354 11 25•BIG BANG 22 86 652•COMPUTERLAND 7158 002•COM TRADE SHOP 344 63 57•EWE COMP 3165 111•GIGATRON 24 11 479•GRAPPOLO INTERNATIONAL 309 14 21•LIST COMPUTERS 361 91 92•MARKANTEX 712 91 17•MULTICOM 303 4 505•ONLINE COMPUTERS 320 77 60•PAKOM COMPUTERS 0700 107 107•PC PRACTIC 208 36 77•PC 4U 218 01 34•SOLUTION 30 89 500•WIN WIN 26 88 933•ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077•GORNJI MILANOVAČ: USPON 032 714 552•NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 833•LIM-IT 021 422 447•NOVEL 021 426 100•POSITIVE 021 472 03 88•WIN WIN 021 63 96 950•NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 153•COMTEL 018 530 353•WIN WIN 018 517 477•ČAČAK: USPON 032 340 410•WIN WIN 032 303 000•JAGODINA: LINK 035 245 245•KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102•KRAGUJEVAC: LIST COMPUTERS 034 364 012•MINE DOO 034 304 970•MULTICOM 034 501 735•WIN WIN 034 365 735•KRALJEVO: USPON 036 235 749•WIN WIN 036 235 875•KRŠEVAČ: LINKOM 037 44 33 71•LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01•KATALOG 016 213 313•NOVA PAZOVA: BETATRON DOO 022 323 636•PARAČIN: GIG COMPUTERS 035 569 444•POŽEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125•PANIČEVO: DM COMPUTERS 013 355 567•SZTR IMPERA 013 300 375•RAŠKA: USPON 036 736 050•RUMA: LIM-IT 022 432 552•SENTA: SABO-TRONIC 024 815 307•SREMSKA MITROVICA: LIM-IT 022 615 154•STARA PAZOVA: ALF-COMPUTERS 022 316 419•SUBOTICA: DG COMPUTERS 024 557 689•SABAC: PC MARKET 015 310 133•TUTIN: ANSOFT 020 810 180•UZICE: PETAR PAN 031 511 139•WIN WIN 031 524 981•VALJEVO: URIDIUM TRADE 014 292 222•VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 884•ZAJEČAR: GENIUS SHOP 019 42 67 68•ZRENJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780•MPPA 023 586 414•BRČKO: BSP +387 (49) 230 290